YALANLAR VE GERÇEKLER

BELGELERLE ATATÜRK GERÇEKLERİ

DR. ALİ GÜLER

ULU ÖNDERİ ANLAMAK

YALANLAR VE GERÇEKLER

BELGELERLE ATATÜRK GERÇEKLERİ

DR. ALİ GÜLER

Halk Kitabevi

Yayıncı Sertifika No 1711

Kitap Adı **BELGELERLE ATATÜRK GERÇEKLERİ**
Yazar Dr. Ali Güler
Tasarım Serdar Küçükdemirci
Baskı – Cilt Alioğlu Matbaacılık Ltd. Şti.
Orta Mahallesi Fatin Rüştü Sokak
No: 1/3A Bayrampaşa/İstanbul
0212 612 95 59
Matbaa Sertifika No 45121

Yayınevi Rami Cuma Mah. Talimhane Cad.
Topçu Hasan Sok. 7/A
Eyüp/İSTANBUL
Tel: 0 212 674 60 60
Faks: 0212 501 24 91
e-mail: info@halkkitabevi.com
www.halkkitabevi.com

HALKKİTABEVİ© 2024 *Kitap telif hakları, Yılmaz Basım'a aittir. Halkkitabevi Yılmaz Basım'ın alt markasıdır. Yayın evinden yazılı izin alınmadan kısmen veya tamamen alıntı yapılamaz, hiçbir şekilde kopya edilemez, çoğaltılamaz ve yayımlanamaz.*

YALANLAR VE GERÇEKLER

BELGELERLE ATATÜRK GERÇEKLERİ

DR. ALİ GÜLER

Halk Kitabevi

DR. ALİ GÜLER

1962'de Karaman'da doğdu. İlk ve Orta öğrenimini Karaman'da yaptı. 1979 yılında Karaman Lisesi'nden; 1984'te Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih - Coğrafya Fakültesi Tarih Bölümü Genel Türk Tarihi Anabilim Dalı'ndan mezun oldu.

Aynı fakültede okurken 1982 yılında Kara Kuvvetleri Komutanlığı adına *"askeri öğrenci"* oldu. 1984-1988 yılları arasında Elektronik Astsubay Hazırlama Okulu Komutanlığı'nda *(Ankara)*, 1988-2002 tarihleri arasında 14 yıl Kara Harp Okulu Komutanlığı'nda *(Ankara)*, 2002-2004 tarihleri arasında Anıtkabir Atatürk ve Kurtuluş Savaşı Müzesi Komutanlığı'nda *(Ankara)*, 2004-2005 tarihleri arasında Askeri Müze ve Kültür Sitesi Komutanlığı Müze Kısım Amirliği'nde *(İstanbul)* görev yaptı. Dr. Öğretmen Albay rütbesinde iken, 3 Ekim 2005 tarihi itibarıyla kendi isteğiyle Türk Silahlı Kuvvetleri'nden emekli oldu.

Ali Güler, Ankara Üniversitesi Türk İnkılâp Tarihi Enstitüsü'nde Yüksek Lisans *(1984)* ve Doktora *(1993)* yaptı.

Türkiye'deki Gayrimüslimler *(Rumlar, Ermeniler, Yahudiler)*, Türk-Yunan İlişkileri, Atatürk, Atatürkçülük ve Türkiye Cumhuriyeti İnkılâp Tarihi alanlarında eser sahibi olup, bu konularla ilgili makaleleri çeşitli akademik ve askeri dergilerde yayınlanmıştır.

Evli, iki çocuk ve iki torun sahibi olan Ali Güler'in yayınlanmış birçok kitabı vardır.

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ 9

O'nu Niçin Anlamadık? 11

Siyasi ve Sosyal Sebepler 11

Psikolojik Sebepler 14

Seçilmiş Travma Kavramı 15

Seçilmiş Zafer Kavramı 15

Türk Kimliği Seçilmiş Zaferlere Dayanır, Ama... 16

Milli Mücadele: Seçilmiş Travma'yı Atatürk'le Seçilmiş Zafer'e Dönüştürmek 18

Yanlışların Temel Kaynağı: Karizmatik Kurtarıcının Yası Tutulamadı 19

Yalanlar, Yanlışlar, Uydurmalar 21

Atatürk Arnavut, Sırp, Slav Asıllıdır 21

Atatürk, Yahudi Dönmesi *(Sabatayist)*'dir 24

Şemsi Efendi Okulu'nda Sadece Dönme / Sabatayistlerin Çocukları Eğitim Görüyordu 28

Efendi Sözcüğü Etrafında Oluşturulan Dönme/ Sabatayist'lik Şüpheleri 32

Gerçeklerin Belgeleri 43

Askeri/Resmi Belgeler 44

Maaş Bağlanma Belgesi 45

Resmi Yardım Belgeleri 46

Vasiyetnameler 47

Nüfus Kayıtları Belgeleri 47

Evlenme/Boşanma Belgeleri 48

Diğer Belgeler, Mektuplar ve Anılar 50

Kendi Sözleriyle Atatürk'te Türklük Bilinci 53

Kaynaklar 67

Belgeler 73

ÖNSÖZ

Günümüz Türkiye'sinde maalesef hastalıklı bir tarih anlayışı ile pek çok şey çarpıtılmakta, insanımızın özellikle de gençlerimizin kafaları karıştırılmaktadır. Bu hastalıklı zihniyetin sahipleri, tarihimize ait ne varsa tamamını günlük siyasi menfaatlerinin birer parçası haline getirmişler ve yalan yanlış bilgilerle kullanmaya başlamışlardır. Ne tarih biliminin kural ve kaidelerine uyulmakta, ne de en basitinden insan olmanın gerektirdiği asgari değerlere itibar edilmektedir.

Tarihimize, kültürümüze, inançlarımıza kısaca Türk milletini millet yapan ne kadar değer varsa tamamı siyasi çıkar uğrunda heba edilmiştir ve edilmektedir. Elbette Cumhuriyet ve esasları ile onu kuran iradeyi temsil eden, kurucu kahramanımız Mustafa Kemal Atatürk de bu hastalıklı zihniyetin hedefi durumuna getirilmiştir.

Belgesiz veya masa başında uydurulan sahte belgelerle Atatürk ve ailesi saldırı altına alınmış, Türk milletinin önemsediği değerler bakımından Atatürk yıpratılmaya çalışılmıştır. Bir atasözümüzde belirtildiği gibi *"Yel kayadan ne alır?"* Denilebilir. Evet! Yel kayadan bir şey eksiltmez. Fakat bu hastalıklı zihniyetin ürettiği yalanlarla mücadele edilmesi de şarttır. Mücadeledeki strateji, doğruların insanımıza anlatılması olmalıdır. Gerçekler anlatılmalıdır.

Bu çalışmanın amacı işte tam da budur. Gerçek belgelerle Atatürk'ün ailesi ortaya konulacaktır. Son yıllarda çıkan bazı kitaplarımızda ve bu eserimizde *"saklanan"* kavramını kullanıyoruz. Burada kastedilen Atatürk'le ilgili belgelerin, bilgilerin *"gizlenmesi"* değildir. Tarihi bir kişilik olarak önümüzde duran Atatürk'ün olduğu gibi anlatılmamasına veya anlatılamamasına bir vurgu yapılmaktadır. Amacımız bu hastalıklı anlayışa hizmet eden mevcut Atatürk anlatımına tepki göstermektir. Gerçek Atatürk'ü anlatma gerekliliğine güçlü bir vurgu yapmaktır. Gerçek Atatürk'ün Türk milletinden saklanmasına işaret etmektir.

Ya bilgisizlikten ya da bilinçli bir şekilde yıllarca tarihi kişilik olarak kendi geçmişinden, kültürel çevresinden ve milletinden

kopartılmış başka bir Atatürk, adeta *"sanal"* bir Atatürk anlatılmıştır. Sonuç ortadadır. Bizim çalışmalarımızın önemli bir işlevi de bu *"saklanmışlığı"* ortadan kaldırıp, gerçek Atatürk'ü kitlelerle buluşturarak hastalıklı zihniyete gereken cevabın verilmesidir.

Bu vesile ile şunu da belirtelim ki, ilk defa bu eserde kullanılan arşiv belgeleriyle Atatürk'ün özgeçmişinde, aile tarihinde eksik olan pek çok önemli konu açıklığa kavuşturulmuştur. Elbette eser, Atatürk'le ilgili tüm az bilinen veya bilinmeyen hususları aydınlatma ve mükemmellik iddiasında değildir. Yeni belgelerle, yeni bilgilerle, yeni tanıklıklarla Atatürk çalışmalarının gelişeceği tabiidir.

Eserimizin ilk baskısından bu yana 9 yıl geçmiştir. Kitap, yeni çalışmalarımız da eklenerek 7 kitap olarak düzenlenmiştir. Bu şeklin özellikle gençlerimizin okumasını kolaylaştıracağı düşünülmektedir. Eserin baskısını gerçekleştirerek kamuoyu ile buluşmasını sağlayan başta Sayın Hüsnü Yamak olmak üzere Halk Kitabevi çalışanlarına teşekkür ederim.

Dr. Ali GÜLER
Cevizlidere, Haziran 2024

O'NU NİÇİN ANLAMADIK?[1]

Siyasi ve Sosyal Sebepler

Türkiye'de gerçek Atatürk'ü anlamamız maalesef bugüne kadar mümkün olamadı. Bunun birçok nedeni var elbette. Fakat özellikle iki kesim ve onların tutumu Atatürk'ü anlamamızı zorlaştırmış veya engellemiş görünüyor. Bunların bir kesimi *"Atatürkçü"* geçinerek, kendi kafalarında ürettikleri bir başka Atatürk'e sahiplendiler. Milletimizin önüne *"işte Atatürk budur"* diyerek çıktılar. Bunların anlattığı ve dayattıkları Atatürk, *"soyca Türk olmayan bir aileden gelen, dinsiz, ateist çizgide inançsız, ayyaş, militarist, diktatör, en yakın arkadaşlarını bile öldürtmekten çekinmeyen gözü dönmüş katil"* şeklindedir. Son yıllara kadar medya, sinema, tiyatro, müzik, moda sektörlerinde tek egemen olan bu kesim mensupları genellikle Türk milli kültür değerlerine uzak dururlar. Bunlar, kendi ideolojik görüşlerini ve tarihsel sayıklamalarını Atatürk'e giydirerek yıllarca pazarladılar. Atatürk'ün üzerinden İslâm/din konusunda yüzeysel, sıradan, çarpık ve maksatlı düşüncelerini yaymaya çalıştılar.

İkinci kesim ise baştan beri Atatürk'e, düşüncelerine ve onun eserine karşı olan, ideolojik bakımdan kendilerini *"İslâmcı"* diye tanımlayan kesimdir. Esasında bunlar; ağırlıklı olarak gerçek Hazreti Muhammed'in insanlığa tebliğ ettiği Kuran İslamını değil; Prof. Dr. Nadim Macit'in ifadesiyle küresel güçlerin politikaları ve stratejik çıkarları doğrultusunda *"üretilen"*, Osmanlı Devleti'nin çöküşünde İngiliz destekli Teali İslâm Cemiyeti'nin, günümüzde ise *"ayarlı*

[1] *Araştırmamızın bu başlığı altındaki bilgiler kısmen şu makalemizden alınmıştır: A. Güler, "Atatürk İle Aldatanlar, Ailesinin ve Kendisinin Saklanan Türklüğü", Kutlu Sesleniş Aylık Fikir ve Kültür Dergisi, Sayı: 75 (2010), s. 16-22.*

*İslâm"*ın *(Moderate İslâm)*[2] sözcüleridir. Bu grupta yer alanlar diğerlerinin tersine *"dini/İslâm'ı"* referans aldıklarını ifade etmelerine rağmen, gerçekte *"din/İslâm üzerinden ve dini/İslâmî değerler ve semboller üzerinden siyaset yapanlar"*dır. Bunlar, Atatürk'ün çağdaşlaşma faaliyetleri ile birlikte *"yeraltına"* inmiş, çok partili hayatla birlikte tekrar *"yerüstüne"* çıkmış ve son yıllarda diğer kesimin egemenliğindeki bazı alanları da ele geçirmişlerdir. Bu ikinci kesim mensuplarının Türk milletine anlattıkları Atatürk de *"annesi genelev kadını, neseb-i gayri sahih, dinsiz, imansız, ayyaş, uçkuruna düşkün, zalim bir diktatör, deccal, paraya düşkün"* şeklindedir.

Bu iki kesimin Atatürk ve Atatürkçülük konusundaki yaklaşımları birbirlerine ters imiş gibi görünse de; yani bir kesim *"Atatürkçü"*, diğer kesim de *"Atatürk karşıtı/düşmanı"* gibi görünse de esasında bunlar daima birbirlerini beslemişler ve birbirlerini büyütmüşlerdir. Yani birinin varlığı, söylemleri ve eylemleri diğerinin de varlık nedeni olmuştur. Zıt gibi görünen bu iki kesim, tersinden birbirine komşudurlar. Tarihi, siyasi ve fikri duruşları farklı gibi gözükse de aynı amaca hizmet etmektedirler.

Türk milleti özellikle bu iki kesimin dayatmaları arasına sıkıştırılmış ve kendi öz evladını tanımaktan uzak kalmıştır. Bunların elinde Atatürk zamanla *"törensel bir meta"* haline getirilmiş, Onun büstlerini dikerek, 10 Kasım'larda selam durup, ağlayarak Atatürkçü olacağımız zannedilmiştir. Çocuklarımıza yıllarca Atatürk çocukluğunda dayısının tarlalarından kargaları nasıl kovaladıysa; yurttan işgalci düşmanları da kargalar gibi kovaladığı anlatılmıştır. Mesela, cenaze namazının kılınıp kılınmadığını veya annesinin ikinci evliliğini anlatmak; Atatürk'ün bir insan olarak manevi dünyasının nasıl olduğunu belgelerle ve anılarla ortaya koymak kimsenin aklına gelmemiş; bu konular kargalar kadar ilgi görmemiştir!

Belirtilen kesimler yıllarca hem *"yavuz hırsız"* hem de *"ev sahibi"* rolü oynamışlardır. Bir taraftan millete gerçek olmayan bir Atatürk ile içi boşaltılmış bir Atatürkçülük anlatılmış; bir taraftan

[2] *Bu konuda geniş bilgi için bakınız: N. Macit, Öteki Din, Üretenler ve Yönetenler, 2. Baskı, Berikan Yayınları, Ankara, 2010, I-XI., 1-412 s.*

da *"resmi ideoloji gerçekleri saklıyor"* denilerek devlet suçlanmıştır. Çelişkili vizyona dayanan bu yöntemin tarafları bazen *"millet değerleri adına Atatürk'e karşı çıktıklarını"* söylemiş; bu yöntem eskiyince *"Cumhuriyetin Batıcı olduğu"* ileri sürülerek *"devleti bağımlılıktan kurtarmak gerektiği"* yalanı ortaya atılmıştır. Herhangi bir zeminde ve siyasi alanda etkin olunca da reddettiklerini özgürlüğün ve kurtuluşun temeli ve esası olarak sunma yolunu tercih etmişlerdir.

Sözün özü, hem *"sözde Atatürkçüler"* hem de *"Atatürk karşıtları"* dünyadaki siyasi ve ideolojik gelişmelere bağlı olarak kurgulanmış, sanal, hayali bir Atatürk yaratmışlar ve küresel egemen gücün ideolojik değerlerini Atatürkçülük olarak pazarlamışlar; gerçek Atatürk'ü, düşüncelerini ve eserini, Türk milletinden *"saklamışlardır."* Yarattıkları sanal Atatürk'ü ve Atatürkçülüğü de Türk milletinin benimsemesini istemişlerdir. Hâlbuki gerçekte ne Gazi Mustafa Kemal Atatürk bunların anlattığı gibi birisidir; ne bunların anlattığı Atatürk'ü Türk milletinin benimsemesi mümkündür.

Okuyucular bu eserde Atatürk'e atılan bazı iftiraları, yalanları, uydurmaları ve bunların cevaplarını bulacaklar. İnanıyoruz ki, Türk Milleti tarih boyunca Türklük ile ilgili en güzel ve en derin sözleri söylemiş bulunan ve Türk Milliyetçiliği fikir sistemi üzerinde yükselen yeni bir Türk devletini kuran Büyük Atatürk'ü ve ailesini daha yakından tanıma fırsatı bulacaklardır.

Burada bazı temel tespitleri yaparak konuya girmemizde fayda vardır.

1. Bugün bilim adamı olarak, akademisyen olarak M. Kemal Atatürk'ün özel yaşamı hakkında bilmediğimiz bir konu yoktur. Genel çerçeve tamamlanmıştır. Yeni bulunan veya bulunacak belgeler bazı eksik bilgileri tamamlayacaktır.

2. Gayretimiz, Atatürk'ü büyütmek veya bir başkasını küçültmek değildir. Tarihi gerçeklikleri, bu arada Atatürk'ü olduğu gibi insanımıza anlatmaktır.

3. Atatürk karşıtları/düşmanları ile şimdiye kadar yapıla geldiği gibi sadece *"hukuki"* mücadele ile yetinmek yeterli değildir. Bunun

yeterli olduğunu zannetmek en büyük gaflettir. Bu elbette yapılmalıdır. Fakat esas mücadele *"fikri"* zeminde yürütülmelidir. Bir Atatürk karşıtını *"Atatürk'ü Koruma Kanunu"* kapsamında yargılayıp cezalandırmakla iş bitmiyor. Esasen bundan daha da önemli olan, böyle kimselerin düşünceleriyle mücadele edilmesidir. Yani doğrular eğitim sistemi ve medya aracılığı ile halkımıza anlatılmalıdır.

4. Atatürk *"törensel bir meta"* olmaktan çıkartılmalı, önce insani boyutuyla anlatılmalı, sonra düşünceleri ve eserleri onun üzerine bina edilmelidir. *"En büyük"* diye başlayan ve bir heyula yaratan, temelsiz ve desteksiz Atatürk imajına son verilmelidir. Onun da bizim gibi bir insan olduğu, fakat vasat insanlara göre yetenekleri ve üstünlükleri olan bir deha olduğu aşama aşama işlenmelidir.

5. Bugünkü orta halli bir Müslüman Türk ailesi ve onların çocukları hangi milli manevi değerlere dayanıyorsa; içinden çıktığı ailenin soyu, dayandığı kültürel ve manevi ortam, aldığı eğitim ve özel hayatı itibarıyla Atatürk de aynı milli ve manevi değerlere dayanmaktaydı. Dolayısı ile Türk Milletini *"millet"* yapan değerlerle bütünleşmiş bir Atatürk gerçeği vardır ve bu millete bu Atatürk anlatılmalıdır.

Psikolojik Sebepler

Şüphesizdir ki, insan olarak Atatürk'ün ve onun düşüncelerinin anlatılamamasının *(veya yanlış anlatılmasının)* sebepleri, yukarıda bahsettiğimiz yanlışların toplamından ve iki kesimin tavrından ibaret değildir. Konunun bir de politik-psikolojik boyutu bulunmaktadır.

Bu nedenle Atatürk'ü doğuran ortamın ve Türk milletinin psikolojik durumunun da dikkatli bir şekilde incelenmesi lazımdır. Çünkü bundan sonraki *"doğru/gerçek Atatürk"* imajının oluşturulması aynı zamanda bu psikolojik boyutun bilinmesine bağlıdır. Konunun Türkiye'de en önemli ismi Prof. Dr. Abdülkadir Çevik Hoca'nın[3] gündeme taşıdığı iki kavram; *"seçilmiş travma"* ve *"seçilmiş zafer"* kavramları açısından soruna bakıldığında yanlışlarımızın daha iyi anlaşılacağı kanaatindeyiz.

[3] *A. Çevik, Politik Psikoloji, 3. Baskı, Dost Kitabevi, Ankara, 2009.*

"Seçilmiş Travma" Kavramı

Bir olayın seçilmiş travma özelliğini kazanması için bu olayı yaşayan grubun ya da ulusun, bu ulusu oluşturan bireylerin, olayla ilgili kayıp duygularını ve bununla bağlantılı olarak ortaya çıkması gereken *"yas duyguları"*nı yaşayamaması gerekmektedir. Kayıpla ilgili acı ve yas yaşandığında, travmanın etkileri sonuçlanır ve seçilmiş travma oluşmaz. Ancak, bu kayıp ve travma kabul edilemeyecek kadar ağır ve büyükse, yas tutmak zorlaşır ve komplike hale gelir. Bunun sonucu olarak özellikle büyük gruplar için geçerli olan seçilmiş zaferler ve seçilmiş travmalar yaşantısı, psikolojik bir birikimle nesilden nesile geçerek günümüze değin taşınır... Ancak, yaşanan herhangi bir gerçek acı da olsa hiçbir zaman unutulamaz, hatta çoğu kez abartılı olarak mitleştirilerek *(efsaneleştirilerek)* sürüp gider. Gerek bireysel düzeyde gerekse toplumsal düzeyde bu tür acılar *(seçilmiş travmalar)*, bu acıyı yaşayan grupların bilincinde ve bilinç dışında paylaşılarak, o grubun özelliğinin ya da kimliğinin içinde yer alır. Travma, kimliğin bir parçası haline gelir...[4]

Burada *"seçilmiş travma"* kavramı diğer grup tarafından yaratılmış ve grupta yoğun aşağılanma ve mağdur olma duygularının yaşandığı olaylar için kullanılmaktadır. Bu grup, kuşkusuz, mağdur edilmek üzere özellikle seçilmez. Ancak onlar, bu travmanın mental *(zihinsel)* tasarımını kendi kimlikleri içine, onun kırgınlık ve incinmişlik yaşatan, utanç veren paylaşılmış bilinçdışı savunmalarını nesilden nesile geçirecek şekilde almaktadır. İşte bu anılar, daha sonra etnik kimliğin en hayati belirleyicileri olmaya başlar... Eğer toplum kendisine acı veren, aşağılandığını hissettiği bu olayların yasını tutup tamamlayamazsa seçilmiş travmaya dönüşür.[5]

"Seçilmiş Zafer" Kavramı

Seçilmiş zafer kavramı, bir grubun üyelerinde başarılı olma ve başka bir grup üzerinde zafer kazanma duygusu yaratan olaylar

[4] *A. Çevik, a. g. e., s. 17-18.*
[5] *A. Çevik, a. g. e., s. 53-54.*

için kullanılmaktadır. Seçilmiş zaferler grubun kendilik duygusunu beslemekte ve *"seçilmiş travmalar"* gibi efsaneleşmektedir. Bu olaylar grubun kimliğinin bir parçası olurlar ve kolayca bir kenara bırakılmazlar. İki grup arasında yaşanan ilişkilerde bir olay bir grup için *"seçilmiş zafer"* olurken diğer grup için *"seçilmiş travma"*dır. Mesela 1974 Kıbrıs Barış Harekâtı Türkler için seçilmiş zafer, Rumlar için seçilmiş travmaların yeniden yaşanıp hatırlanmasıdır. Bazen seçilmiş travmaların seçilmiş bir zafer gibi işlev gördüklerine de şahit olabiliriz...[6]

Hem seçilmiş travmalar hem de seçilmiş zaferler bebeklikten itibaren adeta anne sütüyle beraber çocuk tarafından içine alınır. Bir başka deyişle seçilmiş travmalar ve seçilmiş zaferler çocuk büyüdükçe ebeveyninin bilinçli ve bilinç dışı konuşmaları, öyküleri, ninnileri, ritüelleriyle ve daha sonra eğitim ve toplumsal festivallerle, şarkı ve törenlerle insanın iç dünyasına alınmaya devam eder. Bunlar çocukta etnik kimlik duygusunu sarsılmaz bir biçimde pekiştirir ve biçimlendirirler... Toplumların temel kimlik özelliği mağduriyet ve mazlumluk üzerine kurulu olduğunda travmatik yaşantıların seçilmiş travmaya dönüşmesi daha çok mümkündür. Ancak, toplumun kimliği zaferlere ve seçilmiş zaferlere dayalıysa, o toplum büyük bir travma yaşamış olsa bile onu seçilmiş travmaya dönüştüremeyebilir. Hatta travma hiç yaşanmamış gibi toplumun bilinçaltına itilip hatırlanmayabilir...[7]

Türk Kimliği "Seçilmiş Zaferlere" Dayanır, Ama...

Sayın Çevik'in önemli eserinden alıntılarla ortaya konulduğu gibi birey kimliğinin de milli kimliğin de oluşumunda, hem nesilden nesile aktarılarak pekiştirilen başarılar, sevinçler *(seçilmiş zaferler)*; hem de yası tutulamamış, yas süreci tamamlanamamış ve nesilden nesile aktarılarak pekiştirilen acılar, üzüntüler, göçler, yıkımlar, parçalanmalar, kaybedilenler *(milletler açısından*

[6] *A. Çevik, a. g. e., s. 71.*
[7] *A. Çevik, a. g. e., s. 72.*

bazen toprak, vatan, bazen devlet) (seçilmiş travmalar) doğrudan etkilidir.

Binlerce yıllık tarihi içinde kurduğu devletlerle ve kazandığı zaferlerle daima başı dik, onurlu ve bağımsız yaşamış Türk milletinin milli kimliğinin oluşmasında *"seçilmiş zaferler"* önemli bir yer tutar. Türk milletinin *"Türk kimliği"*nde mağdurluk psikolojisi değil, zafer psikolojisi egemendir. Yakın tarihimizde yaşadığımız en iyi örnek 1915 Çanakkale Zaferi'dir. Çanakkale Zaferi, Türkiye Cumhuriyeti'nin merkezi-milli *(üniter-ulus)* devletini ve bu devletin insan unsurunun kimliğini, kardeşliğini şekillendirecektir.

Bütün bunlara rağmen tarihsel süreçler içinde milletimizin yaşadığı bir takım önemli üzücü hadiseler, çektiği acılar, üzüntüler de Türk milleti açısından seçilmiş travma haline gelmiştir. Seçilmiş zaferlerin çokluğu, tarihsel tecrübe, derinlikli devlet düşüncesi ve tarih boyu *"egemen millet"* olarak yaşamış olmak milletimizin seçilmiş travmalardan kaynaklanan tepkilerini ortaya koymasını engellemiş olabilir.

Kanaatimizce Türk Milleti bakımından seçilmiş travma olarak nitelendirebileceğimiz en önemli olgu *"bölünme, parçalanma ve iç savaş"* kaygısı, korkusu; daha geniş bir ifade ile söylersek *"beka/var olma"* sorunudur. Türk milletinin tarihini ve psikolojisini bilmeyen veya algılamayan bazı insanların bu kaygıları *"paranoya"* olarak ifade etmesi, eğer maksatlı değilse cahillikten kaynaklanmaktadır.

Altı yüz yıllık bir imparatorluğu, cihan devletini I. Dünya Savaşı sonucunda kaybettik. Çöken, dağılan bir büyük devletin bütün yükünü Anadolu Türklüğü olarak omuzladık. Bu ağır bir travma idi. Çünkü, 1699 Karlofça'dan itibaren vatan saydığımız toprakları kaybettik. Kafkasya'dan, Balkanlardan milyonlarca insan Anadolu'ya göç etti. Balkan Savaşları'ndan Cumhuriyet'in ilk yıllarına kadar toplam beş milyona yakın insan Anadolu'ya geldi. 1871 Yunan İsyanı'ndan 1921 Milli Mücadele'ye kadar geçen yüz yılda yaklaşık beş milyon insanımızı kaybettik, bir o kadar insanımız da sürüldü, yerinden yurdundan edildi. Bu süreçte dağılan, parçalanan

binlerce aile oldu. Birinci Dünya Savaşı'nda seferberlik çağrısı ile 14 ile 46 yaş arası yaklaşık üç milyon insanımız askere alındı. Savaş sonunda bunların üçte biri evine dönemedi. Yani savaşta bir milyon insanımızı kaybettik.

Milli Mücadele: "Seçilmiş Travma"yı Atatürk'le "Seçilmiş Zafer"e Dönüştürmek

Bunların üzerine toplumsal boyutta çok büyük bir kayıp ve buna bağlı yas tepkileri ve depresyon yaşanmaya başlamıştır. Göçler ve işgaller sırasında bireysel ve toplumsal boyutta onur kırıcı ve *"kendilik saygısını"* zedeleyen bu travmatik olaylara, ekonomik çöküntü ve yoksulluk da eklenince toplumsal ıstırap bir kat daha artmıştır. Milli Mücadele sürecine bu ortamda girilmiştir. Türk milleti, bu acıyı bir an önce ortadan kaldırıp tersine döndürebilecek bir lider bir kurtarıcı ihtiyacındadır. Böyle bir sosyal, ekonomik ve psikolojik çöküntü içindeyken toplumun bu ihtiyaçlarını iyi sezebilen bir karizmatik lider, Atatürk, Kurtuluş Savaşı'nı silah arkadaşlarıyla birlikte ve Türk milletini arkasına alarak başlatır. Kurtuluş Savaşı'nın bütün yokluklara ve zorluklara rağmen başarılmasında yaşadığı acılardan bir an önce kurtulmaya çalışan halkın psikolojisinin önemli bir rol oynadığını söyleyebiliriz.

Atatürk'ün karizmatik kişiliği ile özdeşleşmek acılar içindeki Türk milleti için önemli bir çıkış ve kurtuluş yolu olmuştur. Lider olarak Atatürk toplumun bu beklentisini iyi görmüş ve idealindeki devrimleri art arda gerçekleştirme imkan bulmuştur. Bu sayede toplumun *"kendilik saygısı"* ve *"kendine güveni"* yenilenmiştir. Onuncu Yıl Marşı'nın sözlerinin her bir dizesinde ve Atatürk'ün Onuncu Yıl Nutku'nda bunun izlerini açıkça görebilmekteyiz.[8]

[8] *A. Çevik, a. g. e., s. 122-123.*

Yanlışların Temel Kaynağı: Karizmatik Kurtarıcının Yası Tutulamadı

Osmanlı İmparatorluğu'nun yıkılışı ve yeni Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluşu ile ilgili kayıp ve kazançlara bağlı yas süreci tam olarak yaşanmadan, Cumhuriyet'in kurucu liderini, Atatürk'ü kaybetmesi yeni bir yas sürecini başlatmıştır. Çocukluk çağındaki bir kimsenin babasını kaybetmenin ne kadar acı ve tahammülü zor bir durum olduğu açıktır. Yeni kurulmuş olan Türkiye Cumhuriyeti'yle özdeşleşip bütünleşmeye çalışan toplum için Atatürk'ün ölümü de kabul edilmesi oldukça zor bir yas süreci başlatmıştır. Atatürk'ün ölümüyle başlayan yas süreci 1980'li yılların ortalarına kadar sürmüş ve toplum her 10 Kasım'da o yası tekrar tekrar yaşamıştır. Yas süreci tıkandığı için Atatürk gerçek kimliği ile toplumun zihinsel ve duygusal dünyasına yerleştirilememiştir.

Atatürk'ün liderlik özellikleri ve düşüncelerinin toplumun yüreğinde içselleştirilememesi sonucu, Atatürk genel olarak heykellerde ve resimlerde yaşatılmıştır. Oysa yası tutulup tamamlanabilseydi, o zaman, Atatürk misyonu ve değerleriyle toplumun içinde var olmuş ve yaşatılmış olacaktı. Bu sürecin tamamlanamamasında toplumun henüz kaybı kaldıracak güçte olmaması yanında kaybın büyüklüğü de önemli bir rol oynamaktadır. 1980'lerin ortasından itibaren 10 Kasım törenleri bu kaybı yaşamak ve sürekli yas içinde olmak yerine Atatürk'ün toplumun psikolojik dünyasında anılaştırılması sürecini başlatmıştır. Artık Atatürk kendisinin de ifade ettiği gibi, *"benim naçiz vücudum elbet bir gün toprak olacaktır, fakat Türkiye Cumhuriyeti ilelebet payidar kalacaktır."* Burada Türkiye Cumhuriyeti, kuşkusuz, kendisinin varlığını temsil etmektedir. Ancak, bir yanda büyük kaybın yası tutulmaya çalışılırken, bir yanda da bu boşluğun nasıl doldurulacağı arayışları ve bu arayış sürecinde Osmanlı geçmişimiz ile Türkiye Cumhuriyeti'nin sorgulanması ve araştırılması da toplumun gündemini oluşturmaya başlamıştır.[9]

[9] *A. Çevik, a. g. e., s. 126-127.*

Şu halde politik-psikoloji bakımından günümüzde görülen *"romantik ve mukaddes Osmanlıcılık"* düşüncesi ve *"üfürükçü tarihçilik anlayışı"* ile Atatürk'e ve Cumhuriyet değerlerine saldırmanın kaynağı işte oluşan bu *"boşluk"* tur. Buradan sağlıklı bir tarih bilincinin çıkacağını zannetmek hatadır. Doğru tarih bilinci, tarihimize önyargılar ve ideolojik tavırlardan arınmış, akılcı/bilimci bir şekilde bakılması ile oluşacaktır. Bunun için de doğru belge ve bilgiye ihtiyaç vardır.

Bütün çalışmalarımızda yapmaya çalıştığımız gibi bu çalışmamızda da doğru belgelere dayalı olarak Atatürk'ü ve ailesini anlamaya çalışacağız. Önce konuyla ilgili iddialara bakalım:

YALANLAR, YANLIŞLAR, UYDURMALAR

"Atatürk Arnavut, Sırp, Slav Asıllıdır"

Salih Bozok'un oğlu Cemil Bozok'un bir iddiasından ve bu iddianın araştırılmadan doğru kabul edilmesinden hareketle Atatürk'ün ailesinin *"Arnavut, Sırp ve Slav asıllı"* olduğu ve *"ailenin Türkçeyi sonradan öğrendikleri"* iddia edilmiştir. Bu asılsız iddianın sahibi, ülkemizde devlet katında da hayli itibar gören İngiliz Gazeteci Andrew Mango'dur. İçerisinde Atatürk'ün biyografisi hakkında pek çok yalanı, yanlışı ve uydurmayı barındıran kapsamlı kitabında[10] konumuzla ilgili olarak şunları yazıyor:

"Ali Rıza Efendi'nin kendisinden yirmi yaş küçük karısının adı Zübeyde idi ve babası Sofuzade Feyzullah Ağa, Selanik'in doğusundaki küçük Langaza (şimdi Langadha) kasabasında çiftçilik ve ticaret yaparak yaşamını sürdürüyordu...

Feyzullah Ağa'nın ailesi Vodina (şimdi Yunan Makedonyasında Edhessa) kenti yakınlarından gelmişti. Dindar bir ailenin oğlu anlamındaki Sofuzade soyadı Zübeyde ile Ali Rıza'nın atalarının birbirine benzediğini gösteriyor. Atatürk'ün uzak bir akrabası ve sonraları yaveri olan Salih Bozok'un oğlu Cemil Bozok, hem Ali Rıza hem de Zübeyde'nin ailesiyle akraba olduklarını iddia etmiştir. Bunun anlamı Atatürk'ün babasıyla annesinin aralarında da akrabalık bağları olduğudur. Ayrıca Cemil Bozok, baba tarafından dedesi Sefer Efendi'nin Arnavut kökenli olduğunu da söylemektedir. Bu bilgi Atatürk'ün de etnik kökeniyle ilgili olabilir.

[10] *A. Mango, Atatürk Modern Türkiye'nin Kurucusu, Türkçe Çeviri: Füsun Doruker, 6. Baskı, Remzi Kitabevi, İstanbul, 2007, 1-750 s. Kitabın orijinal ilk baskısı: Atatürk-The Biography of the Founder of Modern Turkey, John Murray Publishers, 1999.*

Atatürk'ün annesi, babası ve bütün akrabalarının anadil olarak Türkçe konuşmaları atalarının hiç değilse bazılarının Türkiye'den gelmiş olduğunu gösteriyor. Çünkü bu yörede, Türkiye ile hiçbir etnik bağı olmayan Arnavut ve Slav kökenli Müslümanlar en azından kendi topraklarında yaşarken Arnavutça, Bulgarca ya da Sırp-Hırvatça konuşurlardı. Yine de Atatürk görünüm olarak yerel Arnavutlara ve Sırplara benziyordu. Tıpkı annesi gibi mavi gözlü, sarı saçlıydı. Baba tarafından dedesinin lâkabının "Kırmızı" olması, onun da sarı saçlı olduğunu gösteriyordu. Türk etnik milliyetçiliğine sarıldıktan sonra Atatürk, Atalarının Türklerin fethinden sonra Balkanlara yerleşen Türk göçebeleri (Yörükler) olduğunu öne sürmüştü. Göçer Yörükler genellikle padişahlar tarafından hem yeni ele geçirilen toprakları savunmaları hem de bu yola gelmez aşiretlerden uzak kalmak için oralara gönderilmişlerdi. Ama Ali Rıza Efendi ile Zübeyde Hanım'ın bu Türk Yörüklerinin soyundan geldiğini gösteren hiçbir kanıt yok. Belki de Atatürk'ün Türk kökenli olduğu konusundaki iddiasını desteklemek için Türk Yörüklerinin mavi gözlü, sarı saçlı oldukları ileri sürülmüştü. Harp Okulu'ndaki arkadaşlarından biri ve sonraları ona muhalif olan (Alb. "Ayıcı") Arif, Anadolu'nun ortasındaki Karakeçili aşiretinin önde gelen ailelerinden birinin oğluydu ve neredeyse kardeşi denecek kadar Atatürk'e benziyordu. Her şeye karşın, mavi gözlere, sarı saçlara ve Avrupalı görünüme genellikle Anadolu göçerlerinden çok Balkan Slavlarında rastlanıyor. Atatürk'ün görünümünü Balkanlı atalarından almış olması ve bu bölgeyi ele geçirdikten sonra kuşaklar boyunca yerel halkla evlenen Türklerden anadilini öğrenmiş olması büyük bir olasılıktır. Arnavut Sefer Efendi'yle Atatürk arasında gerçekten kan bağı olup olmadığını bilmiyoruz. Ama ataları arasında Arnavutların ve Slavların bulunması akla daha yakındır. Etnik Türk olmak için Türk Yörüklerinin soyundan gelmek gerekli değildir..."[11]

Görüldüğü gibi hiçbir bilimsel bilgi ve belgeye dayanmadan, kendi içinde bile çelişen görüşlerle, varsayımlarla Atatürk'e

[11] *A. Mango, a. g. e., s. 47-48.*

rağmen Atatürk'e başka bir kimlik rahatlıkla giydirilmektedir. Yazara göre Atatürk her etnik gruba mensup olabilir ama asla Türk olamaz! Mantık böyle işleyince sonuç bu olmaktadır. Aşağıda bu konunun doğruları belgelerle ortaya konulacaktır. Fakat burada bazı eleştirilere kısaca cevap verelim:

Bir defa Salih Bozok ile Atatürk'ün akrabalığı mevsuk değildir. İkincisi, Atatürk'ün sarı saçlı ve mavi gözlü oluşu yani görünümü Türklüğü açısından şaşılacak bir durum değildir. Çünkü Türk kavimleri ve bu arada Oğuz boyları içerisinde bu fiziki özelliklere sahip pek çok grup vardır. Mesela Atatürk'ün baba soyunun da içinden çıktığı *"Kızıl Oğuz (Kocacık) Yörükleri"*ne mensup olup Rumeli'de ve Anadolu'da yaşayan bütün aşiretler ve oymaklar sarı saçlı ve mavi-yeşil gözlüdürler. Bunun uydurulmuş bir konu olup olmadığını anlamak için yazarın mesela Karaman'ın Taşkale Beldesi'ne gidip gezmesi yeterlidir. Atatürk'ün baba tarafından Dedesi *"Hafız Ahmet Efendi"* ile kardeşi *"Hafız Mehmet Emin Efendi"*lerin *"Kızıl" (kırmızı değil)* lakapları *"Kızıl Oğuz Yörükleri"*ne mensup olmalarından ve onların fiziki özelliklerini taşımalarından dolayıdır.

Yine Kuman-Kıpçak Türkleri de sarışındırlar. Zaten *"Kuman"* sözü Türkçede *"Sarımtırak"* demektir. Karadeniz'in Kuzeyi ve Güneyi yoğun Kıpçak iskânına sahne olduğu için Karadeniz yöremizde yaşayan Türk insanın da tipik fiziki özellikleri aynıdır. Azerbaycan Türkçesinde *"altın"*a *"kızıl"* denildiğini de hatırlatalım. Bu örnekler çoğaltılabilir.

Üçüncüsü, önce bir yerde ailede herkesin anadilinin Türkçe olmasından hareketle Atatürk'ün soyunda Anadolu'dan gelen Türkler olabileceği belirtilirken; az aşağıda Atatürk'ün bölgenin fethinden sonra yerli halklarla karışan Türklerden Türkçeyi öğrenmiş olabileceği gibi dâhiyane bir tespit yapılıyor!

"Atatürk, Yahudi Dönmesi (Sabatayist)'dir"

Atatürk'ün soyu ile ilgili olarak ortaya atılan asılsız iddialardan ve yalanlardan biri de onun *"Selanikliler"* olarak da bilinen *"Yahudi Dönmesi" (Sabatayist)* bir aileye mensup olduğudur. Bu iddiaların kaynağını, sahiplerini ve ortaya atanların amaçlarını açıklamaya geçmeden önce *"Dönme"* ve *"Dönmelik"* konusu hakkında kısa bir bilgi vermek istiyoruz. Bu konuda en ciddi araştırmanın sahibi Dinler Tarihi uzmanı Prof. Dr. Abdurrahman Küçük'tür. Sayın Abdurrahman Küçük'ün konuyla ilgili kapsamlı eserinin *"Önsözü"*nde yaptığı şu özet konuyu anlamamızı kolaylaştıracaktır:

*"Tarihte ve günümüzde **"Dönme"** ve **"Dönmelik"** veya **Sabataycılık** diye bilinen olayın başlangıcı İzmir Yahudileri'nden **Sabatay Sevi ve Cemaati**'ne dayanmaktadır. Sabatay Sevi, dağılmış olan Yahudileri **"Arz-ı Mev'ud"a** (Filistin) götüreceği ve **"Siyon İdeali"**ni gerçekleştireceği iddiasıyla, 1666 yılında, Mesihliğini ilan etmiştir. Bu **"Mesîhî Olay"**ın, Osmanlı İmparatorluğu'nun çeşitli yerlerindeki Yahudiler arasında yayılması, Hıristiyanlardan ve Bektaşilerden bazılarının da sempatisini kazanması, bazı huzursuzluklara yol açmıştır. Padişah IV. Mehmed, bu **"Olay"**ın aslını öğrenmek istemiş ve Sabatay Sevi, Divan huzuruna çıkarılmıştır. IV. Mehmed'in Kafes arkasından takip ettiği Divan'da, Sabatay Sevi'den, **"Mesih"** olduğunu ispat etmesi istenmiştir. Bunun üzerine o, basit bir haham olduğunu açıklamış ve kendisini bu hale getiren Yahudileri suçlayarak davasını inkâr etmiştir. Fakat Divan'da durumun ciddiyetini gören ve Sabatay'a tercümanlık yapan Hayatizâde, ona Müslüman olmasını tavsiye etmiş ve o da Müslüman olmuştur. Ancak Sabatay'ın Müslümanlığı görünüşten ibaret kalmıştır. Bu "Mesih", kendisine bağlanmış olan taraftarlarına da, "dâvâları"na en iyi hizmetin görünüşte Müslüman Türk, hakikatte ise kendi inançlarına/ Sabatay Sevi'nin İlkelerine bağlı kalınarak yapılacağını açıklayarak, şeklî ihtidayı tavsiye etmiş hatta emretmiştir. Sabatay'ın ölümünden sonra, taraftarlarından bir kısmı, yeniden Musevîliğe geri dönmüş; bir kısmı Müslüman olarak varlığını devam ettirmiş, bir kısmı da, bu **"şeklî ihtidayı/***

Sabataycılığı" *günümüze kadar getirmiştir. Bu son durumu benimseyip devam ettiren grubun oluşturduğu hareket; günümüze kadar,* ***"Dönmelik"*** *veya* ***Sabataycılık*** *olarak biline gelmiştir..."*[12]

Osmanlı Devleti'nde *"Mesih"* iddiasıyla ortaya çıkan ve 1666 tutuklanarak yargılanan, Müslüman olduğunu söyleyerek ölümden kurtulan ve *"Aziz Mehmet"* ismini alan Sebatay Sevi *(1626-1676)* ile ilgili içeriden bir bakış da şu şekildedir: *"Müslüman olması bütün Yahudi dünyasında şok etkisi yaratmıştır. Büyük çoğunluk onun sahte Mesih olduğuna inanarak (Yahudi) Ortodoks inancına geri döner, iki yüz ailelik bir topluluksa din değiştirerek onun yolundan gidecektir. Selanik'e yerleşen bu toplum pratikte, hayal gücüne dayanan bir Yahudi mistik felsefe sistemi olan Kabbala'nın ana kitabı Zohar'a dayanan mistik bir yaşamı benimser, Yahudi inancını sürdürür, fakat resmen Müslüman milletine dâhil olarak yaşarlar... Yakubiler, Kapancılar ve Karakaşlar olmak üzere üç gruptan oluşurlar... Bugün için Sebataycılık, dünyanın hiçbir Yahudi cemaatince Yahudilik olarak kabul edilmemektedir."*[13]

Mustafa Kemal Atatürk'ün *"Dönme"* olduğu ilk önce *Yahudi Ansiklopedisi'nde* iddia edilmiştir. *Encyclopedia Judaica'da* şöyle denilmektedir: *"1908 Jön Türkler İnkılabı'ndan sonra iktidara gelen ilk hükümette, aralarında Baruchiah Russo ailesinin ahfadı olan ve fırkanın liderlerinden biri olarak faaliyette bulunan Maliye Bakanı Cavit Bey'in de bulunduğu bir kaç dönme mevcuttu. Birçok Selanik Yahudisi tarafından yaygın bir şekilde ileri sürülen*

[12] *A. Küçük, Dönmeler (Sabatayistler) Tarihi, Gözden Geçirilmiş İlâveli 8. Baskı, Berikan Yayınevi, Ankara, 2010, s. V. (Alıntı içindeki koyultmalar Sayın Küçük'e aittir. A.G.).*

[13] *Ilgaz Zorlu, Evet, Ben Selanikliyim, 4. Baskı, İstanbul, 1998, s. 11-16. Sayın Ilgaz Zorlu, "ben anne tarafından (babamın ailesi tamamen Türk kökenlidir) Sabetaycı bir aileden gelmekteyim. Büyük dedem Atatürk'ün ilk öğretmeni olan Şemsi Efendi'dir..." diyerek baba tarafından Müslüman Türk bir aileye, anne tarafından ise Selanikli Dönme / Sabatayist bir aileye mensup olduğu iddiasında bulunmuş; İsrail'e gittiğini, Yahudiliğe geçmek istediğini ancak kabul edilmediğini mektuplarında ve yazılarında dile getirmiştir. Bu konuda bakınız: A. Küçük, a. g. e., s. 407 ve dipnot: 1117.*

bir iddia da -Türk Hükümeti tarafından yalanlanmasına rağmen- Kemal Atatürk'ün Dönme asıllı olduğuydu. Bu görüş, Kemal Atatürk'ün Anadolu'daki dindar birçok muhalifi tarafından da iştiyakla benimsendi."[14]

Yahudi Ansiklopedisi'ndeki bu iddia, bazı Müslüman Arap yazarlarca doğruymuş gibi kabul edilmiş, onların yazdıkları makale ve kitaplarda yer almıştır.[15] Yahudi Ansiklopedisi'nde Selanik Yahudileri tarafından *"iddia"* olduğu belirtilmesine rağmen Türkiye'deki bazı gruplar; iddia olduğunu göz ardı ederek **"mal bulmuş mağribî"** misali bu konuya sarılmış ve **"fiskos yöntemi"** ile bunu gizli gizli yaymaya gayret etmişlerdir. Bunu yapanların asıl gayelerinin Atatürk'ün kurduğu Türkiye Cumhuriyeti Devleti'ne, oluşturduğu Türk Milleti anlayışına ve devletin kuruluş felsefesi yaptığı Türk Milliyetçiliğine zarar vermek olduğu anlaşılmıştır. Ancak onlar bu niyetlerini açıkça ifadeden kaçınarak ve niyetlerini gizleyerek aslı olmayan iddia ile Türk Milleti'nin benimseyip bağrına bastığı Atatürk'ü Türk Milleti'nin gözünden düşürerek **"surda gedik açmak"** istedikleri net olarak ortaya çıkmıştır.

Prof. Dr. Abdurrahman Küçük Yahudi Ansiklopedisi'ndeki asılsız iddianın ortaya atılmasını ve Türkiye'de bazı gruplarca sahiplenilerek yaygınlaştırılmasının nedenlerini şu şekilde sıralamaktadır: 1- Selanik nüfusunun büyük çoğunluğunu Dönmeler'in teşkil etmesi ve Selanik doğumlulara Dönme nazariyle bakılması. 2- Mustafa Kemal Atatürk'ün devam ettiği Şemsi Efendi Mektebi'nin Dönmeler/ Sabatayistler tarafından kurulmuş olması ve orada çoğunlukla Dönme / Sabatayist çocukların eğitim - öğretim görmüş olması. 3- Dönmelerin / Sabatayistlerin kendilerine meşruiyet kazandırmak için meşhur olan

[14] *G. Scholem, "Doenmeh", Encyelopedia Judaica. VI/150-151 ve Arthur Hertz Berg, "Jewish Identity", Encyclopedia Judaica, Jerusalem 1978, X/58'den naklen A. Küçük, a. g. e., s. 400.*

[15] *A. Küçük, a. g. e., s. 400. Bunlar için bakınız: Muhammed Cuma el Adevî, "Hel Küllü Edyâni's-Semaviye Tedı İle'l Hayra?", ed-Dave, Riyad 1982, 19; C. Hassan, Fırkatu't Dönme..., s. 134-136; Abdulvahhab Muhammed el Mesirî, "el Huviyâti el Yahudiyye Beyne'l İddia ve'l Hakika", el Kubes, Kuveyt, 3. 5. 1989, 21.*

büyük adamlara sahip çıkmak istemesi. Bu sebeplerin ilk ikisi, Atatürk'ün *"Dönme/Sabatayist"* olduğunu kesinlikle göstermemektedir. Çünkü Selanik'te, Dönmeler kadar olmasa da, büyük bir Müslüman Türk topluluğu bulunmakta ve bu durum, her Selaniklinin *"Yahudi Dönmesi"* olduğu gibi bir anlayışı/yaklaşımı reddetmektedir. Dönmelerin / Sabatayistlerin açtığı mektebe devam etmesi de onun Dönme olduğuna kesinlikle delil teşkil etmemektedir. Nitekim günümüzde de azınlıkların açtığı okullara giden Türk çocukları olduğu gibi bir grubun açtığı okula o gruba mensup olmadığı halde devam eden öğrenciler bulunmaktadır. Böyle olunca geriye üçüncü ihtimal kalmaktadır. Bu da; Yahudilerin ve Dönmelerin / Sabatayistlerin çeşitli hesaplarla Atatürk'ü kendilerine mal etmeye çalışmalarıdır.

Bize göre Atatürk, Dönme/ Sabatayist değildir. Eğer Dönme / Sabatayist olsa idi; Dönmelerin önde gelenlerinden biri olan Cavit Bey'in idamına müsaade eder miydi, *"Dönmelerin olduğu bilinen kurumlar"*ın kapatılmasına izin verir miydi ve Masonlar Derneğini kapattırır mıydı? Somut bu birkaç örnek bile konunun nasıl çarpıtıldığının ve Atatürk'ün Dönme/ Sabatayist olmadığının en açık delilleridir. Bunun yanında Atatürk'ün özbe öz Türk ve Türklerin Oğuz Boyundan, Balkanlara Anadolu'dan giden bir Türk *"Alperen Aile"*nin çocuğu olduğu yapılan yüzlerce yayın ile ortaya konulmuştur.[16]

Atatürk'ün *"Dönme"* olmadığı konusunda Fransa'da, *"Son Dönmeler"* filmini gerçekleştiren Michel Grosman da Sayın Abdurrahman Küçük ile aynı görüştedir. Grosman, bu filmde, bir *"İslamcı yazar"*ın görüşlerine başvurmuş ve bu görüşleri düşündürücü bulmuştur. İslamcı yazarın Osmanlı Devleti'nin çöküşünden İslâm'ın iktidar olmamasına kadar her şeyden Dönmeleri sorumlu tuttuğunu belirtmekte ve şunlara yer vermektedir:

"Mustafa Kemal'in Muallim Şemsi Efendi'nin öğrencisi olduğu kesin. Bunun aksini söyleyen hiç kimse yok. Bir Dönme Okulu bu. Selanik'de o dönemde iki tane Dönme Okulu var. Bu okulların özelliği, eğitimin yabancı dille yapılmasıdır. İstanbul'da da halen

[16] *A. Küçük, a. g. e., s. 400-401.*

iki tane Dönme Okulu var. Bunlar Selanik'teki en iyi okullardı. Bu nedenle yerel burjuvaziden bir ailenin çocuğunun bu okullardan birine gitmesi son derece normal. Ama bu arada hemen şunu eklemeliyim, ileriki yıllarda Cumhuriyeti kuran Mustafa Kemal'in Dönmelere yönelik en ufak müsamahalı bir davranışı olmamıştır. Tekke ve zaviyelerin kapatıldığı dönemde, Dönmeler de bundan paylarını almışlardır."[17]

Temelde Selanikli olarak bilinen Dönmeler/ Sabatayistler ile diğer gruplar arasında önemli farkalar bulunmaktadır. Anadolu'ya geldiklerinde de onlar, bu farklılıkları ile bilinmişlerdir. Selanik'ten gelen Müslüman / Türkler ile Dönmeler / Sabatayistler arasında farklılıklara şöyle işaret edilmektedir: *"Selanik'ten gelen diğer Müslümanlarla Selanikli olarak anılan Dönmeler arasında önemli bir kimlik farkı var. Selanikli Dönmelerin kimliği, cemaatin oluştuğu tarihten itibaren içinde yaşanan toplumdan farklı olunmasına rağmen farklı görünmemeye dayandığı için, cemaatin içindeki farklı gruplar ve bu grupların bireyleri zaman içinde iki ayrı ve birbirine çelişkili yol arasında seçim yapmak zorunda kalırlar..."*[18]

"Şemsi Efendi Okulu'nda Sadece Dönme / Sabatayistlerin Çocukları Eğitim Görüyordu"

Mustafa Kemal Atatürk ve ailesinin *"Sabatayist/Dönme"* olduğu konusundaki iddiaları veya imaları ortaya atanların üzerinde en çok durdukları konu; *"Şemsi Efendi'nin (1852-1917) Sabatayist/ Dönme olduğu ve onun değişik tarihlerde Selanik'te açtığı okullara sadece Sabatayist/Dönme ailelerinin çocuklarının gidebildiği"* konusudur.[19]

---

[17] *Levent Tayla, "Son Dönmeler Filmini Gerçekleştiren Michel Grosman" ile yapılan Röportaj, Gazete Pazar, 23 Şubat 1997, 55'ten nakleden, A. Küçük, a. g. e., s. 401-402..*

[18] *Leyla Neyzi, "Selanikli Kim?", Gazete Pazar, 5. 10. 1997, 15'ten nakleden: A. Küçük, a. g. e., s. 402.*

[19] *Ilgaz Zorlu tarafından hiçbir belge gösterilmeden Şemsi Efendi'nin Sebataycı bir Yahudi Dönmesi olduğu iddia edilmiştir: "Şemsi Efendi 1852 yılı civarında*

Şüphesiz Mustafa Kemal'in öğrenim hayatının, kişiliğinin ve düşüncelerinin oluşmasındaki etkileri anlayabilmek bakımından üzerinde durulması gereken önemli kurumların başında Şemsi Efendi ve okulu gelmektedir. Bu nedenle, iddia ve imalara cevap vermeden önce M. Kemal'e müspet anlamda ilk önemli etkileri yapan ilk öğretmeni olma hüviyetindeki değerli eğitimci Şemsi Efendi'nin hayatı ve eğitimci kişiliği üzerinde özet bir bilgi vermek istiyoruz:

1869 tarihli *"Maarif Nizamnamesi"*nin 129. ve 130. Maddeleri ecnebi ve Gayrimüslim tebaa yanında Müslüman Türklere de *"özel okul"* açma imkanı tanımaktaydı. Şemsi Efendi, bu imkandan yararlanarak bir ilk okul açma girişiminde bulundu. Kendisini bu konuda bazı öğrenci velileri teşvik etti ve birkaç meslektaşı destekledi. O halktan topladığı yardımlarla işe koyuldu. Selanik Maarif Müdürü Radovişli Mustafa Bey'in yardımlarıyla kendisine yeni bir okul açması için ruhsat verildi ve bir bina tahsis edildi. Şemsi Efendi, 1872 yılında Selanik şehrinin Sabri Paşa Caddesi'ndeki Çarşamba Dergâhı adlı bir tekkenin karşısında bulunan tek katlı küçük bir binada okulunu açarak hizmete soktu. Daha sonra o, meslektaşı Abdi Kamil Efendi'yi öğretim kadrosuna dahil etti ve genişlettiği okuluna *"Şemsi Efendi Mektebi"* adını verdi. Mevcut bilgilere göre Şemsi Efendi Mektebi, *"Cemiyet-i Tedrisiye-i İslamiye"* tarafından 1865 yılında İstanbul'da açılmış olan mektepten sonra, bir Türk tarafından kurulan ilk özel okul olma özelliğini taşımaktadır.

Şemsi Efendi'nin açtığı okul uzun ömürlü olmadı. Ancak

---

aslen Sebataycı bir ailenin ferdi olarak doğdu... Şemsi Efendi, köken itibariyle Sebataycı Cemaatin 'Kapancılar' grubundandı... Şemsi Efendi'nin diğer bir özelliği ise, yaşadığı dönemin büyük Sebataycı kabbalistlerinden biri olmasıydı... Şemsi Efendi de 19. Yy.'ın en büyük Kabbala üstatlarından biri idi... 1917'de öldüğünde Üsküdar'daki Selanikliler Mezarlığı'nda Karakaşlar'a ait bölüme gömüldü... Hayatının büyük bir bölümünü Zohar'ı tetkik ederek geçiren bu kişi, Karakaş ve Kapancı gruplarını birleştirerek Sebataycı cemaatin yaşamasını amaçlıyordu. Ancak bu idealinde başarılı olamadan öldü..." (Ilgaz Zorlu, Evet, Ben Selanikliyim, 4. Baskı, İstanbul, 1998, s. 18-21).

kendisi, kapanan her okulun ardından bir yenisini daha açmaya çalıştı. Bu arada Selanik'te kendisi gibi şöhret kazanmış bir eğitimci olan İsmail Hakkı Efendi ile beraber, Aktarönü'nde harap bir mescidi tamir ettirip okul haline getirdiler. Bu iki eğitimcinin beraberliği uzun sürmedi ve ortaklıktan ayrılıp yeni bir okul açtı. Şemsi ve İsmail Hakkı Efendilerin okulları, Selanik'te 1879 yılında öğretime başlayan *"Mekteb-i Terakki"* adlı özel eğitim kurumunun açılmasında etkili olduğu gibi, her ikisi de adı geçen okulun kuruluşunda görev aldılar. Aynı okulun kadrosunda bir ara bu iki arkadaştan ilki öğretmen, ikincisi isi hem muallim ve hem de müdür olarak bulunmuştur.

Şemsi Efendi, 1880 yılı civarında açılan *"Şemsü'l- Maarif"* adlı özel okulu idare etmek üzere çağrıldığı İstanbul'a gitti. Ancak yaptığı görüşmeler olumlu bir sonuç vermeyince Selanik'e geri döndü.

Şemsi Efendi'nin kurduğu özel okulların idari işleri, yalnız kurucu idarecilerin varlığına bağlı idi. Bu tür okulların genişletilmesi güç olduğu gibi, yönetimi de zordu. Bunun başlıca sebepleri arasında mali imkansızlıklar ve kaliteli öğretmenlerin azlığı sayılabilir. Aynı hususta *"kendisinin geçimsiz bir kimse olmasının"* da rolü olabileceğini unutmamak gerekir. Bu bakımdan Şemsi Efendi, kurduğu okulları uzun süreli devam ettiremedi. Ancak, öğretmenlik mesleğine olan bağlılığı ve çocuklara duyduğu sevgi ve şefkat sonucu yılmadan yenilerini hizmete sokmayı başardı. Nitekim Mustafa Kemal Atatürk'ün ilkokula başladığı 1885 yılı civarında, Şemsi Efendi'nin bu okulunu yeni açmış olduğu anlaşılmaktadır.

15 Temmuz 1893-4 Temmuz 1894 tarihleri arasında *(Hicri 1311)*, Şemsi Efendi Selanik'teki *"Razva-i Ta'lim Mektebi"* nin kurucusu olarak görülmektedir. Fakat bu okulun da faaliyeti kısa sürmüş olmalıdır. Zira sonraki yıllarda, Şemsi Efendi, 1885 yılından beri Selanik'te ileri düzeyde ve çağdaş anlamda eğitim ve öğretim hizmeti veren *"Fevziye Mektebi"*nde öğretmenlik yapmaya başladı. Bazı araştırıcılar tarafından *"Şemsi Efendi'nin kendi okulunu 'Mekteb-i Fevziye' ile birleştirdiği, okulun sekiz sınıflı bir*

hale geldiği ve Rüştiye kısmını da ihtiva ettiği"[20] veya *"adı geçen okulun kurucusu olduğu"*[21] ileri sürülmüştür. Fakat Prof. Dr. Özcan Mert'in Salnamelere dayanarak verdiği bilgilere göre Şemsi Efendi bu okulun öğretmenleri arasında görülmektedir: O, Fevziye Mektebi'nin ilkokul kısmı olan *"Mekteb-i Fevz-i Sıbyan"*ın *"Heyet-i Tedriyesi"*nde, yani *"öğretim kadrosunda"*, Temmuz 1894-23 Haziran 1895 *(Hicri 1312)* ve 24 Haziran 1895-11 Haziran 1896 *(Hicri 1313)* tarihlerinde *"Aka'di-i Diniye ve Kıraat Muallimi"* olarak görev yapmıştır. Daha sonra o, 2 Haziran 1897-21 Mayıs 1898 *(Hicri 1315)* ve 22 Mayıs 1898-11 Mayıs 1899 *(Hicri 1316)* yıllarında aynı okulda *"Tatbikat-ı Arabiye Muallimi"* ve 14 Şubat 1907-3 Şubat 1908 *(Hicri 1325)*'de söz konusu okulun *"inas"* yani *"kızlar"* bölümünde sadece *"muallim"* olarak görülmektedir.

Şemsi Efendi'nin öğretmen olarak çalıştığı Terakki ve Fevziye adlı okullar, *"Dönmeler"*, *"Avdetiler"* veya *"Selanikliler"* diye bilinen cemaat tarafından kurulup hizmete sokulan özel okullar olarak bilinmektedir. Burada öğretim açısından devlet okullarının programları tatbik edilerek *"İslam Akaidi"* gibi dersler okutulurdu. Bu durum söz konusu eğitim kurumlarının Müslüman Türkler tarafından da benimsenmesine yol açmıştır.

Şemsi Efendi'nin Selanik'teki öğretmenliği, Balkan Harbi'ne kadar devam etti. Bu şehrin 8 Kasım 1912'de Yunan kuvvetlerinin eline geçmesi üzerine Şemsi Efendi, altmış yıl kadar yaşadığı memleketinden ayrılmak ve İstanbul'a göç etmek mecburiyetinde kaldı. O yerleştiği başkentte ilkokul müfettişliğine tayin edildi. Yarım yüzyıla yakın bir süre Türk maarifine hizmet vermiş olan Şemsi Efendi, İstanbul Eyüp civarındaki Hazreti Halit'te 1917 yılında öldü. Kabri Üsküdar'daki Bülbülderesi Mezarlığı'ndadır.[22]

[20] *F. R. Unat, "Atatürk'ün Öğrenim Hayatı ve Yetiştiği Devrin Milli Eğitim Sistemi", Türk Tarih Kurumu Atatürk Konferansları C: I., Ankara, 1964, s. 82.*

[21] *S. İyice, "Atatürk'ün Doğduğu Yıllarda Selanik", Doğumunun 100. Yılında Atatürk'e Armağan, İstanbul, 1981, s. 448.*

[22] *Şemsi Efendi hakkında ayrıntılı bilgi için bakınız: Ö. Mert, "Atatürk'ün İlk Öğretmeni Şemsi Efendi (1852-1917)," Atatürk Araştırma Merkezi D., C: VII., sayı: 20 (Mart 1991).*

Biz burada Şemsi Efendi ve ailesinin Sabatayist/Dönme olup olmadığı konusunu tartışmayacağız. Bu konudaki iddiaları doğru kabul etsek bile, onun açtığı okula sadece Sabatayist/Dönme ailelerin çocuklarının gittiği iddiası koca bir yalandır. Çünkü Şemsi Efendi dönemin mevzuatına, kanunlarına göre okul açmıştır. *"özel eğitim kurumları"* ile ilgili en önemli yasal dayanak yukarıda da kısaca değindiğimiz gibi 1869'da çıkartılan *"Maarif-i Umumiye Nizamnamesi"*nin 129. Maddesidir. Bu madde, hem Osmanlı Devleti'nin vatandaşı olan Müslümanların ve Gayrimüslimlerin, hem de yabancıların özel okul açmalarına izin veren ve bunu düzenleyen maddedir.[23]

Osmanlı Devleti'nin yönetim hukuku bakımından *(Millet Sistemi)* vatandaşlar *"Müslim"* ve *"Gayrimüslim"* olarak ikili bir tasnife tabi tutulmuştur. Dolayısı ile Şemsi Efendi Sabatayist/Dönme olarak değil Müslüman olarak okulunu/okullarını açmıştır. Bir Müslüman tarafından açılan bu okula Müslüman Türkler de çocuklarını göndermişlerdir.

"Efendi Sözcüğü Etrafında Oluşturulan Dönme/ Sabatayist'lik Şüpheleri"

Bu konudaki iddialar araştırmacı gazeteci Soner Yalçın'ın 1. baskısı 2004'te çıkan *"Efendi"* isimli seri kitaplarının ilkinin yayınlanması ile kamuoyunun gündemine taşınmıştır.[24] İttihat ve Terakki Cemiyeti'nin önemli adamlarından Dr. Nâzım'ın içinden çıktığı İzmirli *"Evliyazade Ailesi"*nin etrafında gelişen olaylar ve akrabalık ilişkilerinin anlatıldığı eserde Sayın Soner Yalçın bazı imalarla Atatürk'ün soyu hakkında; bu arada *"Dönmeliği"* konusunda bir takım şüpheler oluşturmaktadır.

---

[23] *Bu konuda bakınız: A. Güler, Osmanlı'dan Cumhuriyet'e Azınlıklar, Berikan Yayınları, Ankara, 2009, s. 122-123. M. H. Vahapoğlu, Osmanlı'dan Günümüze Azınlık ve Yabancı Okulları (Yönetimleri Açısından), Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü Yayınları, Ankara, 1990, s. 82-83. İ. P. Haydaroğlu, Osmanlı İmparatorluğu'nda Yabancı Okullar, Ankara, 1990, s. 24 vd.*

[24] *S. Yalçın, Efendi, Beyaz Türklerin Büyük Sırrı, 82. Baskı, Doğan Kitap, İstanbul, 2008, 1-614 s.*

Bu eserde oluşturulan şüpheler öncelikle Atatürk'ün babası Ali Rıza Efendi'nin *"Efendi"* lakabı ve M. Kemal'in doğduğu şehir olan *"Selanik"* ile ilgilidir. İkinci olarak, Ilgaz Zorlu'nun yaptığı gibi Soner Yalçın da Atatürk'ün ilk öğretmeni Şemsi Efendi'nin Dönme/Sabatayist olduğu konusunu gündeme getirmektedir. Bu konuda Soner Yalçın'ı I. Zorlu'dan ayıran ise okula diğer din ve ırklara mensup insanların çocuklarının da devam ettiği gerçeğinin vurgulanmasıdır. Eserde konumuzu ilgilendiren bir başka husus da Atatürk'ün *"Kemal"* adını alışı ile ilgili getirilen farklı bir yorumdur. Yine Soner Yalçın, Atatürk'ün kardeşlerinin adından *(Makbule ve Naciye)* hareketle şüphe uyandırmaya devam ediyor. Son olarak Atatürk'ün eşi Latife Hanım'ın ailesi *"Uşakizadeler"*in Dönme/Sabatayist oldukları iması ile geliştirilen değerlendirmeler Sayın Soner Yalçın'ın eserinde konumuz açısından dikkatimizi çekmektedir. Bu hususların doğrularını ortaya koymadan önce Soner Yalçın'ın ne dediğine bakalım:

1. "Efendi" ve "Selanik": *"Adı Nâzım'dı... Nâzım, Hacı Abdullah Efendi ile Ayşe Hanım'ın oğlu olarak 1872 yılında Selanik'te doğdu... Selanik'e nereden ve ne zaman geldikleri konusunda hiçbir bilgi yoktu. Beş yüz yıl önce geldiklerini tahmin etmek yanıltıcı olmaz. Abdullah Efendi'nin nasıl zenginleştiği de bilinmiyordu. Bilinen Sabetayist olduğuydu. Osmanlı toplumu üzerine yaptığı çalışmalarla tanınan yazar Meropi Anastassiadou, Selanik adlı kitabında, Abdullah Efendi'yi yakından tanımamıza yarayacak bir ayrıntı veriyor:*

'Abdullah oğullarının çoğunun "efendi" sıfatını taşıma hakkının olması da ilginçtir. Bunun anlamı azat edilenlerin ve din değiştirenlerin bundan böyle az çok itibarlı meslekler edinme imkânı bulmasıdır. XIX. Yüzyıl sonu Selanik'inde "efendilerin" Tanzimat döneminden daha çok olduğunu belirtmeliyiz.'

Selanik ve İzmir'de 'efendi' sıfatını kullananların büyük çoğunluğunun Sabetayist olduğunu Selanik doğumlu yazar Münevver Ayaşlı da Dersaadet adlı kitabında şöyle belirtiyor:

'Annem ve teyzem Selanik'i çok iyi bildikleri gibi, dönmeleri ve dönme âdetlerini de pek iyi bilirlerdi. Selanik'te hiçbir dönmeye

"bey" denmez, "efendi" denirmiş. İstanbul'a gelince haliyle bu âdet ve anane tarihe karışıyor, hepsi "bey" ve "hanımefendi" demeye ve Türklerle evlenmeye başlıyorlar ki, Selanik'te iken bu kabil değil, imkânsız. Türkler ne dönme kız alırlar ne de kızlarını dönmeye verirlermiş. Valide merhume, "Allah aşkına şu İstanbullulara bak, bizim 'efendi' dediğimiz bütün dönmeleri İstanbullular 'bey,' 'beyefendi' yaptılar" derdi.

Yazar Ayaşlı'nın yazdıklarını bir örnekle güçlendirelim: Selanik'in Yakubî Sabetayist belediye başkanı Hamdi Efendi, Sultan II. Abdülhamid'in izniyle "bey" unvanına yükseltildi. "Efendi" konusuna yeteri kadar değineceğiz, şimdi Nâzım'ın doğduğu ve "efendilerin" çok olduğu o yıllardaki Selanik'e kısaca bir göz atalım..."[25]

"Arkadaşları arasındaki adı 'Selanikli Nâzım' dı."[26]

"Selanikli Nâzım ile Ahmet Rıza dost oldular. Ahmet Rıza ona hep 'Nâzım Efendi' diye hitap ediyordu. Nâzım'a yaşamı boyunca bir tek Ahmet Rıza 'efendi' sıfatıyla hitap edecekti... Ahmet Rıza, Dr. Bahaeddin Şakir gibi birçok isme 'bey' diye hitap ederken, Nâzım'a neden 'efendi' demekteydi?.."[27]

2. Şemsi Efendi: *"Nâzım önce mahalle mektebine gitti. Ardından rüştiyeye... Şanslıydı. Okula gittiği dönemde artık Selanik'te cemaatlerin finanse ettiği modern eğitim veren okullar faaliyetteydi. Bunların en ünlüsü, 1873'te Vali Mithat Paşa zamanında, Şemsi Efendi (Şimon Zvi) tarafından açılan Fevziye Mektebi'ydi. Yoksul bir ailenin çocuğu olan rüştiye mezunu Şemsi Efeni öğretmen olarak ve mahalle mektebinde uygulanan ezbercilik sisteminden koparak yeni öğretim yöntemleri uygulamak amacıyla bu okulu açmıştı.*

Şemsi Efendi Sabetayist'ti.

Buradan hareketle, Fevziye Mektebi'nde salt Sabetayist ya da Yahudi çocuklarının öğrenim gördüğünü söylemek hata olur.

[25] *S. Yalçın, a. g. e., s. 56-57.*
[26] *S. Yalçın, a. g. e., s. 60.*
[27] *S. Yalçın, a. g. e., s. 65 ve dipnot: 4.*

Modernleşme taraftarı bazı Müslüman aileler de çocuklarını Fevziye Mektebi'ne gönderdiler..."[28]

3. "Kemal" Adı: *"Mustafa Kemal'in özgürlükçü düşünceyle tanışmasında Namık Kemal'in apayrı bir yeri vardı. Manastır Askerî İdadî'sindeki matematik öğretmeni Yüzbaşı Mustafa Efendi'nin, "Oğlum senin adın Mustafa. Benim de öyle. Bu böyle olmayacak, arada bir fark bulunmalı. Bundan sonra senin adın 'Mustafa Kemal' olsun" dediğini hepimiz biliriz. Ancak benim ayrıldığım nokta, Yüzbaşı Mustafa, öğrenci Mustafa'ya "Kemal" adını, öğrencisinin yaşından olgun göstermesi nedeniyle verdiği iddialarıdır. O dönemde tüm Osmanlı aydınlarını etkileyen Namık Kemal'den dolayı bu adın verilmesi akla daha yakındır. Başta Selanik ve Manastır olmak üzere Makedonya hürriyet fikirlerinin o yıllarda doğduğu yerlerdi. Peki, öğretmeni Mustafa Kemal'e neden "Namık" adını değil de "Kemal" adını vermişti? Namık Kemal'in gerçek adı "Mehmed Kemal'di! Ona "Namık Kemal" adını veren Şair Eşref'ti!"*[29]

4. "Makbule" ve "Naciye" Adları: *"... Türk ordusu 9 Eylül 1922'de İzmir'e girdi... 10 Eylül 1922 gecesi Mustafa Kemal İplikçizade ailesinin konuğuydu. Aileler, paşadan rehinelerin bırakılması için çaba göstermesini rica etti. Mustafa Kemal, Yunanistan adına İzmir'de hiçbir yetkili olmadığı için İtalyan elçisini çağırttı. Bu kişilerin on gün içinde yurda geri dönmelerinin sağlanmasını istedi.*

Mustafa Kemal o geceyi İzmir'deki Alatini Köşkü'nde geçirdi. On üç yıl önce Selanik'teki konuklarını sürgündeki II. Abdülhamid'e tahsis eden Alatini ailesi, bu kez Ulusal Kurtuluş Savaşı'nın mimarı Mustafa Kemal'i ağırlıyorlardı...On gün sonra rehineler yurda döndü. Ama bir kişi eksikti: Karşıyaka Spor Kulübü Başkanı İblikçizade Sadi'nin ağabeyi Süreyya öldürülmüştü... Evliyazade Refik'in oğlu Nejad, eşi Mesude, oğulları Yılmaz ve –yeni doğan- Mehmed Özdemir'e kavuştu. Çok zayıflamıştı. Geçmiş olsun

[28] *S. Yalçın, a. g. e., s. 59.*
[29] *S. Yalçın, a. g. e., s. 87, dipnot: 19.*

ziyaretine gelenler arasında, Nejad'ın eşi Mesude'nin halasının oğlu Ali Adnan (Adnan Menderes A. G.) da vardı. Mutluluk Evliyazadeleri İzmir'de bir araya getirdi.

Moskova'dan dönen Dr. Tevfik Rüşdü (Aras), eşi Makbule Hanım'ı ve kızı Emel'i Ankara'dan İzmir'e getirdi. Makbule Hanım, Ankara'da Mustafa Kemal'le tanışmalarını ve özellikle kız kardeşinin adının da Makbule olması nedeniyle, Gazi'nin kendisine özel bir sempati gösterdiğini herkese anlatıyordu...

Ne tesadüftür; Mustafa Kemal'in diğer kız kardeşinin adı da Naciye'ydi (1889-1901)!..

Mustafa Kemal'in iki kız kardeşinin adı, Makbule ve Naciye (üçüncüsü Fatma (1871-1875), Evliyazadelerin iki kızının ismiyle aynıydı!

Evliyazade ailesi yıllar sonra Karşıyaka'daki konakta toplanmıştı; tek eksik Doktor Nâzım'dı!.."[30]

5. M. Kemal Evliyazade Güzin İle Evlenmek İstedi: *"Mustafa Kemal, 29 Ocak 1923'te, Uşakîzadelerin Göztepe'deki konağında yapılan sade bir törenle Uşakîzade Muammer Bey'in kızı Latife'yle evlenmişti.*

Dr. Nâzım'ın torunu Sedat Bozinal, Mustafa Kemal'in aslında Evliyazadelerin kızı Güzin'le evlenmek istediğini, ama Güzin'in nişanlı olması nedeniyle bu evliliğin gerçekleşmediğini söylüyor.

Nezihe Araz da 'Soylu Bir Ailenin Öyküsü' adlı yazı dizisinde, Makbule-Dr. Tevfik Rüşdü çiftinin evlenip balayı için Selanik'e gittiklerinde Mustafa Kemal'in burada gördüğü, Evliyazade Naciye'nin büyük kızı Güzin'i çok beğendiğini ve evlenmek istediğini yazıyor. (Hürriyet, 1978)

Ama evliliğin neden gerçekleşmediğini belirtmiyor!..

Biz yazalım:

Mustafa Kemal, Güzin'i beğendiği dönemde sıradan bir Osmanlı subayıydı. Evliyazadeler ise ailelerine damat girecek kişilerde bazı özellikler arıyorlardı: zenginlik, makam, güç vb. gibi.

[30] *S. Yalçın, a. g. e., s. 294-295.*

Mustafa Kemal'in beğendiği Güzin birkaç yıl sonra İzmir'in tanınmış şahsiyetlerinden Hamdi Fuad'la (Dülger) evlendirildi.

Evliyazade Naciye'nin üç çocuğu vardı: Güzin, Samim ve Fatma Berin..."[31]

"Evliyazade Naciye Hanım'ın diğer kızı Fatma Berin, Adnan Menderes'le evlendi. Eğer Mustafa Kemal Güzin'le evlenmiş olsaydı, Mustafa Kemal ile Adnan Menderes bacanak olacaklardı!"[32]

6. Latife İle Evlilik ve Akrabalıklar: *"Dönelim tekrar Mustafa Kemal'in evlilik hikâyesine...*

Mustafa Kemal'in Evliyazadelerin kızı Güzin'le evlenmek isteyip istemediği bilinmez. Ancak Evliyazadelerin damadı Dr. Tevfik Rüştdü'nün (Aras), Uşakîzadelerin kızı Latife ile Mustafa Kemal'in evlenmelerinde önemli bir rol oynadığı bilinen bir gerçek. Mustafa Kemal, Latife'yi yakından görmesi için annesi Zübeyde Hanım'ı İzmir'e Uşakîzadelerin köşküne gönderdi.

Mustafa Kemal annesinin de isteği üzerine yanına Selanikli Salih (Bozok), Emir Çavuşu Ali (Yaman) ve Fatma Hanım ile Dr. Yüzbaşı Asım Bey'i verdi.

Mustafa Kemal bir kişinin daha yanlarında gitmesini istedi:

Bu kişi Dr. Tevfik Rüşdü'ydü.

Dr. Tevfik Rüşdü iki tarafı temsilen gidecekti.

O Evliyazadelerin damadıydı. Yazdığım gibi Uşakîzade ile Evliyazade aileleri akrabaydı.

Mustafa Kemal evlilik kararı almadan önce yakın arkadaşı Dr. Tevfik Rüşdü'nün, Latife Hanım'ı yakından tanımasını, akrabaları Evliyazadelerin görüşlerini alarak kendisine aktarmasını istedi.

Yazılan kitaplara göre Dr. Tevfik Rüşdü'nün kararı olumluydu. Ancak torunu Sevin Zorlu'ya göre ise tersi doğruydu! Dr. Tevfik Rüşdü, Mustafa Kemal'i iyi tanıyordu, Gazi dik başlı kişileri sevmiyordu. Evliyazadelerin anlatımlarına göre ise Latife hiç de Mustafa

[31] *S. Yalçın, a. g. e., s. 303.*
[32] *S. Yalçın, a. g. e., s. 303, dipnot: 7.*

Kemal'e uyum sağlayacak bir kişilikte değildi; dik başlıydı, hiçbir zaman alttan alabilecek bir yapıda değildi. Dr. Tevfik Rüşdü, Latife'ye, 'Ne sen ona eş olursun, ne de Mustafa Kemal sana koca olur' diyor. Ancak Latife'nin sert tepkisiyle karşılaşıp susuyor.

Sonunda evlilik gerçekleşti.

Damadın şahitleri Kâzım (Karabekir) ve Fevzi (Çakmak) paşalar, gelinin ise, İzmir Valisi Abdülhalik ile Salih (Bozok) beylerdi.

Mustafa Kemal'in evlenmesinde Dr. Tevfik Rüşdü nasıl aracılık yaptı ise, boşanmalarında da eşi Makbule Hanım istemeden aracı oldu..."[33]

"Zorladığımı biliyorum ama bir olgunun altını da çizmek istiyorum: hep birbirleriyle evleniyorlar! Çok alakasız görünebilir ama Mustafa Kemal-Latife evliliği, Mustafa Kemal'i, Ali Adnan Menderes'le akraba yaptı. Nasıl mı? Adnan Menderes'in halasının kocası Ahmed Hamdi Efendi, Uşakîzade Hacı Ali Efendi'nin kızının çocuğuydu."[34]

"... Sonuçta, Dr. Nâzım'ın kayınpederi Evliyazade Refik'in yerine İzmir Belediye başkanlığına kim seçildi dersiniz: Mustafa Kemal'in kayınpederi Uşakîzade Muammer!

Devir değişmişti. 1913-1918 yılları arasında iktidarda İttihatçılar vardı. İttihatçıların önde gelen isimlerinden Doktor Nâzım'ın kayınpederi Evliyazade Refik Efendi belediye başkanlığı koltuğuna oturmuştu.

Şimdi ise iktidarda Mustafa Kemal vardı ve İzmir Belediye başkanlığı koltuğunda Mustafa Kemal'in kayınpederi Uşakîzade Muammer Bey oturuyordu!

Aslında değişen bir şey yoktu; Uşakîzadeler ile Evliyazadeler akrabaydı! İzmir Belediye başkanlığı hep belli ailelerin elindeydi!.."[35]

[33] *S. Yalçın, a. g. e., s. 304-305.*
[34] *S. Yalçın, a. g. e., s. 305, dipnot: 8.*
[35] *S. Yalçın, a. g. e., s. 302.*

Görülüyor ki, Sayın Soner Yalçın'ın eserinde hiçbir belgesel bilgiye dayanmadan bazı genellemelerle imalar ve suçlamalar yapılmakta, bazı iddialar ortaya atılmaktadır.

Öncelikle *"bir dönem Selanik'te yaşayanların (bu arada doğanların) hepsinin Sabatayist/Dönme olduğu"* tezinin anlamsızlığı ortadadır. Bu kitabın ilerleyen bölümlerinde Mustafa Kemal'in doğduğu dönemde bir Osmanlı şehri olarak Selanik'in yapısı ortaya konacaktır. Çoğunluğu orada yaşadığı ve dönemin hukukuna göre *(Osmanlı Millet Sistemi)* Müslüman sayıldıkları için Mübadele'ye tabi olarak Türkiye'ye gelen Sabatayistlerin/Dönmelerin *"Selanikliler"* diye anılması ve bunların *"efendi"* şeklinde çağrılması; yani *"efendi"* sözcüğünün sadece bu gruba mensup olanları ifade eden bir sözcük olduğu da doğru değildir. Çünkü *"efendi"* sözcüğü kaldırıldığı 1934 yılına kadar çeşitli mevkilerdeki kişilere verilen bir *"unvan"* ve *"elkap"* idi.

Bizans Rumcası'ndan *(afendis)* Türkçe'ye geçmiş plan ve *"sahip, malik"* anlamına gelen kelime XIII. Yüzyıldan önce Anadolu'da kullanılmaya başlanmış olan bir kelimedir. Efendi kelimesi, Arapça *"Seyyid"* ve *"Mevlâ"* kelimelerinin karşılığı olarak XV. Yüzyılın ikinci yarısından sonra tahsil görmüş saygıdeğer ve itibar sahibi kimselere mahsus bir tabir olarak kullanılmaya başlanmış ve sosyal, siyasi, ilmi, dini ve tasavvufî çevrelerde giderek geniş bir kullanım alanı bulmuştur.

Osmanlı Devleti'nin yüksek memurlarından bazılarına da efendi unvanı verilirdi. Nitekim şeyhülislâma *"efendi dâîmiz"*, İstanbul kadısına *"İstanbul efendisi"*, reisülküttâba *"reis efendi"*, Yeniçeri Ocağı kâtibine *"yeniçeri efendisi"*, yeniçeri kâtibinin dairesine de *"efendi kapısı"* veya *"efendi dairesi"* adı verilmiştir. Sonraki asırlarda bu unvanın kullanılışı daha da yaygınlaşmıştır. Hz. Muhammed için *"Peygamber Efendimiz"* şeklindeki söyleyiş halk arasında yaygınlık kazandığı gibi tarikat mensupları şeyhleri için aynı kelimeyi kullanmışlardır. XIX. Yüzyılın ikinci yarısında şehzadelere resmen *"efendi"* denilmeye, padişahlar hakkında *"efendimiz"* tabiri kullanılmaya başlanmıştır. Bu yüzyılda Osmanlı

Devleti *"efendi"* kelimesinin kullanılışını bir usule bağlamıştır. Padişah zevcelerine *"kadın efendi"* denildiği gibi *"hanım"* ve *"bey"* unvanları da *"efendi"* ile birleştirilerek *"hanımefendi"* ve *"beyefendi"* şeklini almıştır. Şeyhülislâmlar ve Hıristiyan din büyükleri için de *"efendi"* unvanı kullanılmıştır.

Osmanlı Devleti'nde Tanzimat döneminde rütbeler *"Askeri Rütbeler"*, *"Mülkiye (Sivil) Rütbeleri"* ve *"İlmiye (Bürokrasi) Rütbeleri"* olarak üç gruba ayrılmıştı.[36] *"Mülkiye Rütbeleri"*nden olan *"Bâlâ"*ya kadar rütbe sahibi olanlara *"efendi"* denilirken, bu rütbeyi alanlara *"atûfetlü beyefendi hazretleri"* denilmiş; fakat sonraları teamül suretiyle daha ziyade *"bey"* unvanı kullanılmıştır.

Tanzimat'tan sonra ise resmi olarak sadece okur-yazarlar ve mektep talebeleri *"efendi"* unvanıyla anılmıştır. Osmanlı Devleti sistematiği içinde orduda binbaşıya kadar olan rütbe sahiplerine resmen *"efendi"* unvanı verilirdi. Binbaşı, Kaymakam *(Yarbay)* ve Miralay *(Albay)* rütbelerinde olanlar *"bey"* unvanını alıyorlardı. Tanzimat'tan sonra efendi unvanı resmi işlemlerde yalnız okur-yazarlara ve mektep talebelerine tahsis edildiği için, alaylı zabitlerden okuma yazma bilmeyen mülazım ve yüzbaşılara *"ağa"* denilirdi. Mesela Mustafa Kemal'in Selanik Askeri Rüştiyesi, Manastır İdadisi ve Harp Okulu öğrenciliği sırasında bütün öğrencilerin, bu arada Mustafa Kemal'in resmi kayıtlardaki unvanı *"efendi"* idi. Öğrencilerin künye defterlerindeki kayıtları ve numara defterlerindeki not kayıtları; adları, mahalleleri veya memleketleri ve *"efendi"* unvanlarıyla yazılmıştır. Selanik Askeri Rüştiyesi *(1895)*: *"Ahmet Tevfik Efendi Tarakçı,"* *"Mustafa Kemal Efendi Ahmet Subaşı..."* Manastır Askeri İdadisi *(1897-1898)*: *"Recep Fahri Efendi Kayalar,"* *"Mustafa Kemal Efendi Selanik,"* *"Abdülkadir Efendi Yanya..."* Harp Okulu Künye Defteri *(1898)*: *"Ahmet Tevfik Efendi 96, Mustafa Kemal Efendi 96, Recep Fahri Efendi 95, Ali Şevket Efendi 97..."* Harp Okulu Numara Defteri *(1900-1901)* ve Harp

[36] *Bu rütbeler için bakınız: S. Eker, Türk Dil Bilimi Bakımından Tarihî Askerî Terminoloji (Modern Dönemde Rütbe ve Birlik Adları), Grafiker Yayınları, Ankara, 2007, s. 114.*

Akademisi *(1902-1903)*: *"Müfit Efendi Kırşehir, Ali Fuat Efendi Salacak, Halil Efendi Trabzon, Mustafa Kemal Efendi Selanik..."*[37]

Yine, I. Meşrutiyet döneminde kurulan Meclis-i Mebusan'da üyelere *"efendi"* veya *"bey"* denilirken, meclis başkanı üyelere *"efendiler"* diye hitap ederdi. Bu hitap tarzı Türkiye Büyük Millet Meclisi kurulduktan sonra da meclis başkanlarınca kullanılmıştır.

"Efendi" kelimesi *"ağa"*, *"bey"* ve *"paşa"* unvanlarıyla birlikte resmi unvan olarak 26 Kasım 1934 gün ve 2590 sayılı *"Efendi, Bey, Paşa Gibi Lâkap ve Unvanların Kaldırılmasına Dair Kanun"*la kaldırılmıştır.[38]

Bu kanuna rağmen, kaldırılan diğer unvan ve lâkap gibi *"efendi"* sözü de saygı ifadesi olarak kullanılmaya devam etmektedir. Kelimenin *"hizmetliler"*in adıyla birlikte kullanılması Cumhuriyet'ten sonra ortaya çıkmıştır.[39]

Şimdi tarihsel gerçekler bu şekilde ortada dururken, *"efendi"* sözcüğünü sadece Sabatayistler/Dönmelerle irtibatlı olarak görmek

---

[37] *Bu örnekler için bakınız: A. Güler, Askeri Öğrenci Mustafa Kemal'in Notları (Arşiv Belgelerinin Işığında), Atatürk Araştırma Merkezi Yayınları, Ankara, 2001, 1-82 s. Burada verdiğimiz tarihler künye ve not defterlerinin tarihleridir. "Efendi" unvanının kullanımı bakımından M. Kemal ve arkadaşlarının Harp Akademisi'nde Üsteğmen Rütbesi ile öğrencilik yaptıklarını unutmamak gerekir.*

[38] *1982 Anayasası ile koruma altında bulunan 8 adet "İnkılâp Kanunları"ndan biri ve "terimlerin, özellikle rütbe adlarının öz Türkçe karşılıklarının bulunmasının hukukî dayanağı olan" (S. Eker, a. g. e., s. 139.) 2590 sayılı Kanun'un ilk iki maddesi şu şekildedir:*

"Madde 1- Ağa, Hacı, Hafız, Hoca, Molla, Efendi, Bey, Beyefendi, Paşa, Hanım, Hanımefendi ve Hazretleri gibi lâkap ve unvanlar kaldırılmıştır. Erkek ve kadın vatandaşlar kanun karşısında ve resmî belgelerde yalnız adlariyle anılırlar.

Madde 2- Sivil rütbe ve resmî nişanlar ve madalyalar kaldırılmıştır ve bu nişan ve madalyaların kullanılması yasaktır. Harp madalyaları bundan müstesnadır. Türkler yabancı devlet nişanlarını taşıyamazlar." S. Eker, a. g. e., s. 139, not: 1.

[39] *Efendi sözcüğü hakkında bakınız: O. F. Köprülü, "Efendi", Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi, C: 10, İstanbul, 1994, s. 455-456. M. Z. Pakalın, "Efendi", Tarih Deyimleri ve Terimleri Sözlüğü I., Üçüncü Baskı, Milli Eğitim Basımevi, İstanbul, 1983, s. 505-506.*

ve göstermek için *(eğer bir başka niyet yoksa)* insanın aklından zoru olmalıdır. Araştırmacı–Gazeteci olarak zevkle okuduğumuz Sayın Soner Yalçın'ın *"efendi"* bakış açısının zaman zaman kendisinin de eserinde yazdığı gibi *"zorlama"*dan ibaret olduğunu ifade etmek isteriz. Bu noktadan hareketle Ali Rıza Efendi'nin ve Atatürk'ün *"Sabatayistliğini"* ima etmek, en iyi ifade ile bilimsel değeri olmayan bir bakış açısıdır. Yine bu ima, Atatürk gibi bir büyük şahsiyeti kendilerinden göstererek, onun üzerinden prim yapmak şeklinde zaman zaman karşımıza çıkan *"Sabatayist/ Dönme"* geleneğinin bir tezahürüdür. Bu noktada şunu rahatlıkla söylemek mümkündür: Bunu yapanlar eğer kendileri bu gruplara mensup değilse, Sabatayistlerin / Dönmelerin propagandalarına hizmet etmektedirler.

GERÇEKLERİN BELGELERİ

Yukarıda bazı örneklerini verdiğimiz üzere Mustafa Kemal Atatürk'ün yaşamı ile ilgili pek çok konuda olduğu gibi, babası ve annesi hakkında da bazı asılsız iddialar ortaya atılmıştır. Çoğu zaman Atatürk'ün *"memleketi"* ile ilgili tartışmalar kapsamında gündeme getirilen sözde tezler arasında *"babasının Ali Rıza Efendi, annesinin Zübeyde Hanım olmadığı"* bile yazılıp çizilmiştir. Önceki çalışmalarımızda bunlara tarihi belgeler ile gereken cevaplar verilmiştir.[40]

Daha önceki bir başka çalışmamızda[41] şeceresi yani hem baba hem de anne soyu ile ilgili verileri ortaya koymuştuk. Bu çalışmanın devam eden ciltlerinde ise *"baba, anne, kardeşler, manevi evlatlar"* hakkında ayrıntılı bilgiler vereceğiz. Yine bu kapsamda kamuoyunda iyiniyetli ve art niyetli olarak sık sık gündeme getirilen bazı konuları ele alacağız. Bu kapsamda *"Mustafa Kemal'in doğum tarihi, doğduğu ev"* gibi önemli konuları belgeleriyle ortaya koyacağız.

Mustafa Kemal Atatürk'ün babası Ali Rıza Efendi, Annesi Zübeyde Hanım'dır. Ailenin altı çocuğu olmuştur. Bunlar arasında en uzun yaşayan Makbule Hanım'dır. Onların hikâyeleri ve birbirleri ile ilişkilerini ortaya koymadan önce elimizde bulunan belgeleri ve bu belgelerdeki konumuzu aydınlatacak hususların neler olduğunu ana hatlarıyla ortaya koymak istiyoruz. Burada ele alacağımız belgelerin bir kısmı bilinen belgelerdir. Fakat birçoğu da ilk defa burada kamuoyumuza duyurulacaktır. Şimdi belgeleri ve içeriklerine bir göz atalım:

[40] *Mesela Bakınız: A. Güler, "Atatürk Hakkında 'Kurgulanmış' Bir İddia ve Gerçekler", www.haberiniz.com. 4 Eylül 2013.*

[41] *A. Güler, Atatürk'ün Saklanan Şeceresi, 6. Baskı, Yeditepe Yayınları, İstanbul, 2023, 1-135 s.*

Askeri/Resmi Belgeler

Atatürk ve ailesi hakkında bilgiler içeren en eski tarihli askeri belge Mustafa Kemal'in Selanik Askeri Rüştiyesi 4. Sınıf notlarıdır. Hicri: 1313 Miladi: 1895 tarihli Numara Defteri'nde *"Mustafa Kemal Efendi Ahmet Subaşı"* kaydıyla ders notları yer almaktadır.[42] *"Ahmet Subaşı"* Selanik'te oturdukları mahallenin adıdır.

Mustafa Kemal'in Manastır Askeri İdadisi'ne ait 2. Ve 3. Sınıf notlarını gösteren iki ayrı not defteri vardır. Rumi: 1313 *(Hicri: 1315)* Miladi: 1897 yılına ait 2. Sene notlarının yer aldığı ve H: 1316 Miladi: 1898 yılına ait 3. Sene notlarının bulunduğu Numara Defterlerinde *"Mustafa Kemal Efendi Selanik"* kaydıyla notları vardır. Burada *"Selanik"* memleketini yani Manastır'a nereden geldiğini göstermektedir.

Atatürk'ün ailesi hakkında daha fazla bilgi veren kronolojik sıralamadaki üçüncü askeri belge Harp Okulu Künye Defteri'dir. Burada *"memleketi, mahallesi, babasının ismi, babasının mesleği, babasının bu tarihte ölmüş olduğu, Mustafa Kemal'in fiziki özellikleri ve Rumi yıl olarak doğum tarihi"* kayıt altına alınmıştır. Bu defterde, Rumi: 1314-1320 Miladi: 1898-1905 yılları arasında Askeri okullara duhul eden *(giren)* öğrencilerin künye kayıtlarının yer almaktadır. Defterin Mustafa Kemal'in Harp Okulu'na giriş *(duhulü)* tarihine yani 13 Mart 1899 *(Rumi: 1 Mart 1315)*'a ait olan *"1315 Duhullülere Mahsus"* bölümündeki ifadeler şu şekildedir: *"Selanik'te Koca Kasım Paşa Mahallesi Gümrük Memurlarından müteveffa Ali Rıza Efendi'nin mahdumu uzun boylu, beyaz benizli Mustafa Kemal Efendi Selanik 96."*[43]

Mustafa Kemal'in Harp Okulu 1., 2., ve 3. Sınıf notlarını gösteren cetveller veya numara defterleri de elimizdedir. Bunların üçünde de *"Mustafa Kemal Efendi Selanik"* ifadesi notlarıyla

[42] *Kara Harp Okulu Arşivi, Numara Defteri, Numarası: 13 (önceki numarası: 11), Yeri: 1-C.*

[43] *Kara Harp Okulu Arşivi, Künye Defteri, Numarası: 27. (önceki numarası: 28), Yeri: Müze. Buradaki "Selanik", memleketini yani İstanbul'a geldiği yeri; "96" tarihi de (1296) Rumi takvime göre yıl olarak doğum tarihini göstermektedir.*

birlikte yer almaktadır. Birinci sene notları Rumi: 1317 Miladi: 1901'de yayınlanan bir *"imtihan neticelerini bildiren cetvel"*de yer almaktadır.[44] İkinci Sene notları Rumi: 1316 *(Hicri: 1318)* Miladi: 1900 yılına ait Numara Defteri'ndedir.[45] Üçüncü sene notları Rumi: 1317 *(Hicri: 1319)* Miladi: 1901 yılına ait Numara Defteri'nde yer almaktadır.[46]

Mustafa Kemal'in Harp Akademisi 1. ve 2. Sınıf ders notlarını gösteren Numara Defterinde *"Mustafa Kemal Efendi Selanik"* olarak kayıtları ve notları mevcuttur. Bu defter Rumi: 1318 Miladi: 1902/1903 yılına aittir.[47]

Aile hakkında bilgi edindiğimiz askeri belgeler içinde en önemli arşiv belgelerinden bir tanesi de Mustafa Kemal Atatürk'ün özlük dosyasıdır. Bu dosyada aynı zamanda onun *"kimlik ve aile bilgileri, görev yerleri, görev tarihleri, rütbe terfi tarihleri, aldığı ödüller, izinler, sağlık durumu"* vs. gibi önemli bilgiler ve yazışmalar bulunmaktadır.[48]

Maaş Bağlanma Belgesi

Atatürk'le ilgili en eski ve en önemli arşiv belgelerinden biri M. Ali Öz'ün Başbakanlık Osmanlı Arşivi'nde bularak 2014 yılında kamuoyumuza tanıttığı[49], Ali Rıza Efendi'nin ölümünden sonra

[44] *Mekâtib-i Askeriye Şakirdanının Umumi İmtihanlarının Neticelerini Bildiren Cetveller, İstanbul, 1317, İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi Osmanlıca Eserler Bölümü, Tasnif No: 89925-89926. H. Gök, M. Uyar, "Mustafa Kemal'in Kara Harp Okulu Öğrencilik Dönemine Katkı", Toplumsal Tarih D., Sayı: 78 (Haziran 2000), s. 23-28.*

[45] *Kara Harp Okulu Arşivi, Numara Defteri, Numarası: 20 (önceki numarası: 21-A), Yeri: 1-C.*

[46] *Kara Harp Okulu Arşivi, Numara Defteri, Numarası: 22 (önceki numarası: 22), Yeri: 1-C.*

[47] *Kara Harp Okulu Arşivi, Numara Defteri, Numarası: 26 (önceki numarası: 16), Yeri: 1-C.*

[48] *Kara Kuvvetleri Komutanlığı Arşivi, Mustafa Kemal Atatürk Özlük Dosyası.*

[49] *Gâzi Mustafa Kemâl Atatürk'ün Soy Kütüğü Osmanlı Arşivi Belgelerine Göre, Dilek Ofset Matbaacılık, Sivas, 2014, I-XVI, 1-208 s.*

Zübeyde Hanım'a ve çocuklarına bağlanan maaş belgesidir. Belge, Zübeyde Hanım'ın müracaatı esas alınırsa Rumi: 15 Ağustos 1309 Miladi: 27 Ağustos 1893; hesap tezkeresindeki tarih esas alınırsa Rumi: 27 Kanunu evvel 1309 Miladi: 8 Ocak 1894; işlemler bittikten sonraki komisyonun onay yazısı dikkate alınırsa Hicri: 14 Şaban 1311 *(Rumi: 8 Şubat 1309)* Miladi: 20 Şubat 1894 tarihlidir. Burada *"Mustafa Kemal'in Babasının Ali Rıza Efendi, annesinin Zübeyde Hanım olduğu, Zübeyde Hanım'ın Ali Rıza Efendi'nin eşi olduğu ve bunların Mustafa, Makbule ve Naciye isminde üç çocuğunun o tarihte hayatta olduğu"* kayıtlıdır. Eş ve bu üç çocuğa *"30'ar kuruş (toplam 120 kuruş) maaş"* bağlanmıştır. Yine bu belgede Ali Rıza Efendi'nin *"o tarihteki yaşı, görev safahatı, aldığı maaşların dökümü, ölüm tarihi"* gibi önemli bilgiler vardır. Aşağıda tartışacağımız gibi Mustafa Kemal'in o tarihteki yaşı da *"16"* olarak gösterilmektedir.[50]

Resmi Yardım Belgeleri

Zübeyde Hanım, Darüşşafaka'ya 20 bin kuruşluk önemli miktarda bir yardım yapmıştır. Hicri: 27 Rebiülevvel 1340 *(Rumi: 28 Teşrinisani 1337)* Miladi: 28 Kasım 1921 tarihli bu yardım senedinde, hem Zübeyde Hanım'ın *(ailenin)* manevi, ahlaki durumu, hem de uzak ve yakın ölmüş akrabalarının isimleri hakkında ayrıntılı bilgi bulunmaktadır.[51]

[50] *Başbakanlık Osmanlı Arşivi, Şura-yı Devlet Evrakı, Tasnifinin Konusu: ŞD., Dosya No: 327, Gömlek Sıra No: 73, Belge Adedi/Varak: 2/3, Tarih: 1311 Ş. 28, Orijinal Kayıt: Tekaüd, 4/574. Bu belgenin aslına ulaşmamıza vesile olan Dr. Mustafa Budak Bey'e teşekkür ederim. Aile, özellikle Baba Ali Rıza Efendi hakkında önemli bilgiler içeren bu belge aşağıda yeri geldikçe daha ayrıntılı bir şekilde değerlendirilecektir.*

[51] *Darüşşafaka Arşivi, "Atatürk'ün Annesi Zübeyde Hanım da Bağışçılarımız Arasında... Zübeyde Hanım'dan Darüşşafaka'ya Büyük Destek", Darüşşafaka Dergisi, Yıl: I., Sayı: 2 (Haziran, 2009), s. 30-31. (Yazıda Zübeyde Hanım'ın 1921 tarihli bağış belgesinin orijinali ve 1968'de yapılan noter tasdikli çevrim yazısı yayınlanmıştır. Bu belgeyi bu yayından bir ay önce Murat Bardakçı gündeme getirmiştir: "Annesinin Kaleminden Atatürk'ün Akrabaları", Gazete Habertürk, 24 Mayıs 2009.*

Vasiyetnameler

Elimizde tarih sırasına göre Zübeyde Hanım'a ve Mustafa Kemal Atatürk'e ait iki vasiyetname bulunmaktadır. Zübeyde Hanım'ın vasiyetnamesi Rumi: 25 Kanunusani 1338 Miladi: 25 Şubat 1922 tarihlidir.[52] Atatürk'ün vasiyetnamesi ise kendisi tarafından 5 Eylül 1938 günü yazılmış, 6 Eylül 1938 günü İstanbul/Beyoğlu 6. Noteri'ne teslim edilmiştir. Bu vasiyet Atatürk'ün ölümü takip eden günlerde 28 Kasım 1938 Pazartesi günü Ankara 3. Sulh Hâkimliği tarafından açılmıştır.[53] Bu vasiyetnamelerden özellikle ailenin fertleri ve manevi evlatların durumu hakkında bilgi ediniyoruz.

Nüfus Kayıtları Belgeleri

İlgili bölümde ayrıntılarını vereceğimiz ve Mustafa Kemal'in nüfus kayıtlarını gösteren *"tezkere, ikamet belgesi ve nihayet nüfus cüzdanları"* bu kapsamda değerlendirilebilecek belgelerdir. *"Mustafa Kemal Atatürk'ün annesinin Zübeyde Hanım, babasının Ali Rıza Efendi olduğu, babasının mesleğin ne olduğu, doğum yerinin Selanik, doğum tarihinin Rumi: 1296 veya (sonraki tarihler için) Miladi: 1881 olduğu, belgenin düzenlendiği tarihte evli mi, bekâr mı olduğu, dini, milliyeti, ırkı, fiziki özellikleri, ikamet ettiği adres, görevi vs."* pek çok bilgi bu tür belgelerde birbirini doğrular mahiyette yer almaktadır.

Bunların ilki Rumi: 18 Teşrinievvel 338 Miladi: 18 Ekim 1922 tarihli *"Devlet-i Âliyye-i Osmaniye Tezkeresi"* başlıklı ve belgedir.[54] Ankara/Hacıbamıveli'de ikameti göstermektedir.

Bu kapsamda ikinci belge Rumi: 27 Kanunusani 1339 Miladi: 27 Ocak 1923 tarihli ve *"Türkiye Hükümeti Nüfus Tezkeresi"*

[52] *N. A. Banoğlu, K. Z. Gençosman, Atatürk Ansiklopedisi Türkiye Cumhuriyeti Siyasi Tarihi, C: I., s. 66-68.*

[53] *Orijinali Başbakanlık Cumhuriyet Arşivi'nde bulunan vasiyetname ve işlemleri ile ilgili olarak bakınız: Ali Güler, Atatürk'ün Son Sözü: Aleykümesselam", Yeditepe Yayınları, İstanbul, 2013.*

[54] *Orijinalinin bir kopyası özel arşivimizde bulunan bu belge ve çevrim yazısı için EKLER'e bakınız.*

başlıklıdır. Belge, Latife Hanım ile evlilik için alınmış bir tür ikamet belgesi olduğu için Mustafa Kemal Paşa'yı İzmir/Göztepe'de ikamet eder göstermektedir.[55]

Mustafa Kemal Paşa'nın elimizde bulunan kapsamlı, defter şeklindeki ilk nüfus cüzdanı Rumi: 27 Mart 1339 Miladi: 23 Mart 1923 tarihlidir. Harf İnkılâbı'ndan önce verildiği için eski harfli olan bu cüzdan, Ankara Nüfus Müdürlüğü'nce düzenlenmiştir. Yeni Türk Alfabesi'nin kabulünden sonra *(1928)* da bir nüfus cüzdanı düzenlenmiş olmalıdır. Fakat bu elimizde yoktur. Soyadı Yasası'nın kabul edilmesinden sonra *(1934)* Ankara Nüfus Müdürlüğü'nce verilmiş iki ayrı nüfus cüzdanı bulunmaktadır. Bunlardan biri 993.814-B seri ve 51 sıra numaralı ve diğeri de ondan bir süre sonra düzenlenen 993.815-B seri ve 51 sıra numaralı cüzdandır. Mustafa Kemal Paşa bunlarda *"Ankara/Çankaya"* nüfusuna kayıtlıdır.[56]

Evlenme/Boşanma Belgeleri

Bilindiği gibi Mustafa Kemal Paşa İzmir'de Uşakizade Mahmut Muammer Bey'in kızı Fatmatü'z-zehra Latife Hanım ile 29 Ocak 1923'te evlenmiştir. Tam bin gün *(2.5 yıl)* süren bu evlilik çeşitli nedenlerle yürümemiş ve nihayet 5 Ağustos 1925'te sona ermiştir. Mustafa Kemal Paşa 11 Ağustos 1925 tarihli bir tezkere ile *"talak (boşanma) vuku bulmuş olduğunu"* Başbakanlığa bildirmiştir. Başbakan İsmet İnönü 15 Ağustos 1925 tarihli Bakanlar Kurulu kararını bir yazı ile ilgili yerlere tebliğ etmiştir.

Bu konu ile ilgili belgeler aynı zamanda Mustafa Kemal ve ailesi hakkında önemli kayıtları içeren resmi belgeler durumundadır. Bunların ilki, Hicri: 11 Cemaziyelahir 1341 *(Rumi: 29 Kanunuevvel 1339)* Miladi 29 Ocak 1923 tarihli ve İzmir Merkez Kadısı Ömer

[55] *Orijinalinin bir kopyası Anıtkabir Belgeliği'nde bulunan bu belge ve çevrim yazısı için EKLER'e bakınız.*

[56] *Bütün bu nüfus cüzdanları Anıtkabir Atatürk ve Kurtuluş Savaşı Müzesi Birinci Bölüm: Atatürk'e Ait Özel Eşyalar Bölümü'nde sergilenmektedir. Bunların içeriği için ilgili bölüme; orijinalleri için ve 1923 tarihli olanın çevrim yazısı için EKLER'e bakınız.*

Fevzi ibni Hüseyin tarafından düzenlenmiş olan evlilikle ilgili *"İzin-name-i Şer'i"* başlıklı belgedir. Elimizde bulunan belgenin onaylı bir suretidir. Suret 23 Eylül 1923 tarihinde çıkartılmıştır.[57]

Paşa'nın ve Latife Hanım'ın aileleri ve kendileri konusunda daha ayrıntılı bilgi bulunan bu kapsamdaki diğer bir belge de Mustafa Kemal ile Latife Hanım'ın *"Nikâhlanma Vukuatı İmühaber Sureti"*dir. Nikâh akitlerinin belgesidir. Bu belge Hicri: 11 Cemaziyelahir 1341 Miladi: 29 Ocak 1923 tarihlidir.[58]

Yukarıda bahsettiğimiz boşanma ile ilgili süreçlerin adeta bir özeti gibi olan Bakanlar Kurulu Kararı Sureti belgesinin üzerinde yapılan 1.8.1936 tarihli bir kayıt işleminde Atatürk'ün aile bilgileri, doğum yeri ve doğum tarihi ikameti yazılmıştır.[59]

Benim Ailem *(Atatürk'ün Saklanan Ailesi)* isimli kitabımızın yayımlanmasından yaklaşık altı yıl sonra Sayın Murat Bardakçı, Mustafa Kemal Paşa ile Latife Hanım'ın evlilikleri ve boşanmaları hakkında toplam 73 resmi/hukuki belge yayımlamıştır. Yayınlanan 73 belgenin bir kısmı *"Riyaset-i Cumhur, Büyük Millet Meclisi Riyaseti, İcra Vekilleri Heyeti, Dahiliye veyahut Hariciye Vekaleti"* başlıklı kağıtlara yazılmıştır. Belgelerin 1'i Cumhuriyet Arşivi'nde, 7'si Askeri Müze'de, geri kalan 65'i Cumhurbaşkanlığı Arşivi'ndedir.

Eserde hem Atatürk'le ilgili hem de Latife Hanım ile ilgili *(ailesinden temin edilen)* fotoğraflardan oluşan bir *"Albüm"* de yer almaktadır.

[57] *Belge için bakınız: Ş. Turan, Mustafa Kemal Atatürk: Kendine Özgü Bir Yaşam ve Kişilik, s. 691, EK-IX: Evliliğine ilişkin belgeler. Belge ve çevrim yazısı için EKLER'e bakınız.*

[58] *Nüfus Ve Vatandaşlık İşleri Genel Müdürlüğü Arşivi. Ş. Turan, Mustafa Kemal Atatürk: Kendine Özgü Bir Yaşam ve Kişilik, s. 692, EK-IX (devamı). N. Ülker, "Mustafa Kemal Paşa'nın Evliliği", Az Bilinen Yönleriyle Atatürk, Editör: N. Ülker, Yayına Hazırlayan: L. Daşdemir, İzmir, 2007, s. 18-19. Belgenin içeriği için ilgili bölüme; orijinali ve çevrim yazısı için EKLER'e bakınız.*

[59] *Nüfus Ve Vatandaşlık İşleri Genel Müdürlüğü Arşivi. N. Ülker, "Mustafa Kemal Paşa'nın Evliliği", Az Bilinen Yönleriyle Atatürk, Editör: N. Ülker, Yayına Hazırlayan: L. Daşdemir, s. 28. Belgenin içeriği için ilgili bölüme, orijinali ve çevrim yazısı için EKLER'e bakınız.*

Sayın Bardakçı'nın bu eseri M. Kemal Atatürk'ün yaşam öyküsü bakımından son yıllarda yapılan çok önemli bir yayın olmuştur.[60]

Diğer Belgeler, Mektuplar ve Anılar

Mustafa Kemal Atatürk'ün ailesi ile ilgili elimizdeki belgeler şüphesiz bunlardan ibaret değildir. Çok sayıda mektup, telgraf ve anı bulunmaktadır. Atatürk'ün değişik vesilelerle yazdığı *(veya yazdırttığı) "tecüme-i hal"* veya *"özgeçmiş"*ler vardır. Bunlar bu eserin ilgili bölümlerinde yeri geldikçe kullanılmıştır. Hatıra Defteri ve Not Defterleri bu kapsamda önemlidir.

Anılar arasında özellikle Zübeyde Hanım'ın Enver Behnan Şapolya'ya anlattıkları, Mustafa Kemal Paşa'nın çocukluğuna dair A. Emin Yalman'a anlattıkları, sonraki dönemler için diğer gazeteciler ve yakınlarında bulunanlara anlattıkları ve nihayet ailenin en uzun yaşayan üyesi Makbule Hanım'ın değişik yıllarda ve yerlerde gazetecilere anlattıkları önemlidir.

Burada üzerinde duracağımız bir belge de Makbule Hanım'la ilgili olan *"Noter onaylı Mahkeme Kararı Sureti"*dir. Karar Makbule Hanım'ın dört kişiyi evlatlık edinmesi için açılan bir davanın kararıdır. Çok fazla bilinmeyen bir konu olan bu evlatlık edinme ile ilgili karar ilk defa bu eserde değerlendirilmiş ve kamuoyuna sunulmuş olacaktır. Bu karar, T. C. İstanbul 12. Asliye Hukuk Hâkimliği'nin Esas: 954/1028 ve Karar: 954/917 sayılı kararıdır. Kararda, *"evlat edindiği kişilerin nüfus ve kimlik bilgilerinin yanı sıra, Makbule Hanım'ın nüfus ve kimlik bilgileri"* de yer almaktadır. Mahkeme'nin Kararı 17 Kasım 1954 tarihlidir. Yani karar Makbule Hanım'ın ölümünden *(18 Ocak 1956)* bir yıl iki ay önce alınmıştır. Elimizde bulunan Mahkeme kararının Sureti, Yalova Noter Muavinliği tarafından 30 Kasım 1954'te çıkartılmıştır.[61]

[60] *M. Bardakçı, "Sizi Serbest Bırakmayı Muvafık Bularak Tatlîk Ettim", Mustafa Kemal Paşa İle Lâtife Hanım'ın Boşanmalarının Belgeli Öyküsü, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul, 2021, 1-271 s.*

[61] *Bu kararın içeriği ilgili bölümde değerlendirilmiştir. Belge için EKLER'e bakınız.*

Diğer Belgeler kapsamında bahsetmemiz gereken bir eser de Sayın Murat Bardakçı'nın 1922 yılında yayınladığı, *"**Atatürk'ün Mutfağı**"*[62] isimli eserdir. Başbakanlık ve Cumhurbaşkanlığı Arşivlerinden çok sayıda belgenin yayımlandığı bu eser ile Atatürk'ün yaşamöyküsü ve kişiliği konusunda çok önemli veriler kamuoyumuz ile paylaşılmış oldu. Bir devlet adamı olarak *"Atatürk'ün sofrası veya mutfağı"*, Çankaya Cumhurbaşkanlığı Köşkü, Dolmabahçe ve Yalova gibi mekânlar bakımından ele alınmaktadır. Eserde çok sayıda belge ve fotoğraf bulunmaktadır.

[62] *M. Bardakçı, Atatürk'ün Mutfağı: Mustafa Kemal Atatürk'ün Sofrasında Yenenler, İçilenler, Mutfak Harcamaları ve Personel Masrafları, Turkuvaz Kitap, İstanbul, 2022, 1-328 s.*

KENDİ SÖZLERİYLE ATATÜRK'TE TÜRKLÜK BİLİNCİ

Mustafa Kemal Atatürk, hem baba hem de anne tarafından Türk'tür. Eldeki bütün belgeler ve bilgiler bu konuda hiçbir tereddüde yer bırakmayacak kadar açıktır. Hem ailesinde, hem de kendi şahsında muazzam bir *"Türklük"* bilinci vardır. Atatürk, hayatı boyunca Türklük bilincinin farkında olmuş, Türk tarihi boyunca gelmiş geçmiş bütün Türk devlet adamları içinde Türklükle ilgili en güzel sözleri kendisi söylemiş; Türk yaratılmaktan, Türk milletinin bir mensubu olmaktan daima gurur duymuştur.

Hayatta yegâne övüncünün ve servetinin Türklük olduğunu söyleyen Mustafa Kemal Atatürk; *"hangi asil aileye mensup olduğu"* sorusuna, Avrupa Hun İmparatoru Attila gibi *"asil bir milletin evladı olduğunu"* söyleyerek cevap vermiş; bir başka vesile ile de *"bütün soy gururumuzu, Türk olmanın içinde buluruz"* demiştir.

Araştırmanın bu bölümünde Atatürk'ün Türklük bilincinin anlaşılabilmesi için değişik tarih ve ortamlarda söylediği bazı sözlerini, vecizelerini buraya aynen alıyoruz:[63]

Benim hayatta yegâne fahrim, servetim Türklükten başka bir şey değildir.[64]

Bana, insanlar üstünde bir doğuş atfetmeye kalkışmayınız. Doğuşumdaki tek fevkaladelik, Türk olarak dünyaya gelmemdir.[65]

Bu memleket tarihte Türk'tü, halde Türk'tür ve ebediyen Türk kalacaktır. (1923)[66]

[63] *Bu sözler için bakınız: U. Kocatürk, Atatürk'ün Fikir ve Düşünceleri, Atatürk Araştırma Merkezi Yayınları, Ankara, 1999.*

[64] *M. E. Bozkurt, Yakınlarından Hatıralar, Sel Yayınları, İstanbul, 1955, s. 95.*

[65] *M. H. Egeli, Atatürk'ten Bilinmeyen Hatıralar, 2. Baskı, İstanbul, 1959, s. 15.*

[66] *T. Toros, Atatürk'ün Adana Seyahatleri, Adana, 1939, s. 23. Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri, C: II., 2. Baskı, 1959, s. 126.*

Türk! Övün, çalış, güven. *(1934)*[67]

Türklük esastır. Bu mevcudiyeti, tarih içinde araştırmak, birbirini izleyen bir tarih zinciri içinde, tespit edilecek Türk medeniyeti ile övünmek yerinde olur. Fakat bu övünmeye layık olmak için, bugün çalışmak lazımdır. Her sahada, bilhassa medeniyet âleminde eser vermek için çalışkan olmayı hedef tutmalıdır.(1934)[68]

Türk milleti, tarihinle övün; çünkü senin ecdadın medeniyetler kuran, devletler, imparatorluklar yaratan bir mevcudiyettir. Sen, Anadolu denilen bu yurda sonradan gelme değil, ilk yerleşip medeniyet kuranların çocuklarısın. Fakat geleceğine güvenebilmek için, bugün çalışman lazımdır; çünkü yalnız tarih övüncü bir meziyet sayılmaz.[69]

Bir Türk dünyaya bedeldir. (1925)[70]

Bu memleket, dünyanın beklemediği, asla ümit etmediği bir müstesna mevcudiyetin yüksek tecellisine, yüksek sahne oldu. Bu sahne 7 bin senelik, en aşağı, bir Türk beşiğidir. Beşik, tabiatın rüzgârlarıyla sallandı; beşiğin içindeki çocuk, tabiatın yağmurlarıyla yıkandı; o çocuk tabiatın şimşeklerinden, yıldırımlarından, kasırgalarından evvela korkar gibi oldu; sonra onlara alıştı; onları tabiatın babası tanıdı; onların oğlu oldu. Bir gün o tabiat çocuğu, tabiat oldu; şimşek, yıldırım, güneş oldu; Türk oldu. Türk budur: Yıldırımdır, kasırgadır, dünyayı aydınlatan güneştir.[71]

İngiliz Ataşemiliteri Albay Ros'un "siz hangi asil ailedensiniz?" sorusuna verdiği cevap:

Anasının ve babasının asilliğiyle iftihar eden Teodoz, İtalya yarımadasına inmek isteyen Türk Attila'ya barış görüşmesinden önce sormuş: *"Siz hangi asil ailedensiniz?"* Attila da ona cevap

[67] *A. Afetinan, Atatürk Hakkında Hatıralar Belgeler, Ankara, 1959, s. 304.*

[68] *A. Afetinan, Atatürk Hakkında Hatıralar Belgeler, s. 304.*

[69] *A. Afetinan, Atatürk'ten Hatıralar, Ankara, 1950, s. 55-56.*

[70] *M. S. İmece, Atatürk'ün Şapka Devrimi'nde Kastamonu ve İnebolu Seyahatleri (1925), Ankara, 1959, s. 14.*

[71] *"Türk'ün Tarifi" (Y. Hikmet Bayur'un verdiği vesika), Millet D., Sayı: 116, (1948), s. 10-11.*

vermiş: *"Ben asil bir milletin evlâdıyım!"* İşte benim cevabımda size budur![72]

Türk'ün tabiatında, beyzadelik ananesi yerleşmemiştir. Türk, Türk olduğu için asildir. Bu Anadolu'nun en ücra köyündeki Mehmetçik, vaktiyle dünyanın yarısını titretmiş bir sınır beyinin nesli olabilir; ama bundan dolayı hiçbir iddiası yoktur. Çoğumuz, büyük babamızın babasını hatırlayamayız. Bütün soy gururumuzu, Türk olmanın içinde buluruz. İşte onun içindir ki, cumhuriyet Türk'ün en tabii idare şeklidir.[73]

14 Eylül 1931 günü Dolmabahçe Sarayı balkonunda bir sohbet esnasında anlatılmıştır:

Bizim neslin gençlik yıllarına Osmanlılık telkin ve etkileri hâkimdi. İmparatorluk halkını meydana getiren Türk'ten başka uluslara, bu arada yanlış bir din anlayışıyla Araplara, sarayın ordu ve devlet ileri gelenleri arasında bulunan ırkdaşlarının etkisiyle Arnavutlara özel bir değer veriliyor, onlardan söz edilirken "kavm-i necip" deyimi ile sıfatlandırılarak bu duygunun belirtilmesine çalışılıyor, memleketin sahibi ve devletin kurucusu olan biz Türkler, ikinci planda gelen önemsiz halk yığınları sayılıyordu.

Şair Mehmet Emin Yurdakul'un, ilk defa Manastır Askeri İdadisi'nde öğrenci iken okuduğum "Ben bir Türküm, dinim cinsim uludur" mısraıyla başlayan manzumesinde, bana ulusal benliğimin gururunu tattıran ilk anlatımı bulmuştum. Fakat ben asıl bunu, orduya katıldığım ilk günlerde, bir Anadolu çocuğunun gözyaşlarında gördüm ve kuvvetle duyum. Ondan sonra Türklük, benim en derin kuvvet kaynağım, en engin övünç dayanağım oldu. Kendimi hiçbir zaman Osmanlılığın telkin ettiği başka ulusları öven ve Türklüğü aşağı gören eksiklik duygusuna kaptırmadım.

Bakınız nasıl oldu? Kurmaylık stajı için verildiğim (5 Şubat 1905) süvari alayı, Hayfa'da bulunuyordu. Kışla ile deniz

[72] *R. E. Ünaydın, Atatürk Tarih ve Dil Kurumları (Hatıralar), Ankara, 1954, s. 54.*

[73] *M. H. Egeli, Atatürk'ten Bilinmeyen Hatıralar, s. 69.*

arasında geniş bir talim alanı vardı ve piyade acemi eğitim devri yeni başlamıştı. Erleri bölgeden toplanmış Arap gençlerinden, öğretici kadroda tecrübeli ve Anadolulu kıta çavuşları olan Türk delikanlılarından kurulu idi. Katıldığım bölüğün alaydan yetişmiş, Makedonya Türklerinden, ileri yaşlı bir yüzbaşısı vardı. Erlere çavuşlar talim yaptırıyor, biz subaylar arada dolaşarak çalışmaları izliyor ve denetliyorduk. Yüzbaşı, çavuşlarına karşı sert davranıyor, yeni erlere karşı ise fazla şefkatli görünüyordu. Onların herhangi bir şekilde azarlanmasına, hırpalanmasına gönlü razı olamadığını ısrarla söylüyordu. Hâlbuki talimlerde, Türkçe bilmedikleri için, çavuşların söylediklerini iyi anlayamayan kimi erlerin yanlış hareketlerinin, zaman zaman çavuşların sabırlarını tükettiği, sertçe davranışlarına yol açtığı da oluyordu. Bir gün yüzbaşı, bu yolda hareketten kendini alıkoyamayan bir çavuşunu mimlemiş ve talimden dönüldükten sonra, birlikte oturduğumuz bölük komutanlığı odasına çağırmıştı. Takım komutanıyla birlikte gelerek yüzbaşısını saygıyla ve askerce selamlayan çavuş, yirmi beş yaşlarında dinç ve yakışıklı, ince bıyıklı, elmacık kemikleri fazla kabarık, uyanık bir Türk çocuğu idi. Yüzbaşı, onu ulusal onurunu ağır şekilde hançerleyen "...Türk!" sözleriyle azarlamaya başlamıştı. "Sen nasıl olur da kavm-i necip Arap'a mensup, Peygamberimiz Efendimizin mübarek soyundan olan bu çocuklara sert davranır, ağır sözler söyler, onların kalbini kırarsın. Kendini bil, sen onların ayağına su bile dökmeye layık değilsin..." gibi gittikçe manasızlaşan, fakat yaşlı yüzbaşının samimi inancından kuvvet alan sözlerle hakaret ediyor, gittikçe asabileşiyordu. Ben dikkatle çavuşun yüz ifadesini izliyordum. Başlangıçta üstünde bir babaya duyulan saygının içtenliği okunan çizgiler sertleşmeye, içten gelen haklı bir isyanın ateşleri gözlerinde okunmaya başlamıştı. Fakat gerçek itaatin simgesi olan her Türk askeri gibi bu da iç duygularını gemlemesini bildi. Sessizce göz pınarlarından dökülmeye başlayan yaş damlaları, yanaklarında birbirini kovalayarak bıyıkları üstünde toplanıyor ve kendini böylece yatıştırmaya çalışıyordu.

Ben, bir taraftan üzgün ve sinirli, bu sahneyi seyreder ve söylenenleri dinlerken, bir yandan da içimde bir isyan duygusu şahlanıyor ve şöyle düşünüyordum: "O erin bağlı olduğu kavim, birçok bakımdan necip olabilirdi. Fakat çavuşun, yüzbaşının ve benim bağlı olduğumuz kavmin de tarihleri şerefle dolduran büyük ve asil bir ulus olduğu da bir an şüphe götürmez bir gerçekti.

Türklük hakkında o günkü görüş ise, doğrudan doğruya Türk aydınlarının kendi kendini bilmemesinden ve başka uluslarda şu veya bu sebeple üstünlük varsayarak, kendini onlardan aşağı görüp nefsine olan güvenini yitirmesindendir. Artık bu yanlış görüşe son vermek, Türklüğümüzü bütün asalet ve necabeti ile tanımak ve tanıtmak gerekmektedir" dedim ve o andan beri inandığım bu gerçeğe bütün Türklerin inanmasını, bununla övünüp kendine güvenmesini ülkü bildim.(1931)[74]

Milli mevcudiyetimize düşman olanlarla dost olmayalım. Böylelerine karşı bir Türk şairinin dediği gibi: *(Karşı duvardaki levhayı işaret ederek)*

Türk'üm ve düşmanım sana, kalsam da bir kişi!

diyelim. Düşmanlarımıza bu hakikati ifade ettiğimiz gün, kanaatimize, ülkümüze, istikbalimize yan bakan her ferdi düşman telakki ettiğimiz gün, milli benliğe uzanacak her eli şiddetle kırdığımız, milletin önüne dikilecek her engeli derhal devirdiğimiz gün, hakiki kurtuluşa erişeceğiz. Ve sizler gibi aydın, kararlı, imanlı gençler sayesinde bu kurtuluşa ulaşacağımıza emin olabilirsiniz. *(1923)*[75]

Bu dünyadan göçerek Türk milletine veda edeceklerin çocuklarına, kendinden sonra yaşayacaklara, son sözü bu olmalıdır: "Benim Türk milletine, Türk cemiyetine, Türklüğün istikbaline ait ödevlerim bitmemiştir, siz onları tamamlayacaksınız. Siz de sizden sonrakilere benim sözümü tekrar ediniz." Bu sözler bir ferdin değil, bir Türk ulusu duygusunun ifadesidir. Bunu, her Türk bir parola

[74] *F. R. Unat, "Ne Mutlu Türküm Diyene", Türk Dili D., Sayı: 146, (Kasım 1963), s. 77-78.*

[75] *Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri, C: II., s. 143.*

gibi kendinden sonrakilere mütemadiyen tekrar etmekle son nefesini verecektir. Her Türk ferdinin son nefesi, Türk ulusunun nefesinin sönmeyeceğini, onun ebedi olduğunu göstermelidir. Yüksel Türk! Senin için yüksekliğin hududu yoktur. İşte, parola budur! (1935)[76]

Türk Milleti!

Kurtuluş Savaşı'na başladığımızın on beşinci yılındayız. Bugün, Cumhuriyetimizin onuncu yılını doldurduğu en büyük bayramdır.

Kutlu olsun!

Bu anda büyük Türk milletinin bir ferdi olarak, bu kutlu güne kavuşmanın en derin sevinci ve heyecanı içindeyim.

Yurttaşlarım!

Az zamanda çok ve büyük işler yaptık. Bu işlerin en büyüğü, temeli Türk kahramanlığı ve yüksek Türk kültürü olan Türkiye Cumhuriyeti'dir. Bundaki muvaffakiyeti Türk milletinin ve onun değerli ordusunun bir ve beraber olarak kararlı bir şekilde yürümesine borçluyuz. Fakat yaptıklarımızı asla kâfi göremeyiz. Çünkü daha çok ve daha büyük işler yapmak mecburiyetinde ve azmindeyiz. Yurdumuzu dünyanın en mamur ve en medeni memleketleri seviyesine çıkaracağız. Milletimizi en geniş refah vasıta ve kaynaklarına sahip kılacağız. Milli kültürümüzü çağdaş medeniyet seviyesinin üstüne çıkaracağız.

Bunun için bizce zaman ölçüsü, geçmiş asırların gevşetici zihniyetine göre değil, asrımızın sürat ve hareket kavramına göre düşünülmelidir. Geçen zamana nispetle daha çok çalışacağız. Daha az zamanda daha büyük işler başaracağız. Bunda da muvaffak olacağımıza şüphem yoktur. Çünkü Türk milletinin karakteri yüksektir. Türk milleti çalışkandır. Türk milleti zekidir. Çünkü Türk milleti milli birlik ve beraberlikle güçlükleri yenmesini bilmiştir. Ve çünkü Türk milletinin yürümekte olduğu ilerleme ve medeniyet yolunda elinde ve kafasında tuttuğu meşale müspet bilimdir.

[76] *Ulus Gazetesi, 12 Aralık 1935.*

Şunu da ehemmiyetle belirtmeliyim ki, yüksek bir insan cemiyeti olan Türk milletinin tarihi bir vasfı da güzel sanatları sevmek ve onda yükselmektir. Bunun içindir ki, milletimizin yüksek karakterini, yorulmaz çalışkanlığını, fıtri zekâsını, ilme bağlılığını, güzel sanatlara sevgisini, milli birlik duygusunu mütemadiyen ve her türlü vasıta ve tedbirlerle besleyerek inkişaf ettirmek milli ülkümüzdür. Türk milletine çok yaraşan bu ülkü, onu bütün beşeriyete hakiki huzurun temini yolunda kendine düşen medeni vazifeyi yapmakta muvaffak kılacaktır.

Büyük Türk Milleti!

On beş yıldan beri giriştiğimiz işlerde muvaffakiyet vadeden çok sözlerimi işittin. Bahtiyarım ki, bu sözlerimin hiç birinde milletimin hakkımdaki itimadını sarsacak bir isabetsizliğe uğramadım.

Bugün aynı inan ve katiyetle söylüyorum ki, milli ülküye tam bir bütünlükle yürümekte olan Türk milletinin büyük millet olduğunu, bütün medeni âlem az zamanda bir kere daha tanıyacaktır.

Asla şüphem yoktur ki, Türklüğün unutulmuş büyük medeni vasfı ve büyük medeni kabiliyeti, bundan sonraki gelişimiyle geleceğin yüksek medeniyet ufkunda yeni bir güneş gibi doğacaktır.

Türk Milleti!

Ebediyete akıp giden her on senede bu büyük millet bayramını daha büyük şereflerle, saadetlerle huzur ve refah içinde kutlamanı gönülden dilerim.

Ne mutlu Türküm diyene! *(29 Ekim 1933)*[77]

Bugün milletçe hedefimiz, en medeni milletlerin gelişme seviyesine ulaşmak, hatta bu seviyeyi aşmaktır. Bu asla imkansız değildir. Türk'ün zekâsı, Türk'ün doğuştan vasıfları buna müsaittir. Yeter ki, Türk milleti hedefini iyice seçsin ve bu hedefe varmaya azmetsin! (1932)[78]

[77] *Hakimiyeti Milliye Gazetesi, 30 Ekim 1933. Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri, C: II., s. 272.*

[78] *A. Ayda, Cumhuriyet Gazetesi, 10 Kasım 1963, s. 4.*

Biz doğrudan doğruya milliyetperveriz ve Türk milliyetçisiyiz; cumhuriyetimizin dayanağı Türk topluluğudur. Bu topluluğun fertleri ne kadar Türk kültürüyle dolu olursa, o topluluğa dayanan cumhuriyet de o kadar kuvvetli olur. *(1926)*[79]

Milliyetin çok belirgin vasıflarından biri dildir. Türk milletindenim diyen insan, her şeyden evvel ve mutlaka Türkçe konuşmalıdır. Türkçe konuşmayan bir insan Türk kültürüne, topluluğuna bağlılığını iddia ederse buna inanmak doğru olmaz. (1931)[80]

Türkiye Cumhuriyeti'ni kuran Türkiye halkına, Türk milleti denir. *(1930)*[81]

Türkler demokrat, hür ve sorumlu vatandaşlardır. Türk Cumhuriyeti'nin kurucuları ve sahipleri, bizzat kendileridir. (1930)[82]

Türk milletinin kuruluşunda etkili olduğu görülen tabii ve tarihi gerçekler şunlardır: a) Siyasi varlıkta birlik, b) Dil birliği, c) Yurt birliği, d) Irk ve menşe birliği, e) Tarihi yakınlık, f) Ahlaki yakınlık.

Türk milletinin teşekkülünde mevcut olan bu şartlar, diğer milletlerde hepsi birden yok gibidir. Daha umumi bir tarif yapabilmek için diyelim ki; bir topluma millet diyebilmek için bu şartlar, aynı zamanda bütün olarak veya kısmen, bir arada bulunmak lazımdır. Bütün milletler tamamen aynı şartlar altında teşekkül etmemiş olduklarına göre Türk milletinde yaptığımız gibi, diğer bir millet ayrı olarak mütalaa edilmedikçe, milliyet fikrini umumi ve ilmi olarak tarif etmek güçtür. *(1930)*[83]

Siyasi varlığımız dışında, başka ellerde, başka siyasi zümrelerle, isteyerek veya istemeyerek mukadderat birliği yapmış, bizimle dil, ırk, menşe birliğine sahip ve hatta yakın uzak tarih ve ahlâk yakınlığı görülen Türk toplulukları vardır. Tarihin bir hadisesinin neticesi olan bu hal, Türk milleti için elim bir hatıradır; fakat Türk

[79] *Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri, C: V., Ankara, 1972, s. 114.*
[80] *Vakit Gazetesi, 19 Şubat 1931. T. Toros, Atatürk'ün Adana Seyahatleri, s. 39.*
[81] *A. Afetinan, Medeni Bilgiler ve M. Kemal Atatürk'ün El Yazıları, Ankara 1969, s. 351.*
[82] *A. Afetinan, a. g. e., s. 465.*
[83] *A. Afetinan, a. g. e., s. 371-372.*

milletinin tarihen ve ilmen teşekkülündeki asaleti, dayanışmayı asla bozamaz. (1930)[84]

Milliyet davası, siyasi bir mücadele konusu olmadan önce, bilinçli bir ülkü meselesidir. Bilinçli ülkü demek müspet ilme, ilmi usullere dayandırılmış bir hedef ve gaye demektir. O halde propagandalarda müspet usullere müracaat etmek şarttır. Hareketlerin imkan sınırları ve sıraları mutlaka hesaba katılmalıdır. Türkiye dışında kalmış olan Türkler, ilkin kültür meseleleriyle ilgilenmelidirler. Nitekim biz Türklük davasını böyle müspet ölçüde ele almış bulunuyoruz. Büyük Türk tarihine, Türk dilinin kaynaklarına, zengin lehçelerine, eski Türk eserlerine önem veriyoruz. Baykal ötesindeki Yakut Türklerinin dil ve kültürlerini bile ihmal etmiyoruz.[85]

Şahsınıza ait bir buluşun başkaları tarafından kullanılmasından ve mesut neticelerin isminizle değil, mensup olduğunuz cemiyete ve millete mal edilmesinden endişeniz olmasın; millet bunun kadrini bilir. Millet sevgisi kadar büyük mükâfat yoktur. İstiklal Harbi'nde benim de milletlime ettiğim birtakım hizmetler olmuştur, zannederim. Fakat bunlardan hiçbirini kendime mal etmedim; "yapılanın hepsi milletin eseridir", dedim. Aranacak olursa, doğrusu da budur. Mazide sayısız medeniyet kurmuş bir ırkın ve milletin çocukları olduğumuzu ispat etmek için, yapmamız lazım gelen şeylerin hepsini yaptığımızı ileri süremeyiz; bugüne ve yarına bırakılmış daha birçok büyük işlerimiz vardır. İlmi çalışmalar da bunlar arasındadır. Beni seven arkadaşlarıma tavsiyem şudur: Şahsınız için değil, fakat mensup olduğunuz millet için elbirliği ile çalışalım; çalışmaların en yükseği budur! [86]

Türk milleti kahramanlıkta olduğu kadar istidat ve liyakatte de bütün milletlerden üstündür.[87]

[84] *A. Afetinan, Medeni Bilgiler ve M. Kemal Atatürk'ün El Yazıları, s. 23, 375-376.*
[85] *A. K. İnan, Türk Kültürü D., Sayı: 13 (1963), s. 115.*
[86] *M. Göker, Belleten D., C: III., Sayı: 10 (1939), s. 388.*
[87] *Y. Z. Özer, Belleten D., C: III., Sayı: 10 (1939), s. 287.*

Türk kuvvet ve zekâsının yenmediği ve yenemeyeceği müşkül yoktur. (1931)[88]

Bir memleketin, bir memleket halkının düşmandan zarar görmesi acıdır. Fakat kendi ırkından, büyük tanıdığı ve başlarında taşıdığı insanlardan vefasızlık, felaket görmesi ondan daha acıdır. Bu, kalp ve vicdanlar için onulmaz yaradır. *(1924)*[89]

Muhterem milletime şunu tavsiye ederim ki, sinesinde yetişerek başının üstüne kadar çıkaracağı adamların kanındaki, vicdanındaki öz cevheri, çok iyi incelemek dikkatinden, bir an vazgeçmesin! (1925)[90]

Ben, gerektiği zaman, en büyük hediyem olmak üzere Türk milletine canımı vereceğim. *(1937)*[91]

Benim şan ve şerefimden bahsetmek de hatadır. İyi dinleyiniz öğüdüm budur ki; içinizden herhangi bir adam çıkar, şan, şeref davası güder ve benzersiz olmak isterse, başınızın belâsıdır; ilk önce kafası kırılacak adam budur! Mensup olduğum Türk milletinin şan ve şerefi varsa, benim de bir ferdi olmak sıfatıyla şanım, şerefim vardır, asla başka değilim. (1923)[92]

24 Temmuz 1922 akşamı Konya'da General Townshend şerefine verdikleri ziyafette, yemeğin sonlarına doğru elindeki mercan tesbihi General'e uzatarak söyledikleri: Biz Türklerde bir âdet vardır. Misafirimize mutlaka bir hediye veririz. Ben asil bir milletin mütevazı bir başkomutanıyım. Size ancak bu tesbihi verebiliyorum. *(1922)*[93]

İstanbul'u terk etmek zarureti, İstanbul'da hasıl olan elim şartlardan idi. Anadolu'ya geçmekteki maksadım, Anadolu'nun ortasında ve Türk milletinin büyük kütlesi içinde, Türk milletinin yüksek seciyesine ve sarsılmaz azim ve imanına dayanmak idi.

[88] *Hâkimiyeti Milliye Gazetesi, 13 Aralık 1931.*
[89] *Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri, C: II., s. 183-184.*
[90] *Atatürk, Nutuk, C: II., (1920-1927), İstanbul, 1961, s. 607.*
[91] *Atatürk'ün Tamim, Telgraf ve Beyannameleri, C: IV., (1917-1938), Ankara, 1964, s. 590.*
[92] *D. Arıkoğlu, Hatıralarım, 1961, s. 304.*
[93] *"O'ndan Hatıralar," Yücel Mecmuası, C: XVI., Sayı: 91-92-93, (1942), s. 15.*

Bundan başka hiçbir tedbirin memleket ve milletin derin yarasına çare olamayacağına kesin kanaat hasıl etmiştim. Onun için Samsun'a ayak bastığım dakikada aldığım ilk tedbir, Samsun ve havalisine dair yanımda bulunanlara gereken emirleri ve talimatı vererek hemen güneye yürümek oldu. (1924)[94]

Türkiye halkı, asırlardan beri hür ve bağımsız yaşamış ve bağımsızlığı bir yaşama gereği saymış bir milletin kahraman evlatlarıdır. Bu millet, bağımsızlıktan uzak yaşamamıştır, yaşayamaz ve yaşamayacaktır! *(1922)*[95]

Kadınlarımızın her millette olduğu gibi, bizim milletimiz için de ne kadar yüksek ehemmiyeti olduğunu söylemeye lüzum yoktur. Bizim milletimizde kadın, eskiden bu ehemmiyeti, hakikaten en yüksek derecede kazanmıştır. Büyük atalarımız ve onların anaları, tarihin, olayların tanıklığıyla sabittir ki, cidden yüksek faziletler göstermişlerdir. Burada birçok noktalardan sayabileceğimiz o faziletlerin en büyüğü ve en önemlisi, kıymetli evlatlar yetiştirmeleriydi. Hakikaten, Türk milletinin bütün cihanda, yalnız Asya'da değil Avrupa'da dahi büyük ezici kudret göstermiş olması, çok parlak hareketler yapmış bulunması, hep öyle kıymetli anaların faziletli evlatlar yetiştirmesi ve daha beşikten çocuklarının ruhuna mertlik ve fazilet telkin etmesi sayesinde idi. Şunu söylemek istiyorum ki, kadınlarımızın umumi vazifelerde üzerlerine düşen hisselerden başka kendileri için en önemli, en hayırlı, en faziletli bir vazifeleri de iyi anne olmaktır. (1928)[96]

Bu millet, esas terbiyesini aileden almaktadır. Türk milleti öyle analara sahiptir ki, her devrin büyük adamlarını bu analar yetiştirmiştir. Türk kadını daha yüksek nesiller yetiştirmeye kabiliyetlidir.[97]

Şunu ilave edeyim ki, Türk ırkının dünyanın en güzel ırkı

[94] *Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri, C: V., s. 101.*
[95] *Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri, C: II., s. 35.*
[96] *Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri, C: II., s. 151-152.*
[97] *E. B. Şapolyo, Kemal Atatürk ve Milli Mücadele Tarihi, İstanbul, 1958, s. 529.*

olduğunu tarihi olarak bildiğim için, Türk kızlarından birinin dünya güzeli seçilmiş olmasını, çok tabii buldum. (1932)[98]

Bizim milletimiz, derin bir maziye maliktir. Milletimizin meydana getirdiği eserlerin seyrini düşünelim. Bu düşünce bizi, elbette altı yedi asırlık Osmanlı Türklüğünden, çok asırlık Selçuk Türklerine ve ondan evvel bu devirlerin her birine denk olan büyük Türk devirlerine kavuşturur. *(1924)*[99]

Türk milletinin dili Türkçedir. Türk dili dünyada en güzel, en zengin ve en kolay olabilecek bir dildir. Onun için her Türk, dilini çok sever ve onu yükseltmek için çalışır. Bir de Türk dili Türk milleti için kutsal bir hazinedir. Çünkü Türk milleti geçirdiği nihayetsiz felaketler içinde ahlâkını, an'anelerini, hatıralarını, menfaatlerini, kısacası bugün kendi milliyetini yapan her şeyin dili sayesinde muhafaza olunduğunu görüyor. Türk dili, Türk milletinin kalbidir, zihnidir. (1931)[100]

Büyük devletler kuran ecdadımız, büyük ve kapsamlı medeniyetlere de sahip olmuştur. Bunu aramak, tetkik etmek, Türklüğe ve cihana bildirmek bizler için bir borçtur.[101]

Türk çocuğu ecdadını tanıdıkça, daha büyük işler yapmak için kendinde kuvvet bulacaktır.[102]

Türkleri bütün dünyaya geri bir millet olarak tanıtan görüş, bizim de içimize girmiştir. Dört yüz çadırlık bedevi bir kabileden bir imparatorluk ve millet tarihini başlatmak suretiyle, imparatorluk zamanında Türklerin görüşü de bu merkezdeydi. Evvela, millete tarihini, asil bir millete mensup bulunduğunu, bütün medeniyetlerin anası olan ileri bir milletin çocukları olduğunu öğretmeliyiz. *(1930)*[103]

Türk çocuklarında kabiliyet, her milletinkinden üstündür. Türk

[98] *Cumhuriyet Gazetesi, 3 Ağustos 1932.*
[99] *Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri, C: II., s. 196.*
[100] *A. Afetinan, "Milliyetin Temeli Olan Dil Birliği," Türk Dili D., Sayı: 182 (1966), s. 90.*
[101] *A. Afetinan, Atatürk Hakkında Hatıralar ve Belgeler, s. 297.*
[102] *A. Afetinan, Atatürk Hakkında Hatıralar ve Belgeler, s. 297.*
[103] *A. H. Başar, Atatürk'le Üç Ay, İstanbul, 1945, s. 122.*

kabiliyet ve kudretinin tarihteki başarıları meydana çıktıkça, büsbütün Türk çocukları kendileri için lazım gelen hamle kaynağını o tarihte bulabileceklerdir. Bu tarihten Türk çocukları bağımsızlık fikrini kazanacaklar, o büyük başarıları düşünecekler, harikalar yaratan adamları öğrenecekler, kendilerinin aynı kandan olduklarını düşünecekler ve bu kabiliyetle kimseye boyun eğmeyeceklerdir.[104]

[104] *Ş. Günaltay, 1951 Olağanüstü Türk Dil Kurultayı, T. D. K., Yayınları, Ankara, 1954, s. 33.*

KAYNAKLAR

- *"O'ndan Hatıralar"*, **Yücel Mecmuası,** C: XVI., Sayı: 91-92-93, *(1942)*.
- Abdulvahhab Muhammed el Mesirî, *"el Huviyâtı el Yahudiyye Beyne'l İddia ve'l Hakika"*, **el Kubes,** Kuveyt, 3. 5. 1989.
- AFETİNAN, A., *"Milliyetin Temeli Olan Dil Birliği"*, **Türk Dili D.,** Sayı: 182 *(1966)*.
- AFETİNAN, A., **Atatürk Hakkında Hatıralar Belgeler,** Ankara, 1959.
- AFETİNAN, A., **Atatürk'ten Hatıralar,** Ankara, 1950.
- AFETİNAN, A., **Medeni Bilgiler ve M. Kemal Atatürk'ün El Yazıları,** Ankara, 1969.
- ARIKOĞLU, D., **Hatıralarım,** 1961.
- ATATÜRK, G. M. K., **Atatürk'ün Tamim, Telgraf ve Beyannameleri,** C: IV., *(1917-1938)*, Ankara, 1964.
- ATATÜRK, G. M. K., **Nutuk,** C: II., *(1920-1927)*, İstanbul, 1961.
- ATATÜRK, G. M. K., **Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri,** C: II., 2. Baskı, 1959.
- ATATÜRK, G. M. K., **Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri,** C: V., Ankara, 1972.
- BANOĞLU, N. A., GENÇOSMAN, K. Z., **Atatürk Ansiklopedisi Türkiye Cumhuriyeti Siyasi Tarihi, C: I.,** May Yayınları, İstanbul, 1971.
- BARDAKÇI, M., *"Annesinin Kaleminden Atatürk'ün Akrabaları"*, **Gazete Habertürk,** 24 Mayıs 2009.
- BARDAKÇI, M., **Atatürk'ün Mutfağı, Mustafa Kemal Atatürk'ün Sofrasında Yenenler, İçilenler, Mutfak Harcamaları ve Personel Masrafları,** Turkuvaz Yayınları, İstanbul, 2022.
- BARDAKÇI, M., **"Sizi Serbest Bırakmayı Muvafık Bularak Tatlîk Ettim", Mustafa Kemal Paşa İle Latife Hanım'ın Boşanmalarının Belgeli Öyküsü,** Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul, 2021.
- **Başbakanlık Osmanlı Arşivi,** Şura-yı Devlet Evrakı, Tasnifinin Konusu: ŞD., Dosya No: 327, Gömlek Sıra No: 73, Belge Adedi/Varak: 2/3, Tarih: 1311 Ş. 28, Orijinal Kayıt: Tekaüd, 4/574.

- BERG, Arthur Hertz, *"Jewish Identity"*, **Encyclopedia Judaica,** Jerusalem 1978, X/58.
- BOZKURT, M. E., **Yakınlarından Hatıralar,** Sel Yayınları, İstanbul, 1955.
- **Cumhuriyet Gazetesi,** 10 Kasım 1963.
- **Cumhuriyet Gazetesi,** 3 Ağustos 1932.
- ÇEVİK, A., **Politik Psikoloji,** 3. Baskı, Dost Kitabevi, Ankara, 2009.
- **Darüşşafaka Arşivi,** *"Atatürk'ün Annesi Zübeyde Hanım da Bağışçılarımız Arasında... Zübeyde Hanım'dan Darüşşafaka'ya Büyük Destek"*, **Darüşşafaka Dergisi,** Yıl: I., Sayı: 2 *(Haziran, 2009)*, s. 30-31.
- EGELİ, M. H., **Atatürk'ten Bilinmeyen Hatıralar,** 2. Baskı, İstanbul, 1959.
- EKER, S., **Türk Dil Bilimi Bakımından Tarihî Askerî Terminoloji (Modern Dönemde Rütbe ve Birlik Adları),** Grafiker Yayınları, Ankara, 2007.
- GÖK, H., UYAR, M., *"Mustafa Kemal'in Kara Harp Okulu Öğrencilik Dönemine Katkı"*, **Toplumsal Tarih D.,** Sayı: 78 *(Haziran 2000)*, s. 23-28.
- GÜLER, A. **Askeri Öğrenci Mustafa Kemal'in Notları (Arşiv Belgelerinin Işığında),** Atatürk Araştırma Merkezi Yayınları, Ankara, 2001, 1-82 s.
- GÜLER, A., *"Atatürk Hakkında 'Kurgulanmış' Bir İddia ve Gerçekler"*, **www.haberiniz.com**. 4 Eylül 2013.
- GÜLER, A., *"Atatürk İle Aldatanlar, Ailesinin ve Kendisinin Saklanan Türklüğü"*, **Kutlu Sesleniş Aylık Fikir ve Kültür Dergisi,** Sayı: 75 *(2010)*, s. 16-22.
- GÜLER, A., **Atatürk'üm (Gazi Mustafa Kemal Atatürk'ün Hayatı ve Kişiliği),** Yeditepe Yayınevi, İstanbul, 2022.
- GÜLER, A., **Atatürk'ün Saklanan Şeceresi,** 6. Baskı, Yeditepe Yayınları, İstanbul, 2024, 1-135 s.
- GÜLER, A., **Atatürk'ün Son Sözü: Aleykümesselam",** Yeditepe Yayınları, İstanbul, 2013.
- GÜLER, A., **Benim Ailem (Atatürk'ün Saklanan Ailesi),** Yılmaz *(Halk)* Kitabevi, İstanbul, 2015.
- GÜLER, A., **Dahi Atatürk, C: 1-6,** Halk Kitabevi, İstanbul, 2021.

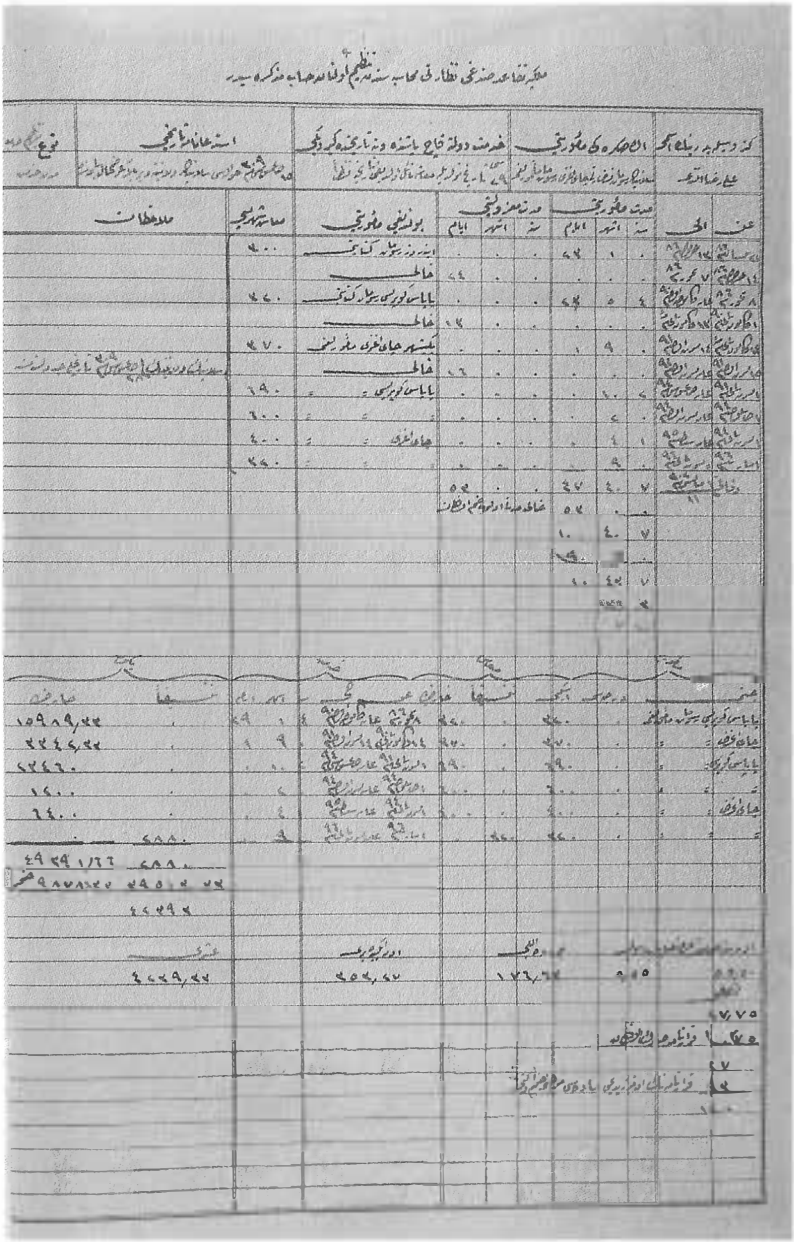
- GÜLER, A., ERTAN, T. F., **Gazi Mustafa Kemal Atatürk (Türkiye Cumhuriyeti'nin Kurucusu),** *(11 Dilde)*, Atatürk Kültür Merkezi Yayınları, Ankara, 2023.
- GÜLER, A., **Osmanlı'dan Cumhuriyet'e Azınlıklar,** Berikan Yayınları, Ankara, 2009.
- **Hâkimiyeti Milliye Gazetesi,** 13 Aralık 1931.
- **Hâkimiyeti Milliye Gazetesi,** 30 Ekim 1933.
- HAYDAROĞLU, İ. P., **Osmanlı İmparatorluğu'nda Yabancı Okullar,** Ankara, 1990.
- İMECE, M. S., **Atatürk'ün Şapka Devrimi'nde Kastamonu ve İnebolu Seyahatleri (1925),** Ankara, 1959.
- İYİCE, S., *"Atatürk'ün Doğduğu Yıllarda Selanik"*, **Doğumunun 100. Yılında Atatürk'e Armağan,** İstanbul, 1981.
- **Kara Harp Okulu Arşivi,** Künye Defteri, Numarası: 27. *(önceki numarası: 28)*, Yeri: Müze.
- **Kara Harp Okulu Arşivi,** Numara Defteri, Numarası: 13 *(önceki numarası: 11)*, Yeri: 1-C.
- **Kara Harp Okulu Arşivi,** Numara Defteri, Numarası: 20 *(önceki numarası: 21-A)*, Yeri: 1-C.
- **Kara Harp Okulu Arşivi,** Numara Defteri, Numarası: 22 *(önceki numarası: 22)*, Yeri: 1-C.
- **Kara Harp Okulu Arşivi,** Numara Defteri, Numarası: 26 *(önceki numarası: 16)*, Yeri: 1-C.
- **Kara Kuvvetleri Komutanlığı Arşivi,** Mustafa Kemal Atatürk Özlük Dosyası.
- KOCATÜRK, U., **Atatürk'ün Fikir ve Düşünceleri,** Atatürk Araştırma Merkezi Yayınları, Ankara, 1999.
- KÖPRÜLÜ, O. F., *"Efendi"*, **Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi,** C: 10, İstanbul, 1994, s. 455-456.
- KÜÇÜK, A., **Dönmeler (Sabatayistler) Tarihi,** Gözden Geçirilmiş İlâveli 8. Baskı, Berikan Yayınevi, Ankara, 2010.
- MACİT, N., **Öteki Din, Üretenler ve Yönetenler,** 2. Baskı, Berikan Yayınları, Ankara, 2010, I-XI., 1-412 s.
- MANGO, A., **Atatürk Modern Türkiye'nin Kurucusu,** Türkçe Çeviri: Füsun Doruker, 6. Baskı, Remzi Kitabevi, İstanbul, 2007, 1-750 s. Kitabın orijinal ilk baskısı: **Atatürk-The Biography of the Founder of Modern Turkey,** John Murray Publishers, 1999.

- **Mekâtib-i Askeriye Şakirdanının Umumi İmtihanlarının Neticelerini Bildiren Cetveller,** İstanbul, 1317, İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi Osmanlıca Eserler Bölümü, Tasnif No: 89925-89926.
- MERT, Ö., *"Atatürk'ün İlk Öğretmeni Şemsi Efendi (1852-1917),"* **Atatürk Araştırma Merkezi D., C: VII.,** sayı: 20 *(Mart 1991)*.
- Muhammed Cuma el Adevî, *"Hel Küllü Edyâni's-Semaviye Tedı İle'l Hayra?"*, **ed-Dave,** Riyad 1982.
- NEYZİ, Leyla, *"Selanikli Kim?"*, **Gazete Pazar,** 5. 10. 1997.
- ÖZ, A., **Gâzi Mustafa Kemâl Atatürk'ün Soy Kütüğü Osmanlı Arşivi Belgelerine Göre,** Dilek Ofset Matbaacılık, Sivas, 2014, I-XVI, 1-208 s.
- PAKALIN, M. Z., *"Efendi"*, **Tarih Deyimleri ve Terimleri Sözlüğü I.,** Üçüncü Baskı, Milli Eğitim Basımevi, İstanbul, 1983, s. 505-506.
- SCHOLEM, G., *"Doenmeh"*, **Encyelopedia Judaica. VI**/150-151.
- ŞAPOLYO, E. B., **Kemal Atatürk ve Milli Mücadele Tarihi,** İstanbul, 1958.
- TAYLA, L., *"Son Dönmeler Filmini Gerçekleştiren Michel Grosman"* ile yapılan Röportaj, **Gazete Pazar,** 23 Şubat 1997.
- TOROS, T., **Atatürk'ün Adana Seyahatleri,** Adana, 1939.
- TURAN, Ş., **Mustafa Kemal Atatürk Kendine Özgü Bir Yaşam ve Kişilik,** Bilgi Yayınevi, Ankara, 2004.
- **Türk Kültürü D.,** Sayı: 13 *(1963)*.
- Türk'ün Tarifi *(Y. Hikmet Bayur'un verdiği vesika)*, **Millet D.,** Sayı: 116, *(1948)*, s. 10-11.
- **Ulus Gazetesi,** 12 Aralık 1935.
- UNAT, F. R., *"Atatürk'ün Öğrenim Hayatı ve Yetiştiği Devrin Milli Eğitim Sistemi"*, **Türk Tarih Kurumu Atatürk Konferansları C: I.,** Ankara, 1964.
- UNAT, F. R., *"Ne Mutlu Türküm Diyene"*, **Türk Dili D.,** Sayı: 146, *(Kasım 1963)*, s. 77-78.
- ÜLKER, N., *"Mustafa Kemal Paşa'nın Evliliği"*, **Az Bilinen Yönleriyle Atatürk,** Editör: N. Ülker, Yayına Hazırlayan: L. Daşdemir, Ege Üniversitesi Yayınları, İzmir, 2007.
- ÜNAYDIN, R. E., **Atatürk Tarih ve Dil Kurumları (Hatıralar),** Ankara, 1954.

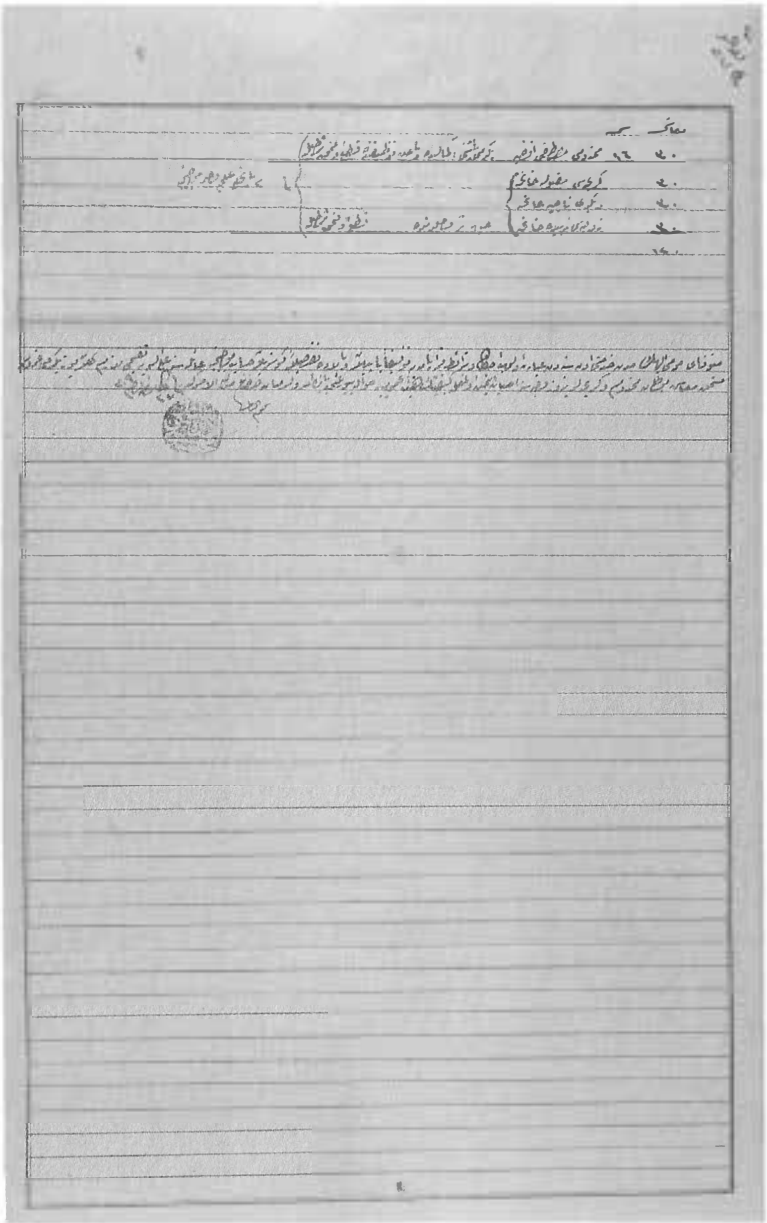
- VAHAPOĞLU, M. H., **Osmanlı'dan Günümüze Azınlık ve Yabancı Okulları (Yönetimleri Açısından),** Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü Yayınları, Ankara, 1990.
- **Vakit Gazetesi,** 19 Şubat 1931.
- YALÇIN, S., **Efendi, Beyaz Türklerin Büyük Sırrı,** 82. Baskı, Doğan Kitap, İstanbul, 2008, 1-614 s.
- ZORLU, I., **Evet, Ben Selanikliyim,** 4. Baskı, İstanbul, 1998.

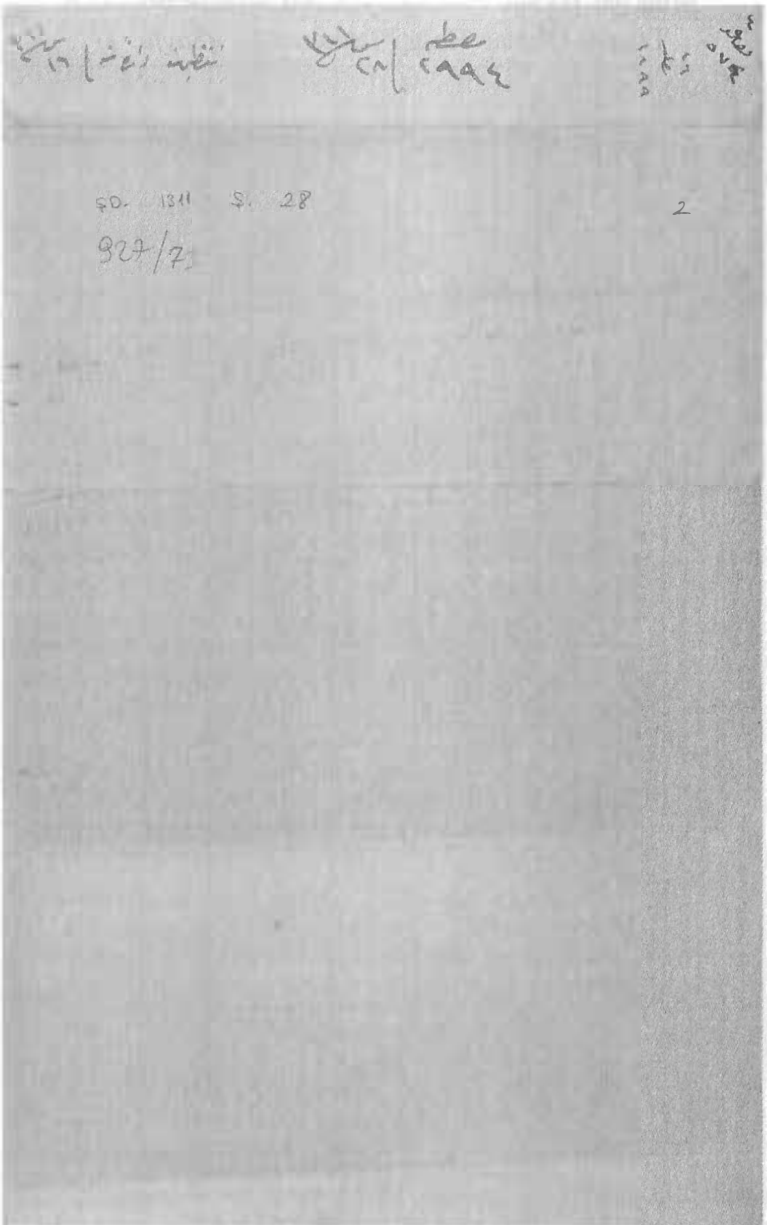
BELGELER

Zübeyde Hanım ve çocuklara maaş bağlanma belgesi
(Hesap Tezkeresi) 1. sayfa

Zübeyde Hanım ve çocuklara maaş bağlanma belgesi
(Hesap Tezkeresi) 2. sayfa

Zübeyde Hanım ve çocuklara **maaş** bağlanma belgesi
***(Hesap** Tezkeresi)* **2. Sayfanın arkası**

Mülkiye Tekaüd Sandığı Nezareti Muhasebesinden Tanzim Olunan Hesap Tezkeresidir *(Sayfa: 1)*

Kendisiyle Pederinin İsmi		En Sonraki Memuriyeti			Hizmet-i Devlete Kaç Yaşında ve Ne Tarihinde Girdiği			İstidaname Tarihi	Nev'i Tanzim-i Hesap
Ali Rıza Efendi		Selanik Rüsumat Nezareti Çayağzı Rüsumat Memurluğu			Sinni 29 Tarih no larıyla maaş nakil olduğu tarihe nazaran			15 Ağustos 309 (27 Ağustos 1893) havalesi Selanik Vilayeti'ne verilen arzuhal meyanında	Müddet-i Hizmet
Anh	İlâ	Müddet-i Memuriyeti			Müddet-i Mazuliyeti		Bulunduğu Memuriyeti	Maaş-ı Şehrisi	Mülahazat
		Sene	Eşhür	Eyyam	Sene	Eşhür	Eyyam			
21 Nisan 86 (3 Mayıs 1870)	13 Haziran 86 (25 Haziran 1870)	0	1	23	0	0	0	Aynaroz Rüsumat Kitabeti	300	
14 Haziran 86 (26 Haziran 1870)	7 Temmuz 86 (19 Temmuz 1870)	0	0	0	0	0	24	Hali (Boşta)	-	
8 Temmuz 86 (20 Temmuz 1870)	Âşir-i Kanunuevvel 90 (Aralık 1874)	4	5	23	0	0	0	Papazköprüsü Rüsumat Kitabeti	320	
1 Kanunusani 90 (13 Ocak 1875)	13 Kanunusani 90 (25 Ocak 1875)	0	0	0	0	0	13	Hali (Boşta)	-	
14 Kanunusani 90 (26 Ocak 1875)	14 Teşrinievvel 91 (26 Ekim 1875)	0	9	1	0	0	0	Yenişehir Çayağzı Memurluğu	370	
15 Teşrinievvel 91 (27 Ekim 1875)	Âşir-i Teşrinievvel 91 (12 Kasım 1875)	0	0	0	0	0	16	Hali (Boşta)	-	Selanik Vilayeti'nin 28 Ağustos 309 (9 Eylül 1893) tarihli cetvelinden
1 Teşrinisani 91 (13 Kasım 1875)	Âşir-i Ağustos 94 (12 Eylül 1878)	2	10	0	0	0	0	Papazköprüsü Rüsumat Kitabeti	690	
1 Eylül 94 (13 Eylül 1878)	Âşir-i Teşrinievvel 94 (12 Kasım 1878)	0	2	0	0	0	0	Papazköprüsü Rüsumat Kitabeti	600	
1 Teşrinisani 94 (13 Kasım 1878)	Aşir-i Şubat 95 (12 Mart 1880)	1	4	0	0	0	0	Çayağzı Memurluğu	400	
1 Mart 96 (13 Mart 1880)	Aşir-i Teşrinisani 96 (12 Aralık 1880)	0	9	0	0	0	0	Çayağzı Memurluğu	320	
Vefatı 11 Mayıs 302 (23 Mayıs 1886)		7	40	47	0	0	53			
		0	0	53	Hali (Boşta) müddeti olup zam olunan					
		7	40	100						
		0	2	90						
		7	42	10						
		3	36							
		10	7							

Memuriyeti | Maaş | Hizmeti | Yekun

Cinsi	Derecesi	Eskisi	Tensikan	Hazıra	Umum ?	Sene	Eşhür	Eyyam	Tensikan	Hazıra
Papas Köprüsü Rüsumat Memurluğu	0	320	0	320	8 Temmuz 86 Ağustos 90	4	1	29	0	15989,33
Çayağa Rüsumat Memurluğu	0	370	0	370	14 Kanunusani 90 14 Teşrinievvel 91	0	9	1	0	3342,22
Papas Köprüsü Rüsumat Memurluğu	0	690	0	690	1 Teşrinisani 91 Aşir-i Ağustos 94	2	10	0	0	23460
Papas Köprüsü Rüsumat Memurluğu	0	600	0	600	1 Eylül 94 Aşir-i Teşrinievvel 94	0	2	0	0	1200
Çayağa Rüsumat Memurluğu	0	400	0	400	1 Teşrinisani 94 Aşir-i Şubat 95	1	4	0	0	6400
Çayağa Rüsumat Memurluğu	0	320	320	0	1 Mart 96 Aşir-i Teşrinisani 96	0	9	0	2880	0
									2880	49391/66
									39513,33	Cemi 9878/33
									42393	
On sene hizmet için Hesap Edilen Senevi			Yüzde Ellisi		On ikide biri				Aşarı	
55,50	5,55		176,63		353,27				4239,33	
Nasfı										
27,75										
0,75	Kararname cetveline nazaran									
27										
93	Kararnamenin otuzyedinci maddesi mucibince tanzim olunmuştur									
120										
	Mülkiye Tekaüd Sandığı Nezareti Muhasebesinden Tanzim Olunan Hesap Tezkeresidir (Sayfa: 2)									
Maaşı	Sinni									
30	16	Mahdumu Mustafa Efendiye			Yirmi yasını ikmalinde veya hin-i tavzifinde kat olunmak şartıyla					
30		Kerimeleri Makbule Hanıma								
30		Diğeri Naciye Hanıma			Hin-i tezevvüçlerinde kat olunmak şartıyla				2 tarihli ilmühaber mucibince	
30		Zevcesi Zübeyde Hanıma								
120										

Müteveffa-yı mumaileyhin müddet-i hizmeti on seneden ibaret olup ahkâm ve şerait-i kararnameye tevfikan yapılan ve balâda tafsilen gösterilen hesab mucibince ailesi azalarına tak sini lazım gelen yüzyirmi kuruş müstehak maaş bulunan mahdumu ve kerimelerine ve zevcesine isabet etmiş olmakla keyfiyet heyet-i umumiye havale buyrulmasına emri ferman hazreti men lehül emrindir.

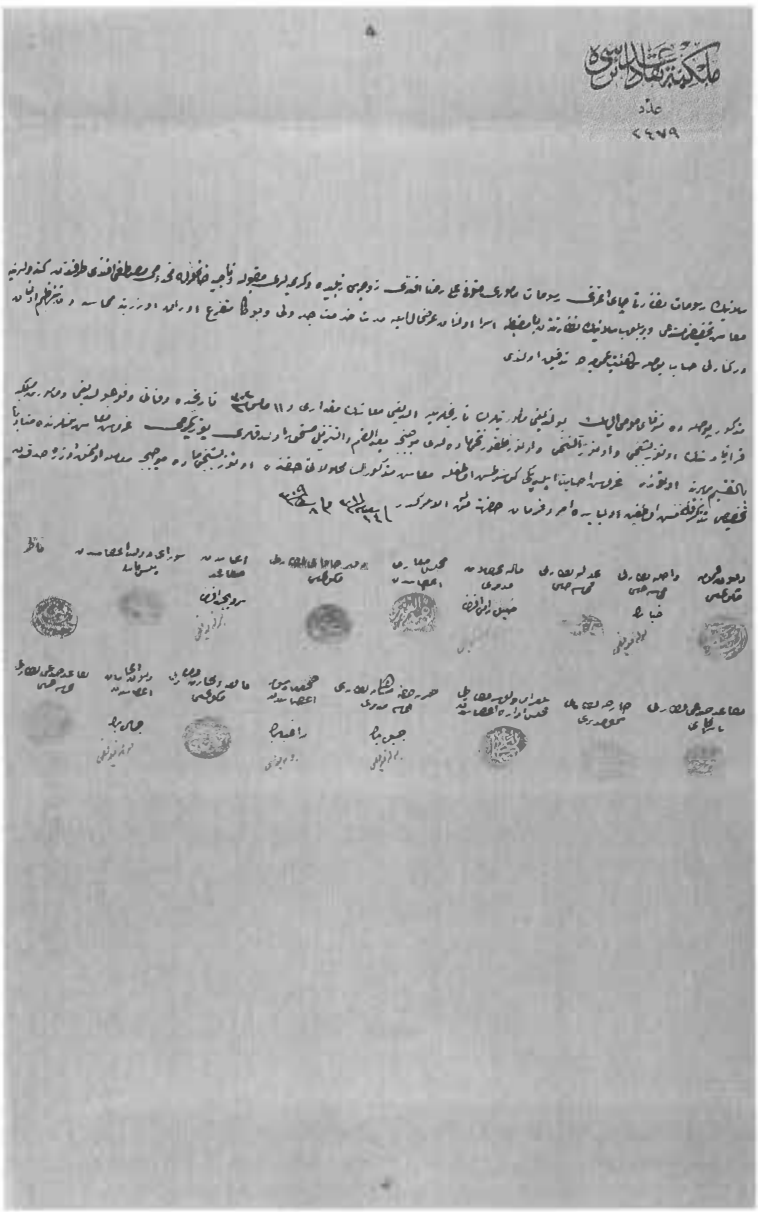
27 Kanunuuevvel 309 (8 Ocak 1894) Mühür

2. Sayfanın Arkasında

4 Tekaüd 574 / 16 Eylül 1899 Mart / 2994 28 Şaban 311 (6 Mart 1894) Tanzimat Dairesine / 16 Şaban 311 (22 Şubat 1894)

KAYNAK: Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü Osmanlı Arşivi Daire Başkanlığı, Şura-yı Devlet Evrakı, Tasnif Kodu: Ş. D., Dosya No: 927, Gömlek Sıra No: 73, Belge Adedi: 2, Varak: 3, Orijinal Kayıt: Tekaüd 4/574.

ZÜBEYDE HANIM VE ÇOCUKLARA MAAŞ BAĞLANMA BELGESİ *(HEYET KARARI)*

ZÜBEYDE HANIM VE ÇOCUKLARA MAAŞ BAĞLANMA BELGESİ *(HEYET KARARI)*

Mülkiye Tekâüd Dairesi

Aded

2479

Selanik Rüsumat Nezareti Çayağzı rüsumat memuru müteveffa Ali Rıza Efendi zevcesi Zübeyde ve kerimeleri Makbule ve Naciye Hanımlarla mahdumu Mustafa Efendi tarafından kendilerine maaş tahsisi müsted'i verilip Selanik Nezareti'nden ba mazbata isra olunan arzuhal ile müddet-i hizmet cetveli ve buna mutazarn evrak üzerine muhasebeden tanzim olunan derkenarlı hesap pusulası heyet-i umumiyece tetkik olundu.

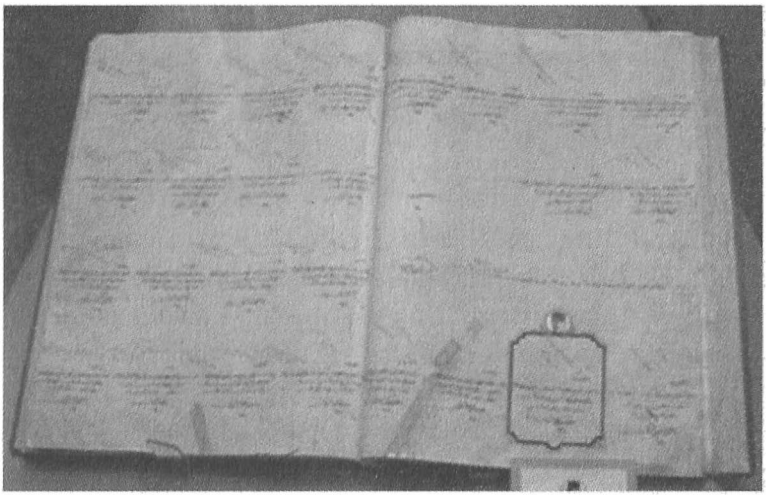
Mezkur pusulada müteveffa-yı mumaileyhin bulunduğu memuriyetlerin tarihleriyle aldığı maaşın miktarı ve 11 Mayıs 302 tarihinde vefatı vuku bulduğu ve Memuriyet-i Mülkiye Kararnamesi'nin otuzbeşinci ve otuzaltıncı ve otuzdokuzuncu maddeleri mucibince badel kısım ve't-tenzil müstehak oldukları yüzyirmi kuruş maaş beyinlerinde mütesâviyen bi't-taksim beherine otuzar kuruş isabet eylediği gösterilmiş olmakla maaş-ı mezkurun mahlûlâtı hakkında otuzbeşinci madde mucibince muamele olunmak üzere sandıktan tahsisi teskere kılınmış olmakla ol babta emr ü ferman hazret-i men lehu'l-emrindir. 14 Şaban 311 ve 8 Şubat 309 / 20 Şubat 1894

11 Adet Heyet Üyesi, Temsil Ettiği Kurum İsmi ve Mühür

6 Adet Heyet Üyesi, *"bulunamadığı"*.

KAYNAK: Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü Osmanlı Arşivi Daire Başkanlığı, Şura-yı Devlet Evrakı, Tasnif Kodu: Ş. D., Dosya No: 927, Gömlek Sıra No: 73, Belge Adedi: 2, Varak: 3, Orijinal Kayıt: Tekaüd 4/574.

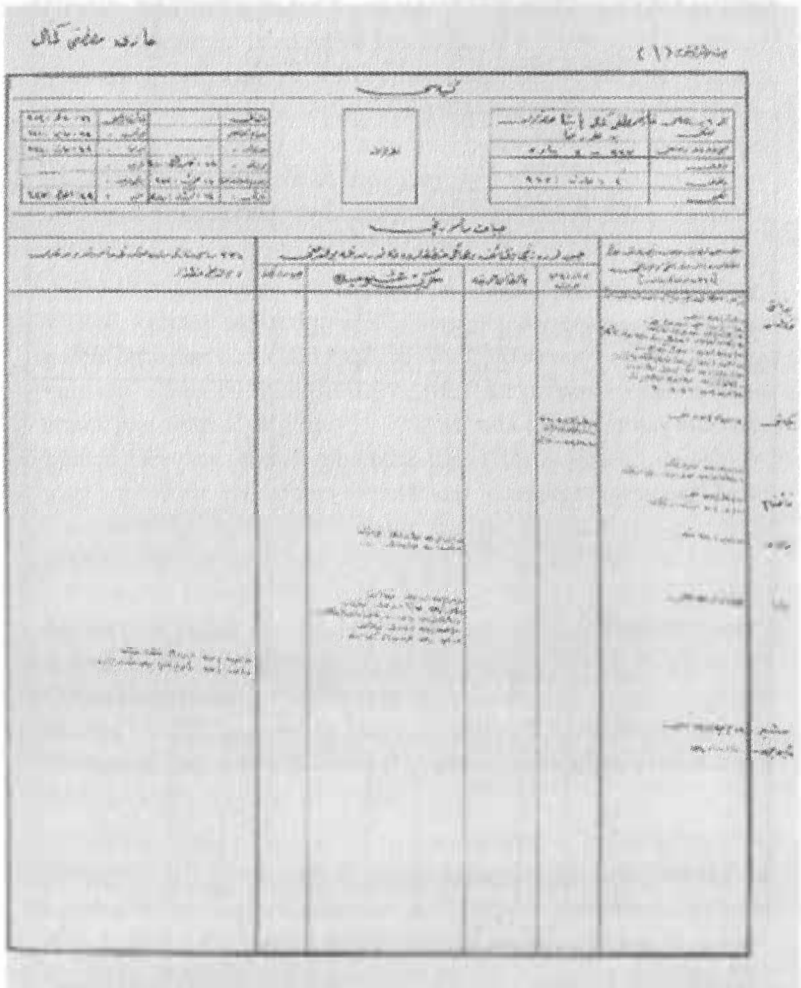
KARA HARP OKULU KÜNYE DEFTERİ

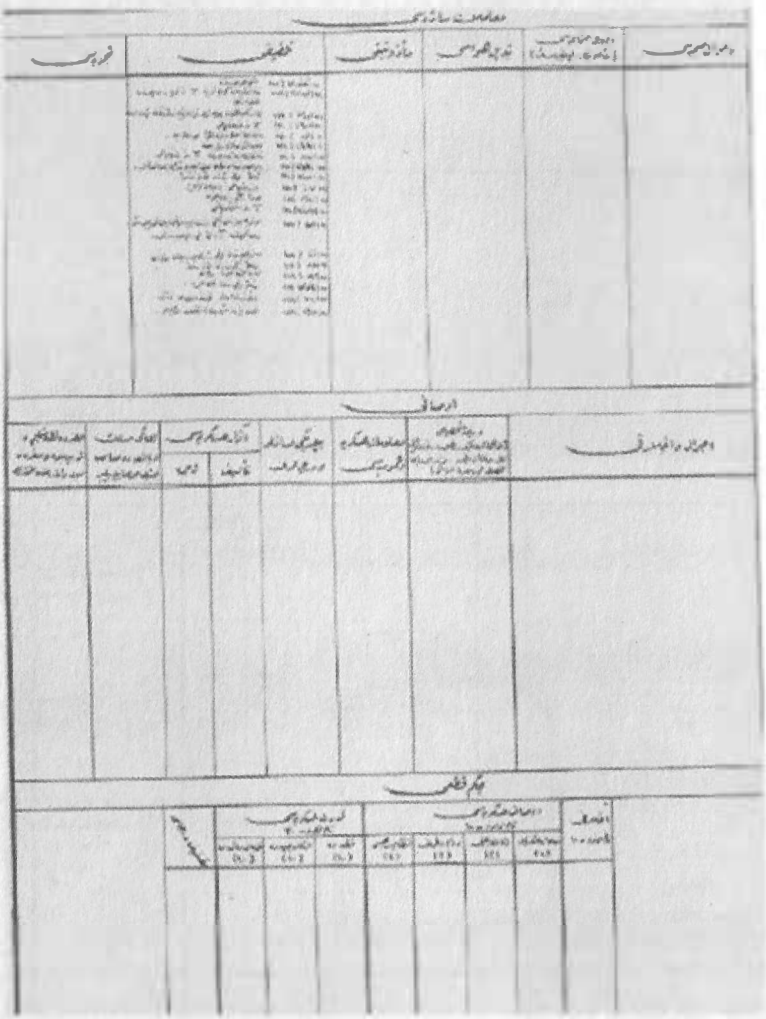

"Manastır Mekatib-i İdadisinden vürud eden şakirdan. Duhulleri: 1 Mart 1315 ***(13 Mart 1899).*** **Neşetleri: 28 Kanunusani 1317** ***(10 Şubat 1902)***
Erkân-ı Harp Birince Sene Namzetliğine, Ordusu: 3
"1283, Selanik'te Koca Kasım Paşa Mahallesi Gümrük Memurlarından müteveffa Ali Rıza Efendi'nin mahdumu uzun boylu, beyaz benizli Mustafa Kemal Efendi Selanik 96"

MUSTAFA KEMAL'İN ÖZLÜK DOSYASI
(GÖREV SAFAHATI)

Kaynak: Kara Kuvvetleri Komutanlığı Arşivi, M. Kemal Atatürk Özlük Dosyası

M. KEMAL PAŞA'NIN TASVİRİ EFKÂR BAŞYAZARI VELİD EBUZZİYA'YA VERDİĞİ ÖZGEÇMİŞİ 13-14 EKİM 1919

Mustafa Kemal Paşa'nın özgeçmişi aşağıda belirtilmiştir:

1881 yılında *(Rûmî 1296 tarihinde)* Selanik'te doğmuştur. Ortaokulu Selanik'te, liseyi Manastır'da, Harp Okulu ve Harp Akademisi öğrenimini İstanbul'da tamamlamış ve 1904 yılında kurmay yüzbaşılığa terfi etmiştir. 1907 yılına kadar Suriye'de görev yapmış ve önyüzbaşı olduktan sonra 1911 yılına kadar Makedonya'da bulunmuştur. Bu süre içinde ordu kurmay başkanlığı, redif tümeni kurmay başkanlığı, ordu ve kolordu kurmay başkanlığı, Selanik Subay Talimgâh Komutanlığı ve Demir Yolu Hattı Müfettişliği görevlerini yapmıştır.

31 Mart Olayı üzerine Selanik'ten İstanbul'a hareket eden kuvvetlerin kurmay başkanlığını yapmıştır. 1910 yılında Arnavutluk'ta gerçekleştirilen harekâtta Harbiye Nazırı Mahmut Şevket Paşa'nın kurmayı olarak bulunmuştur. Aynı yıl Pikardi Manevralarını takip etmek için Fransa'ya gitmiştir. 1911 yılında Genelkurmay Başkanlığında görevlendirilmiş ve buradan İtalya Savaşı nedeniyle Trablusgarp'a gitmiştir. Bu savaşın sonun kadar Sirenaik bölgesinde, Derne Kuvvetleri Komutanlığı yapmıştır. Balkan Savaşı başlayınca Bulgarların Çatalca hattına gelmeleri üzerine İstanbul' gelmiştir. Sonra Gelibolu'da Mürettep Kuvvetler Kurmay Başkanlığı Harekât Şube Müdürlüğü yapmış ve Bolayır Kolordusu Kurmay Başkanı olarak Balkan Savaşı'na katılmıştır. Aynı Kolordu ile Edirne'ye gitmiş ve Dimetoka'nın Bulgarlardan geri alınmasında bizzat bulunmuştur. Balkan Savaşı'ndan sonra Sofya, Belgrad, Çetine askerî ataşelik görevlerini yapmak üzere Sofya'da görevlendirilmiştir. Burada bulunduğu sırada yarbaylığa terfi etmiştir.

Birinci Dünya Savaşı'nın ilanının ardından Tekirdağ'da yeni oluşturulan 19 ncu Tümen Komutanlığına getirilmiştir. Maydos ve Çevresi Bölge Komutanlığından sonra 19 ncu Tümenle bu bölgede iken Arıburnu Kuvvetleri Komutanlığını da üstlenmiş ve bu görevi sırasında albaylığa terfi etmiştir. Daha sonra Anafartalar Grup Komutanlığına getirilmiş, İngilizlerin çekilmeleri üzerine 16 ncı Kolordu Komutanı olarak Edirne'ye gitmiştir. Bu görevde bir ay kadar

kaldıktan sonra Diyarbakır, Bitlis ve Muş bölgesine Kolordu Komutanı olarak gitmiş ve burada iken tuğgeneralliğe terfi ettirilmiştir. Emrindeki birliklerle 2 nci Orduya katılarak beş gün süren savaşların ardından Bitlis ve Muş'u Ruslardan geri almıştır. Bir süre sonra 2 nci Ordu Komutan Vekilliğine, ardından Hicaz Seferî Kuvvetlerine ordu komutanı olarak tayin edilmiş, Şam'a giderek Sina cephesinin teftişinde bulunmuştur. Bu görevin ardından Medine'ye gitmesine gerek görülmeyerek 2 nci Ordu Komutanlığına asaleten tayin edilmiş ve Diyarbakır'a geri dönmüştür.

1917 yılında Halep'te toplanan ve General Falkenhayn'ın komutasında bulunan gruba dâhil olan 7 nci Ordu Komutanlığına getirilmiştir. General Falkenhayn ile harp harekâtı hususunda aralarında anlaşmazlık çıkınca ve hükümet de kendisini desteklemeyince 7 nci Ordu Komutanlığından istifa etmiştir. Bunun ardından tayin edildiği 2 nci Ordu Komutanlığı görevini de kabul etmeyerek İstanbul'a dönmüştür. Bu süre içinde Osmanlı veliahtı ile birlikte Alman Genel Karargâhı ve Alman Garp cephesini ziyaret etmişlerdir. Veliahtın Padişah olması üzerine, Padişahın sözlü ısrarı üzerine Falkenhayn'ın mağlup olarak bıraktığı Nablus civarındaki 7 nci Orduya tekrar gitmiştir. Buraya gittikten 15 gün sonraki genel İngiliz taarruzunda 7 nci Orduyu Halep'e kadar geri çekmiştir. Bu görevinde bulunduğu sırada padişah yaverliğine getirilmiştir. Halep muharebesinden sonra Adana'da bulunan 2 nci Ordudan kurulan Yıldırım Grubu Komutanlığı görevini üstlenmiştir. Mütarekeden sonra da İstanbul'a dönmüştür. 3 ncü Ordu Müfettişliği ile Doğu Anadolu'da bulunduğu sırada 8 Temmuz 1919'da askerlikten istifa etmiştir.

İstanbul'da Kemal Bey'e
14 Ekim 1919
Saat 22.30"

Genelkurmay ATASE Başkanlığı Arşivi, ATA-ZB; Klasör: 34, Gömlek: 83, Belge: 83 *(1-5)*. **Askeri Tarih Belgeleri Dergisi, Meclis ve Mustafa Kemal Özel Sayısı,** Yıl: 56, Sayı: 120 *(Nisan 2007)*. Belge Tıpkıbasım: s. 129-135, Çeviri Yazı: s. 308-312, Sadeleştirilmiş Metin: s. 10-15.

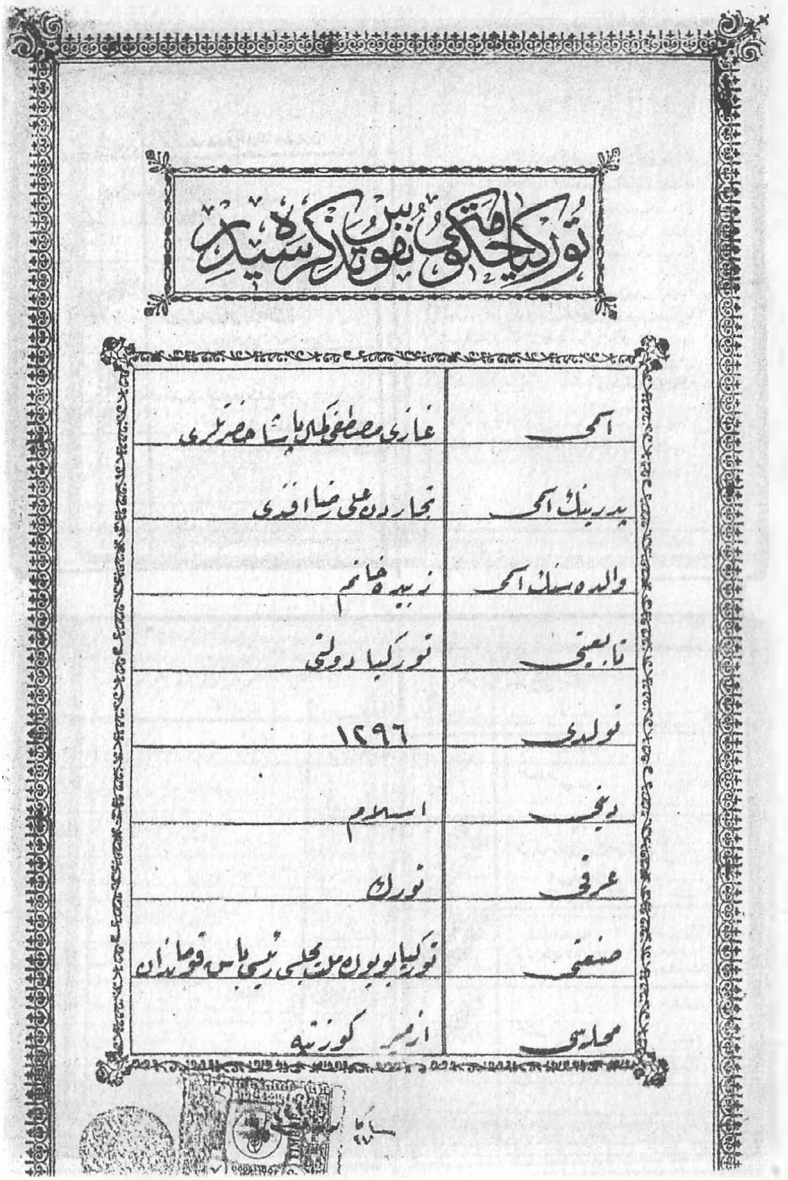
GAZİ MUSTAFA KEMAL'İN NÜFUS TEZKERESİ
18 TEŞRİNİEVVEL 338 *(18 EKİM 1922)*

DEVLET-İ ÂLİYYE-İ OSMANİYE TEZKERESİDİR	
İsim ve Şöhreti	Gazi Mustafa Kemal Hazretleri
Pederi İsmiyle Mahal-i İkameti	Tüccardan Ali Rıza
Validesi İsmiyle Mahal-i İkameti	Zübeyde Hanımefendi
Tarih ve Mahal-i Veladeti	Selanik Sene 1296 Bin iki yüz doksan altı
Dini	İslâm
Sanat ve Sıfat ve Hizmet ve İntihap Salahiyeti	Türkiye Büyük Millet Meclisi Reisi ve Başkumandan
Müteehhil ve Zevcesi Müteaddit Olup Olmadığı	Mücerret
Derecatı ve Sunuf-ı Askeriyesi	
Eşkâli	
Boy	Orta
Göz	Mavi
Sima	Buğday
Alamet-i Farika-i Sabite	Tam
Sicil-i Nüfusa Kaydolunan Mahal	
Vilayeti	Ankara
Kazası	Ankara
Mahalle ve Karyesi	Hacıbayramıveli
Zenaati	-
Mesken Numarası	161/1
Nev'i Mesken	Hane
Bâlâda isim ve şöhreti ve hâl ve sınıfı muharrer olan Gazi Mustafa Kemal Hazretleri Devlet-i Âliyye'nin tabiiyetini haiz olup oḷ suretle ceride-i nüfusta nukayyet olduğunu müşir iş bu tezkere ita kılındı.	
Mühür **Dahiliye Nezareti**	**Pul üzerinde: 18 Teşrinievvel 338**

TÜRKİYE HÜKÜMETİ NÜFUS TEZKERESİ

27 KANUNUSANİ 1339 *(27 OCAK 1923)*

تورکیه جمهوریتی نفوس تذکره سیدر

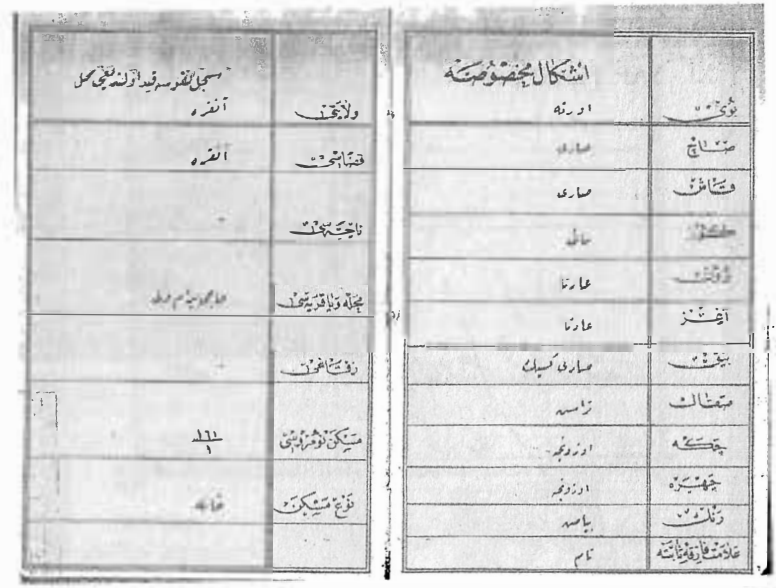
اسمی	غازی مصطفی کمال پاشا مصرلی
پدرینک اسمی	محمد رؤف علی رضا افندی
والده سنک اسمی	زبیده خانم
تابعیتی	تورکیه دولتی
تولدی	۱۲۹۶
دینی	اسلام
عرفی	تورک
صنفی	تورکیه بویوك ملت مجلسی رئیسی پاشا و قوماندان
محل سکنی	ازمیر کورتله

MUSTAFA KEMAL'İN 27 MART 339 *(1923)*'TE ANKARA NÜFUS MÜDÜRLÜĞÜ'NCE VERİLEN NÜFUS CÜZDANI

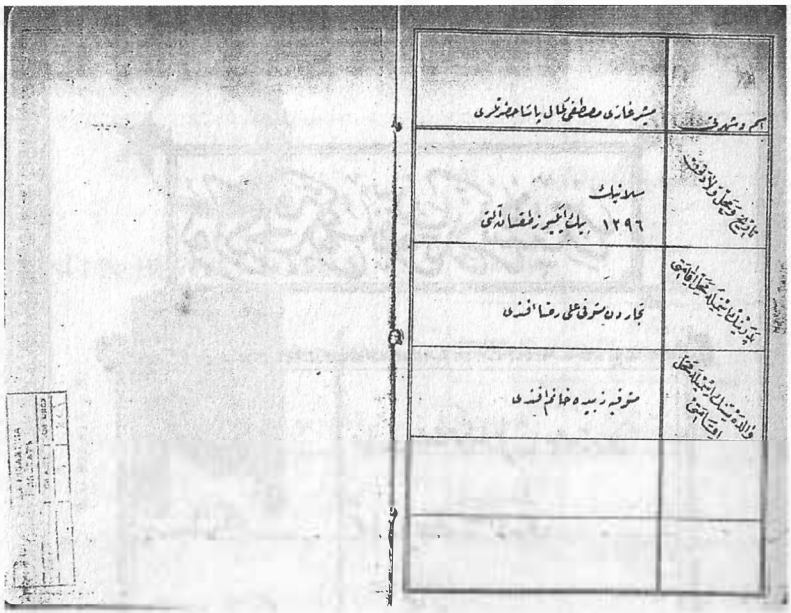
هوية جزوداني

سجل نفوس قانونك بعض مواديدي

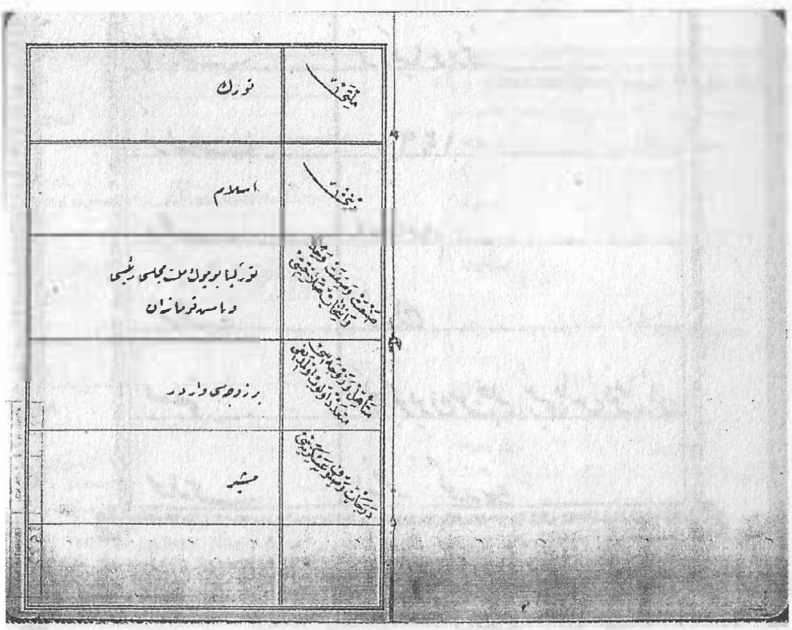

نوعي	اوزنه
صناعي	عسكري
قماشي	عسكري
حلكوري	عسكري
ذوقي	عادتا
أغنز	عادتا
بيتشي	عسكري كسبك
متمالك	تراسه
جكه	اوزوجه
جهيزه	اوزوجه
زنانس	بياصه
علامت فارقه ثبانيه	نام

ولا يحمل	سجل النفوس قيد اولنه لمحل آخره
قصا اخوت	آخره
ناجيه	
محله وقريه	عاصم اوغلو
زف ايغون	
متكن نوفوسلرنجي	١١٦/١
نوع متكن	خانه

اسم و شهرتی	مشیر غازی مصطفی کمال پاشا حضرتلری
تاریخ تحصیل تابعیت عثمانیه	سلانیك ۱۲۹۶ سنهسی تابعیت عثمانیه اکتساب ایلمشدر
تابعیتدن اسقاط تابعیت اجنبیه	تابعیت اجنبیه اکتساب ایلمامشدر
والده سنك تابعیت اجنبیه اکتساب ایلمش اولمسی	متوفیه زبیده خانم افندی

ملیتی	تورك
دینی	اسلام
تابعیت عثمانیه تحصیل ایدن ذاتلرك تابعیت اجنبیه اکتساب ایلمش اولمسی	تورکیا برجوك مبعوث مجلسی رئیسی وماسه فوجه سنان
تابعیت عثمانیه تحصیل ایدن ذاتلرك تابعیت اجنبیه اکتساب ایلمش اولمسی	بر زوجه سی وار در
تابعیت عثمانیه تحصیل ایدن ذاتلرك تابعیت اجنبیه اکتساب ایلمش اولمسی	مشیر

M. KEMAL ATATÜRK'E 1934'DEN SONRA ANKARA NÜFUS MÜDÜRLÜĞÜ'NCE VERİLEN NÜFUS CÜZDANLARI

No: 51, No: 993.814-B: İsmi *"Kemal"*

No: 51, No: 993.815-B İsmi: *"Kemal"*

T. C.

NÜFUS HÜVİYET CÜZDANI

No. 993.815 ⊙ B.

Bu cüzdan otuz iki sayfadır.

No. 51

Aile ismi, yani soyadı ve şöhreti	Atatürk
Adı	Kemâl
Babasının adı	Merhum Ali Rıza
Annesinin adı	Merhume Zübeyde
Doğum yeri	Selânik
Doğum tarihi	1881

No. 993.815 ⊙ B.

No: 51, No: 993.815-B, İsmi: *"Kamal"*

Dini	
Mezhebi	
Meslek ve içtimaî vaziyeti	Reisicumhur
Medeni hali [*]	Evli değildir
Boy	
Göz	
Renk	
Vücûtçe sakatlığı veya noksanlığı	

[*] Yani bekârmı? evlimi? dulmu? boşanmış mı? boşanmış mı?

No. 993.815 ⊙ B.

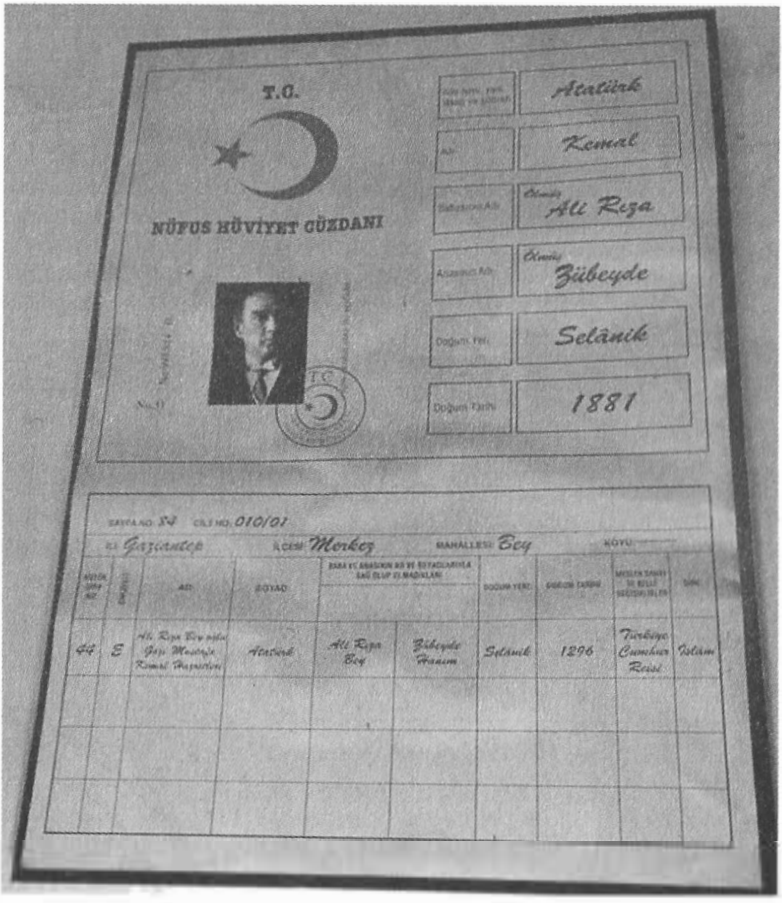
Nüfus kütüğüne yazılı olduğu yer

Vilâyeti	Ankara
Kazası	
Nahiyesi	
Mahalle veya köyü	Çankaya
Sokağı	
Hane No.	139
Cilt No.	56
Sahife No.	49

No. 993.815 ⊙ B.

Ne surette verildiği [*]
Değiştirilerek
Bu nüfus cüzdanında adı ve hüviyeti yazılı olan H. Atatürk Türkiye Cümhuriyeti vatandaşı olarak nüfus kütüğünde kayitlidir. Bu cüzdan Ankara Nüfus idaresinden verilmiştir.
Mühür
[*] Zayiinden, tebdilen veya yeniden veyahut doğum suretile verildiği behemehal yazılmalıdır.
No. 993.815 B.
No. 993.815 B.

M. KEMAL ATATÜRK'E GAZİANTEP NÜFUS MÜDÜRLÜĞÜ'NCE VERİLEN FAHRİ HEMŞEHRİLİK KAYDI

MUSTAFA KEMAL PAŞA'NIN EVLİLİĞİ HAKKINDA İZİN-NAME-İ ŞER'İ SURETİ 11 SAFER 1342
(23 EYLÜL 1923)

Huve
İZİNNAME-İ ŞER'İ

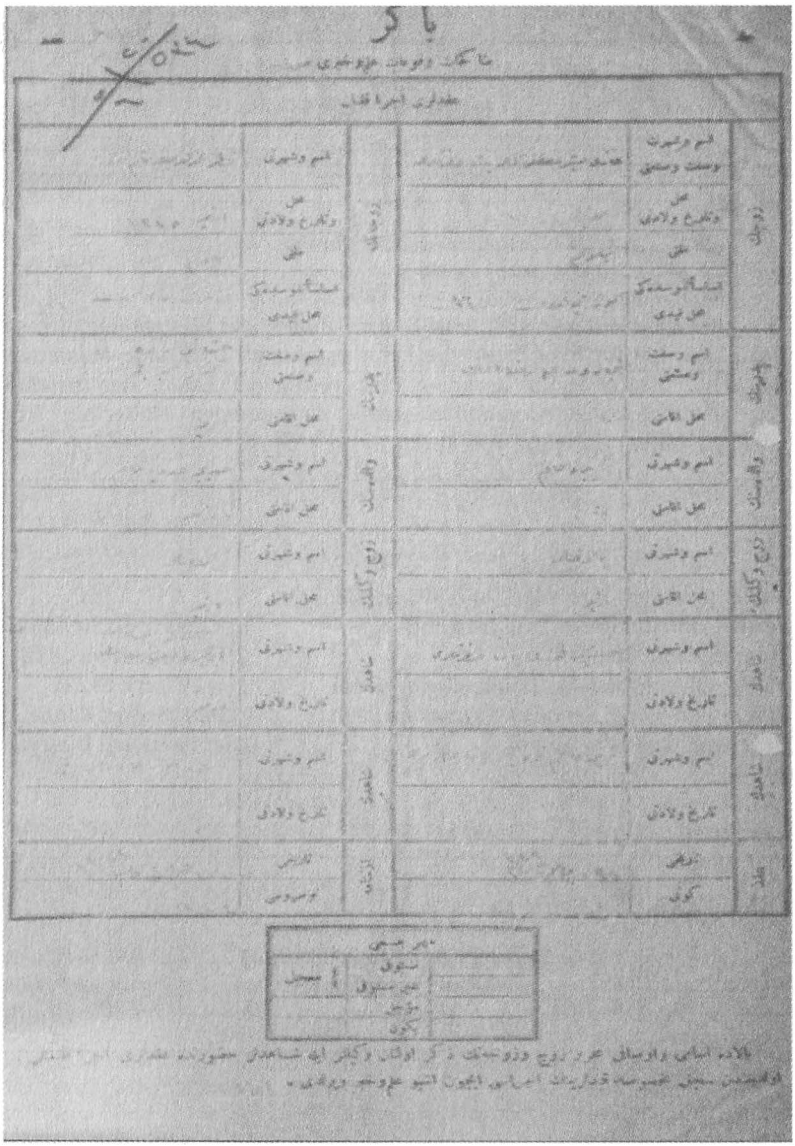
Numara	Mihr-i müeccel	Mihr-i muaccel
324	On dirhem halis gümüş	Beyn-i madde malumdur

Türkiye Büyük Millet Meclisi Reisi Başkumandan Gazi Mustafa Kemal Paşa Hazretleri ibni Ali Rıza Efendi ile İzmir eşrafından Uşakizade Muammer Beyefendi Hazretlerinin kerime-i iffet vesimeleri Latife Hanımefendi Hazretlerinin mahzer-i şuhudda taraf-ı daiyanemden akitlerinin icra edildiğini mübeyyin vesika-i şer'iyedir.

Şahitler	
Müşir Fevzi Paşa Hazretleri İbni Ali Sırrı Efendi Ferik Kâzım Karabekir Paşa Hazretleri ibni Mehmet Emin Efendi Vali-yi Vilayet Mustafa Abdülhalik Beyefendi ibni Arslan Efendi Seryaver Kaymakam Salih Beyefendi ibni Cafer Efendi	11 Cemaziyelahir 1341 29 Kanunuevvel 1339 (29 Ocak 1923) İzmir Merkez Kadısı Ömer Fevzi ibni Hüseyin

İş bu suret aslına mutabıktır.
11 Safer 1342 (23 Eylül 1923)
Mühür: İzmir Vilayeti
İmza: Fevzi

M. KEMAL PAŞA – LATİFE HANIM NİKÂH VUKUATI İLMÜHABERİ SURETİ

Kaynak: Nüfus ve Vatandaşlık İşleri Genel Müdürlüğü Arşivi.

M. KEMAL PAŞA – LATİFE HANIM NİKÂH VUKUATI İLMÜHABERİ SURETİ

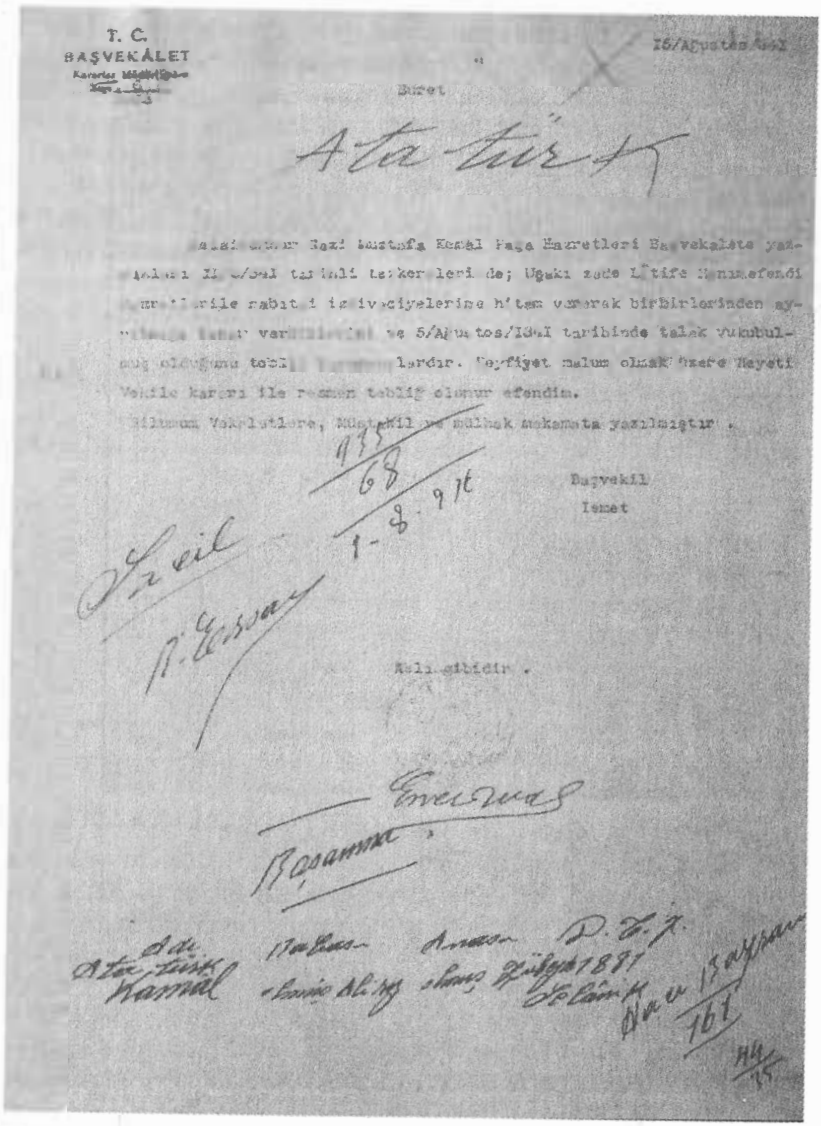
BAKİR					
Münakehat (Nikâhlanmalar) Vukuatı İlmühaber Sureti					
Akitleri İcra Kılınan					
Zevcin	İsim ve Şöhreti Vaziyet ve Sanatı	Gazi Müşir Mustafa Kemal Paşa Hazretleri	Zevcenin	İsim ve Şöhreti Vaziyet ve Sanatı	Fatmatü'z-zehra Latife Hanımefendi
	Mahal ve Tarih-i Veladeti	Selanik 1296 (1881)		Mahal ve Tarih-i Veladeti	İzmir 1315 (1899)
	Milleti	İslam		Milleti	İslam
	Esasen Nüfustaki Mahal-i Kaydı	Göztepe Mahallesi Hane: 46		Esasen Nüfustaki Mahal-i Kaydı	İzmir'in Fetih Mahallesi Hane: 116
Pederinin	İsim ve Vaziyet ve Sanatı	Tüccardan Ali Rıza Efendi	Pederinin	İsim ve Vaziyet ve Sanatı	Uşakizade Mahmud Muammer Beyefendi
	Mahal-i İkameti			Mahal-i İkameti	İzmir
Validesinin	İsim ve Şöhreti	Zübeyde Hanım	Validesinin	İsim ve Şöhreti	Hadice Adviye Hanım
	Mahal-i İkameti			Mahal-i İkameti	İzmir
Zevc Vekilinin	İsim ve Şöhreti	Bi'l-asl	Zevce Vekilinin	İsim ve Şöhreti	Bi'l-asl
	Mahal-i İkameti	İzmir		Mahal-i İkameti	İzmir
Şahidin	İsim ve Şöhreti	Müşir Fevzi Paşa Hazretleri	Şahidin	İsim ve Şöhreti	Mustafa Abdülhalik İzmir Valisi
	Tarih-i Veladeti			Tarih-i Veladeti	İzmir
Şahidin	İsim ve Şöhreti	Ferik Kâzım Karabekir Paşa Hazretleri	Şahidin	İsim ve Şöhreti	Seryaver Kaymakam Salih Bey
	Tarih-i Veladeti			Tarih-i Veladeti	İzmir
Akd	Tarihi	29 Kanunusani 339 (29 Ocak 1923)	İzinname	Tarihi	11 Cemaziyelahir 1341 (29 Ocak 1923)
	Günü			Numarası	324

	Mihr-i Müsemma		
	Müstevi	1 Muaccel	
	Gayri Müstevi		
	Müeccel		
	Yekûn		

Bâlâda esamı ve evsafı mukarrer zevç ve zevcenin zikr olunan vekiller ile şahidler huzurunda akidleri icra kılınmış olduğundan sicil-i mahsusa kayıdlarının icrası için iş bu ilmühaber verildi.

Kaynak: Nüfus ve Vatandaşlık İşleri Genel Müdürlüğü Arşivi.

MUSTAFA KEMAL PAŞA'NIN BOŞANMASI HAKKINDA HÜKÜMET KARARI SURETİ 15 AĞUSTOS 1341 *(1925)*

T. C.
BAŞVEKÂLET

Suret

Ata-türk

Başvekil
İsmet

Aslı gibidir.

Enver Paşa

Başvekil

Ata-türk
Kemal

Ankara D. E. F.

Kaynak: Nüfus ve Vatandaşlık İşleri Genel Müdürlüğü Arşivi.

MUSTAFA KEMAL PAŞA'NIN BOŞANMASI HAKKINDA HÜKÜMET KARARI SURETİ 15 AĞUSTOS 1341 *(1925)*

T. C. **BAŞVEKALET** **Kararlar Müdürlüğü** **Sayı:** 6/3863		15 Ağustos 341 *(15 Ağustos 1925)*

SURET

ATATÜRK

Reisicümhur Gazi Mustafa Kemal Paşa Hazretleri Başvekalete *(Başbakanlık'a)* yazdıkları 11/8/341 *(11 Ağustos 1925)* tarihli tezkerelerinde; Uşakizade Latife Hanımefendi Hazretlerile rabıta-i izdivaciyelerine *(evlilik bağına)* hitam *(son)* vererek birbirlerinden ayrılmağa karar verdiklerini ve 5/Ağustos/1341 *(5 Ağustos 1925)* tarihinde talak vukubulmuş *(boşanmanın gerçekleşmiş)* olduğunu tebliğ buyurmuşlardır. Keyfiyet malum olmak üzere Heyet-i Vekile *(Bakanlar Kurulu)* kararı ile resmen tebliğ olunur efendim.

Bilumum vekaletlere, müstakil ve mülhak makamata *(makamlara)* yazılmıştır.

		Başvekil İsmet
	935/68/1.8.936	

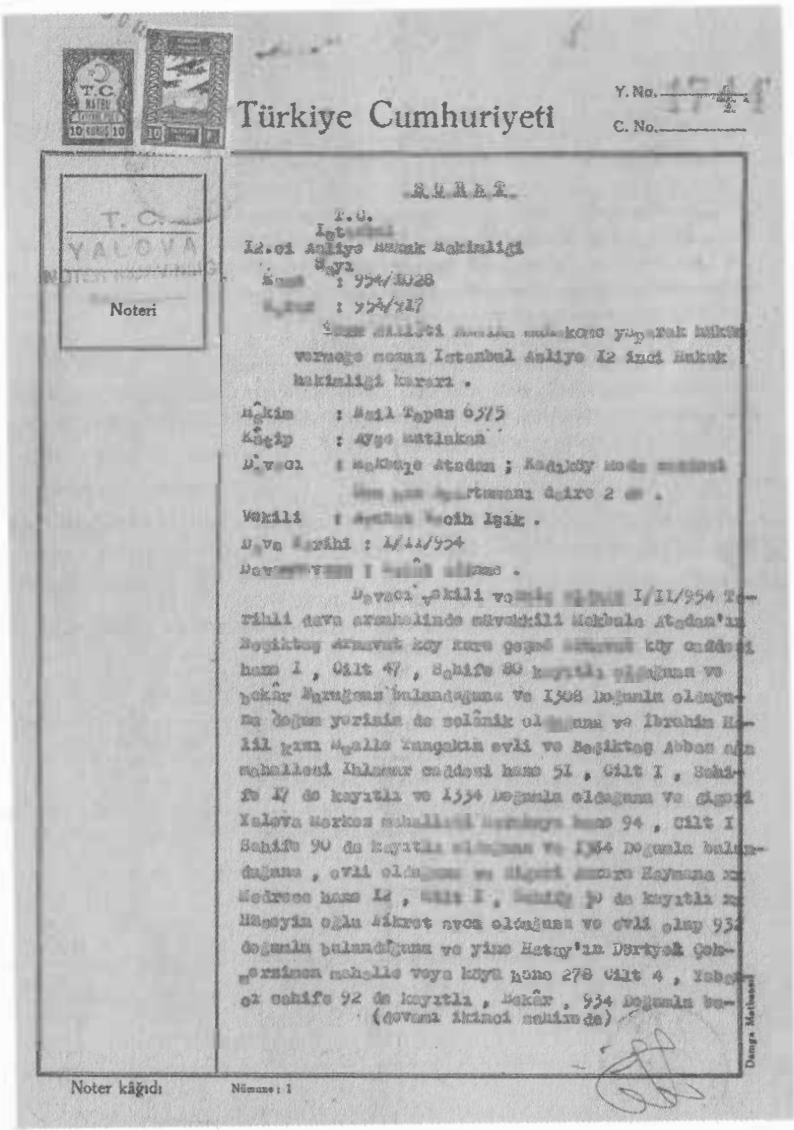
Aslı gibidir. Mühür İmza

Boşanma

Adı	**Babası**	**Annesi**	**D. T. Y.**	**Hane**
Atatürk Kamal	Ölmüş Ali Bey	Ölmüş Zübeyde	1881 Selanik	13/161 Ayrancı 44/45

Kaynak: Nüfus ve Vatandaşlık İşleri Genel Müdürlüğü Arşivi.

MAKBULE HANIM'IN EVLAT EDİNMESİ HAKKINDA MAHKEME KARARI SURETİ

Türkiye Cumhuriyeti

Y. No.

C. No.

T. C.
YALOVA
Noteri

S U R E T

T.C.
İstanbul
İkinci Asliye Hukuk Mahkemesi
Sayı : 954/1028
Karar : 954/417

Dosya hakkında mahkeme yargılama hükmü vermeğe memur İstanbul Asliye İkinci Hukuk Mahkemesi kararı .

Hâkim : Basil Topan 6375
Katip : Ayşe Batinkan
Davacı : Makbule Atadan ; Kadıköy Moda Caddesi Ham Han Apartmanı daire 2 de .
Vekili : Avukat Vedih Işık .
Dava tarihi : 1/11/954
Davanın konusu : Evlât edinme .

Davacı vekili vermiş olduğu 1/11/954 Tarihli dava arzuhalinde müvekkili Makbule Atadan'ın Beşiktaş Arnavut köy nare geçidi Arnavut köy caddesi hane 1 , Cilt 47 , Sahife 80 kayıtlı bulunduğunu ve bekâr kaldığını bulandığını ve 1908 doğumlu olduğunu doğum yerinin de selânik olduğunu ve İbrahim Halil kızı Mualla Kangaklın evli ve Beşiktaş Abbas ağa mahallesi Ihlamur caddesi hane 51 , Cilt I , Sahife 47 de kayıtlı ve 1334 doğumlu olduğunu ve diğeri Yalova Merkez mahallesi Karakaya hane 94 , Cilt I Sahife 90 da kayıtlı olduğunu ve 1344 Doğumlu bulunduğunu , evli olduğunu ve diğeri Ankara Kaymakamlığı Medrese hane 12 , Cilt I , Sahife 30 da kayıtlı ve Hüseyin oğlu Nikret nüfus olduğunu ve evli olup 934 doğumlu bulandığını ve yine Hatay'ın Dörtyol Çobanlarının mahalle veya köyü hane 278 Cilt 4 , Yaprak 92 de sahife 92 de kayıtlı , bekâr , 934 Doğumlu bu-

(devamı ikinci sahifede)

Noter kâğıdı Nümune : 1

T.C. YALOVA NOTERLİĞİ

Sayı:

Noteri

T.C.
MALİYE BAKANLIĞI
10 KURUŞ 10

Türkiye Cumhuriyeti

Y. No. 1744
C. No.

-2-

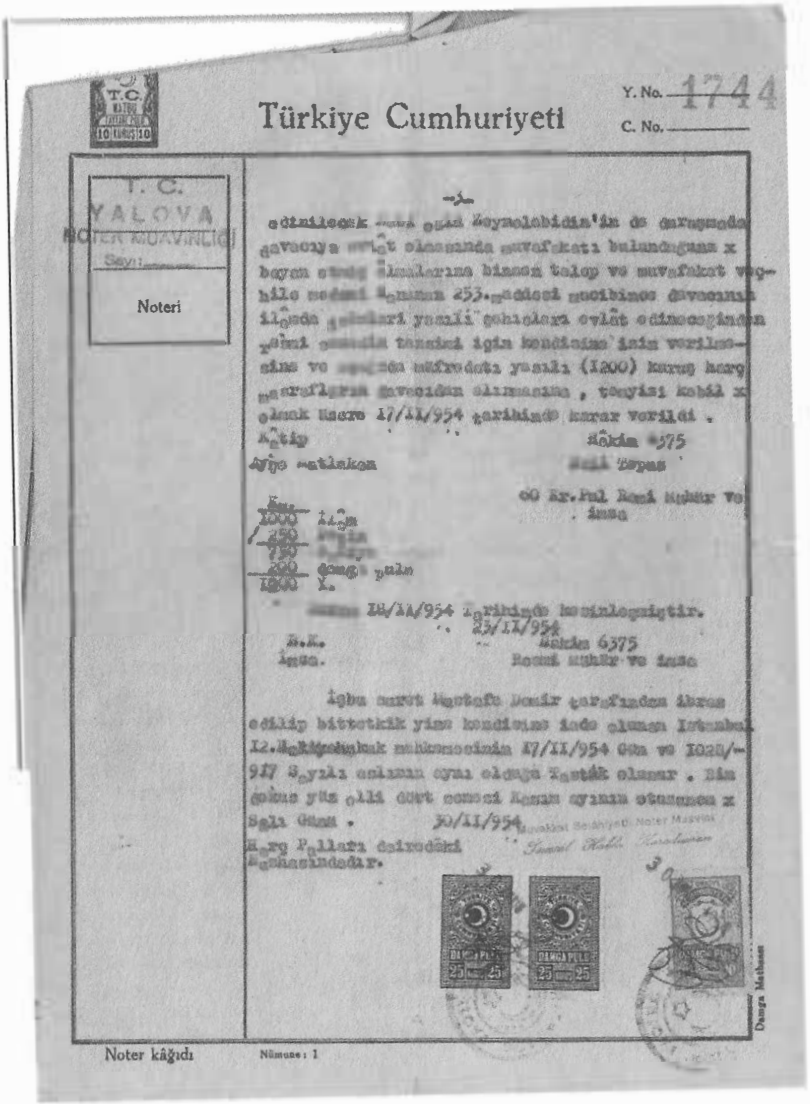
...(sehven yanılmakla hiç kalmış ol-...ildi) İsmen gahiblerin evlât edinmeğinden ...nı x sonradın tanınmış için verilmesini talep ve dava k etmiştir. Tarafların yüzlerine karşı yapılan açık duruşma önünde t aşağıdaki karar verilmiştir.

Kâğıt : İstanbul Beşiktaş Arnavutköy Kazıgeçme, Arnavutköy caddesi Hane I, Cilt 47, Sahife 80 de kayıtlı 411 kara 1308 Doğumlu makbule Atagün'ün bekâr ve furuğsuz olduğu doğuda nüfus kayıtlarından anlaşılmış ve evlât edinmeğe geçenlerden İstanbul Beşiktaş Abbas ağa mahallesi ...lâmur sokak hane 54, Cilt I, Sahife 17 de kayıtlı bulunan Ayşenin Hâlil kızı 334 Doğumlu, evli ve Hatice nüfusunda ge nüfus kayıtlarından anlaşılmış ve diğer evlât edinmeğe Mustafa Demir,in 1334 Doğumlu ve evli olduğu da nüfus kayıtlarından anlaşılmış ve yine evlât edinecekilerden Hüseyin oğlu Fikret Avcının evli ve 932 Doğumlu olduğu nüfus kayıtlarından ve yine diğer evlât edinilecek zabıt Zeynelabidin'in 1934 Doğumlu ve bekâr olduğu anlaşılmış olup bunlardan Hatice Halil'in kocası Abdurrahim Dayanarak davacıya gelerek Kerimenin davacıya x evlât edinmesinde muvafakatını olduğunu beyan etmiş olmasına ve bunlardan Mustafa Demirin kızını Refiye'nin de davacıya gelerek Ayşenin davacıya x evlât edinmesine muvafakati olduğunu beyan etmiş olmasına ve bunlardan Fikret Avcının kızını Mahmut Avcı tarafından Kayseri Asliye hukuk hakimliği vasıtasile gönderilmiş olduğu 6/II/1954 Tarihli dilekçesi ile Ayşenin davacıya evlât edinmesinde muvafakatının bulunduğunu beyan etmiş olmasına ve diğer evlât

(devamı üçüncü sahifede)

Noter kâğıdı Nüsha: 1

Damga Matbaası

T. C.
Türkiye Cumhuriyeti

Y. No. 1744
C. No.

T. C.
YALOVA
NOTER MUAVİNLİĞİ
Sayı:
Noteri

-2-

edinilecek ... eşi Zeynelabidin'in de duruşmada davacıya ... olmasında muvafakati bulunduğuna ... beyan etmiş ... talep ve muvafakat ... hâlde medeni kanunun 253. maddesi mucibince davacının ... eşinden ... yıllık gelirleri yıllık gelirlere ... edineceğinden ... tahsisi için kendisine izin verilmesine ve ... müfredatı yıllık (1200) kuruş karşılığının davacıdan alınmasına, teyidi kabil ... olmak üzere 17/11/954 tarihinde karar verildi.

Katip — Hâkim 6375
Aynı metinlerdir — Zeki Zeyneş

60 Kr. Pul Resmi mühür ve imza

1000 Liğm
250 Kalem
150 Posta
200 Çeşitli pulu
1600 K.

... 18/11/954 tarihinde kesinleşmiştir.
23/11/954
M.M. Hâkim 6375
İmza. Resmi mühür ve imza

İşbu suret müstafi Demir tarafından ibraz edilip bittetkik yine kendisine iade olunan İstanbul 12. ... mahkemesinin 17/11/954 Çrş ve 1028/917 sayılı ... aslına uygun olduğu tastik olunur. Bin dokuz yüz elli dört senesi Kasım ayının otuzuncu ... Salı Günü. 30/11/954

Asliye Birinci Hukuk Hâkimi Noter Muavini
İsmail Hakkı Karahasan

Mahkemedir.

Noter kâğıdı Nümune: 1

YALANLAR VE GERÇEKLER

BELGELERLE ATATÜRK GERÇEKLERİ

DR. ALİ GÜLER

Günümüz Türkiye'sinde maalesef hastalıklı bir tarih anlayışı ile pek çok şey çarpıtılmakta, insanımızın özellikle de gençlerimizin kafaları karıştırılmaktadır. Bu hastalıklı zihniyetin sahipleri, tarihimize ait ne varsa tamamını günlük siyasi menfaatlerinin birer parçası haline getirmişler ve yalan yanlış bilgilerle kullanmaya başlamışlardır. Ne tarih biliminin kural ve kaidelerine uyulmakta, ne de en basitinden insan olmanın gerektirdiği asgari değerlere itibar edilmektedir.

Tarihimize, kültürümüze, inançlarımıza kısaca Türk milletini millet yapan ne kadar değer varsa tamamı siyasi çıkar uğrunda heba edilmiştir ve edilmektedir. Elbette Cumhuriyet ve esasları ile onu kuran iradeyi temsil eden, kurucu kahramanımız Mustafa Kemal Atatürk de bu hastalıklı zihniyetin hedefi durumuna getirilmiştir.

Belgesiz veya masa başında uydurulan sahte belgelerle Atatürk ve ailesi saldırı altına alınmış, Türk milletinin önemsediği değerler bakımından Atatürk yıpratılmaya çalışılmıştır. Bir atasözümüzde belirtildiği gibi "Yel kayadan ne alır?" Denilebilir. Evet! Yel kayadan bir şey eksiltmez. Fakat bu hastalıklı zihniyetin ürettiği yalanlarla mücadele edilmesi de şarttır. Mücadeledeki strateji, doğruların insanımıza anlatılması olmalıdır. Gerçekler anlatılmalıdır.

Bu vesile ile şunu da belirtelim ki, ilk defa bu eserde kullanılan arşiv belgeleriyle Atatürk'ün özgeçmişinde, aile tarihinde eksik olan pek çok önemli konu açıklığa kavuşturulmuştur. Elbette eser, Atatürk'le ilgili tüm az bilinen veya bilinmeyen hususları aydınlatma ve mükemmellik iddiasında değildir. Yeni belgelerle, yeni bilgilerle, yeni tanıklıklarla Atatürk çalışmalarının gelişeceği tabiidir.

9 786256 669383
/halkkitabevi
halkkitabevi.com